

**Fond malých projektů
Jižní Morava – Dolní Rakousko**

v rámci programu

**Cíl 3 Evropská územní spolupráce 2007 – 2013
Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko**

MAPOVÝ PRŮVODCE PO TRASÁCH A NAVŠTÍVENÝCH MÍSTECH

MORAVSKÝM KRASEM – pěšky, na kole, na bruslích

Rudice, Fallbach 2013

MORAVSKÝM KRASEM – pěšky, na kole, na bruslích

MAPOVÝ PRŮVODCE PO TRASÁCH A NAVŠTÍVENÝCH MÍSTECH

Texty a mapy: Ivan Balák
Překlady: Markéta Tesaříková
Vydala obec Rudice v roce 2013

© obec Rudice, 2013

Abecední seznam lokalit

[Amatérská jeskyně](#)

[Baldovec](#)

[Benešov](#)

[Blažkův závrť](#)

[Císařská jeskyně](#)

[Drahanská vrchovina](#)

[Harbešsko-vilémovická plošina](#)

[Helišova skála](#)

[Holštejn](#)

[Holštejnská jeskyně](#)

[Holštejnské údolí](#)

[Hrad Holštejn](#)

[Hrad Kuchlov](#)

[Hradský žleb](#)

[Hřbitov Salmů](#)

[Hřebenáč a ponory Sloupského potoka](#)

[Chrám P. M. Bolestné ve Sloupu](#)

[Chráněná krajinná oblast Moravský kras](#)

[Jedovnice](#)

[Jedovnické rybníky](#)

[Jedovnické údolí](#)

[Jedovnický potok](#)

[Jeskyně Balcarka](#)

[Jeskyně Kůlna](#)

[Jeskyně Lidomorna](#)

[Jeskyně Michalka](#)

[Jeskyně Rudické propadání](#)

[Jeskyně Spirálka a Piková dáma](#)

[Jeskyně Vintoky](#)

[Klímovy závrty](#)

[Kotvrdovice](#)

[Krásensko](#)

[Krasová](#)

[Krasovské údolí](#)

[Lažánecký žleb – Převážka](#)

[Letiště Kotvrdovice](#)

[Lom Malá dohoda](#)

[Luční údolí](#)

[Macocha a Punkevní jeskyně](#)

[Mramorový lom](#)

[Národní přírodní památka Rudické propadání](#)

[Národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy](#)

[Oborský dvůr](#)

[Ostrov u Macochy](#)

[Ostrovská plošina](#)

[Ostrovský žleb](#)

[Potok Bílá voda](#)

[Přírodní rezervace Balcarova skála – Vintoky](#)

[Přírodní rezervace Bílá voda](#)

[Přírodní rezervace Rakovec](#)

[Přírodní rezervace Sloupsko-šošůvské jeskyně](#)

[Propadání Lopače](#)

[Přírodní park Rakovecké údolí](#)

[Přírodní park Řehořkovo Kořenecko](#)

[Pustý žleb](#)

[Rozstání](#)

[Rudice](#)

[Rudická plošina](#)

[Ruprechtov](#)

[Skalky a Přírodní rezervace Skály](#)

[Skály Kolíbky](#)

[Skelná huť a Přírodní rezervace Skelná huť](#)

[Sloup](#)

[Sloupsko-šošůvské jeskyně](#)

[Sloupský potok](#)

[Stará a Nová Rasovna](#)

[Strážná](#)

[Suchý](#)

[Suchý žleb](#)

[Šošůvka](#)

[Šošůvská plošina](#)

[Údolí Bílé vody](#)

[Údolí Hložku](#)

[Údolí Luhy](#)

[Údolí Malé Hané](#)

[Veselský žleb](#)

[Větrný mlýn a geopark v Rudici](#)

[Větrný mlýn v Ostrově u Macochy](#)

[Vilémovice](#)

[Vilémovice – Krchůvek](#)

[Vlčí skála](#)

[Vyhledka Koňský spád](#)

[Vysílač Kojál](#)

[Wanklův závrť](#)

[Zaniklá ves Budkovany](#)

[Zaniklá ves Bystřec](#)

[Zaniklá ves Hamlíkov](#)

[Závrť Dolina](#)

[Závrť Městikád'](#)

Seznam tras a navštívených lokalit

Cyklotrasa č. 1

[Jedovnické rybníky](#)
[Zaniklá ves Budkovany](#)
[Zaniklá ves Bystřec](#)
[Přírodní rezervace Rakovec](#)
[Přírodní park Rakovecké údolí](#)
[Ruprechtov](#)
[Zaniklá ves Hamlíkov](#)
[Hrad Kuchlov](#)
[Údolí Malé Hané](#)
[Krásensko](#)
[Vysílač Kojál](#)
[Rozstání](#)
[Baldovec](#)
[Potok Bílá voda](#)
[Údolí Bílé vody](#)
[Holštejn](#)
[Hrad Holštejn](#)
[Holštejnská jeskyně](#)
[Jeskyně Lidomorna](#)
[Stará a Nová Rasovna](#)
[Holštejnské údolí](#)
[Wanklův závrť](#)
[Jeskyně Spirálka a Piková dáma](#)
[Jeskyně Michalka](#)
[Přírodní rezervace Bílá voda](#)
[Hradský žleb](#)
[Císařská jeskyně](#)
[Ostrovský žleb](#)

[Ostrov u Macochy](#)
[Propadání Lopače](#)
[Větrný mlýn v Ostrově u Macochy](#)
[Jeskyně Balcarka](#)
[Blažkův závrť](#)
[Jeskyně Vintoky](#)
[Přírodní rezervace Balcarova skála – Vintoky](#)
[Suchý žleb](#)
[Údolí Hložku](#)
[Vilémovice – Krchůvek](#)
[Vilémovice](#)
[Strážná](#)
[Harbešsko-vilémovická plošina](#)
[Lažánecký žleb – Převážka](#)
[Rudice](#)
[Větrný mlýn a geopark v Rudici](#)
[Skály Kolíbky](#)
[Jeskyně Rudické propadání](#)
[Jedovnické rybníky](#)
[Jedovnice](#)
[Luční údolí](#)
[Rudická plošina](#)
[Klímovy závrt](#)
[Jedovnické údolí](#)
[Jedovnický potok](#)
[Národní přírodní památka Rudické propadání](#)

Cyklotrasa č. 2

[Benešov](#)
[Přírodní park Řehořkovo Kořenecko](#)
[Skalky a Přírodní rezervace Skály](#)
[Suchý](#)
[Skelná huť a Přírodní rezervace Skelná huť](#)
[Oborský dvůr](#)
[Údolí Luhy](#)
[Vlčí skála](#)
[Sloupský potok](#)
[Hřbitov Salmů](#)
[Sloup](#)
[Šošůvka](#)
[Helišova skála](#)
[Šošůvská plošina](#)

[Lom Malá dohoda](#)
[Ostrovská plošina](#)
[Ostrov u Macochy](#)
[Propadání Lopače](#)
[Přírodní rezervace Balcarova skála – Vintoky](#)
[Jeskyně Balcarka](#)
[Větrný mlýn v Ostrově u Macochy](#)
[Blažkův závrť](#)
[Jeskyně Vintoky](#)
[Suchý žleb](#)
[Údolí Hložku](#)
[Vilémovice – Krchůvek](#)
[Jedovnice](#)

In-line

[Sloup](#)
[Chrám P. M. Bolestné ve Sloupu](#)
[Hřbitov Salmů](#)

[Sloupský potok](#)
[Údolí Luhy](#)
[Vlčí skála](#)

Vyhlídkový let

[Jedovnické rybníky](#)
[Jedovnice](#)
[Vilémovice – Krchůvek](#)
[Údolí Hložku](#)
[Přírodní rezervace Balcarova skála –](#)
[Vintoky](#)
[Jeskyně Vintoky](#)
[Blažkův závrť](#)
[Větrný mlýn v Ostrově u Macochy](#)

[Jeskyně Balcarka](#)
[Suchý žleb](#)
[Krasovské údolí](#)
[Krasová](#)
[Letiště Kotvrdovice](#)
[Kotvrdovice](#)
[Jedovnice](#)
[Jedovnické rybníky](#)

Pěší trasa

[Sloup](#)
[Hřbitov Salmů](#)
[Chrám P. M. Bolestné ve Sloupu](#)
[Přírodní rezervace Sloupsko-šošůvské](#)
[jeskyně](#)
[Sloupsko-šošůvské jeskyně](#)
[Hřebenáč a ponory Sloupského potoka](#)
[Sloupský potok](#)
[Jeskyně Kůlna](#)
[Pustý žleb](#)
[Ostrovská plošina](#)
[Závrť Dolina](#)
[Závrť Městikád'](#)
[Národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy](#)
[Vyhlídka Koňský spád](#)
[Amatérská jeskyně](#)
[Macocha a Punkevní jeskyně](#)

[Suchý žleb](#)
[Přírodní rezervace Balcarova skála –](#)
[Vintoky](#)
[Blažkův závrť](#)
[Jeskyně Vintoky](#)
[Jeskyně Balcarka](#)
[Propadání Lopače](#)
[Ostrov u Macochy](#)
[Údolí Hložku](#)
[Vilémovice – Krchůvek](#)
[Harbešsko-vilémovická plošina](#)
[Strážná](#)
[Mramorový lom](#)
[Veselský žleb](#)
[Jedovnické údolí](#)
[Jedovnice](#)
[Jedovnické rybníky](#)

Popis lokalit

Amatérská jeskyně

Trasa: [Pěší trasa](#),
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,72853 E – 49,3789 N

Höhle Amatérská jeskyně (Amateur-Höhle)

Die Amateur Höhle ist das größte Höhlensystem in der Tschechischen Republik. Es wurde durch Unterwassersystem der Bäche Bílá voda und Sloupský potok gebildet. Im Bereich der Amateur Höhle kommt es zu deren Zusammenfluss, wodurch der bekannte Fluss Punkva entsteht. Die Länge des unterirdischen Gangesystem beträgt 40 km.

Amatérská jeskyně je největší jeskynní systém v České republice a patří bezpochyby mezi přírodní klenoty naší země. Společně s dalšími jeskyněmi (Stará Amatérská, [Punkevní](#), [Sloupsko-šošůvské](#), [Stará a Nová Rasovna](#), [Piková dáma](#), [Spirálka](#) a 13C) tvoří jediný celek, systém vytvořený ponornými toky [Bílou vodou](#) a [Sloupským potokem](#), o celkové délce kolem 40 km. V prostoru Nové Amatérské jeskyně dochází k jejich soutoku čímž vzniká známá říčka Punkva.

V jeskyni je řada malebných krápníkových domů, chodeb. Je tu také řada podzemních propastí vysokých komínů. V jeskyni jsou křišťálově čistá jezírka, tůně i zrádné sifony. Hlavní chodby se řadí k největším podzemním prostorům Moravského krasu, boční chodby v bludištích jsou úzké a spleť. Jeskyně je typická velmi bohatou a rozmanitou krápníkovou výzdobou.

Plán jeskyně má podobu písmene Y. Západní rameno je reprezentováno Sloupským koridorem, východní pak představuje větev holštejnské Bílé vody. Obě chodby se spojují v oblasti Bludiště Milana Šlechty a pokračují v horní etáži Macošským koridorem k [Punkevním jeskyním](#). V oblasti Macošského sifonu se chodby rozdvíhají, Východní větev je ve své spodní části protékána aktivní Punkvou, která zde vyvěrá z přítokového sifonu. Západní suchá část směřuje k uměle raženému vchodu v [Pustém žlebu](#). Chodby jsou příčně propojeny klesající Bahnitou chodbou s Absolonovým domem.

V současné době slouží Amatérská jeskyně speleologům i vědeckým pracovníkům, ale není přístupná veřejnosti. Každým rokem přibývají metry nově objevených prostor, je zde sledováno specifické mikroklima, studována jeskynní fauna a prováděna dokumentace.

Z krasových jevů na povrchu nad Amatérskou jeskyní morfologicky vyniká jeden z největších závrťů Moravského krasu – [závrť Městikád'](#). Již v roce 1934 se zde o průnik do tušených podzemních prostor pokusil Karel Absolon. Průzkumná šachta však byla zničena požárem výdřevy. Pokud by k této dodnes nevysvětlené události nedošlo, byla by Amatérská jeskyně objevena o 35 let dříve. Jeden z hlavních zájmů profesora Absolona však vedl ke zpřístupňování jeskyní. Proto se naskytá otázka, zdali by unikátní systém Amatérské jeskyně v přírodní podobě přežil do dnešní doby.

Baldovec

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [C-3](#)
Souřadnice WGS-84: 16,8209 E – 49,41127 N

Ortschaft Baldovec

Baldovec ist ein Ort der Gemeinde Rozstání. Hier befindet sich ein Campingplatz, der ein beliebtes Ziel für Touristen ist.

Baldovec je místní část obce [Rozstání](#) v okrese Prostějov v Olomouckém kraji. Původně zde stával mlýn, který držel v 17. století Jira Walda. Dříve se předpokládalo, že zde ležela zaniklá osada Valdov, která však byla přesvědčivě lokalizována badatelem prof. Ervínem Černým do oblasti východně od Drahan. Celé území je obklopeno lesem a vede sem pouze jedna silnice, která je ovšem v zimě dobře udržovaná. V Baldovci se nachází kamenolom. Kemp v Baldovci je vyhledávaným cílem turistů.

Benešov

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [A-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77054 E – 49,50945 N

Gemeinde Benešov

Die Gemeinde Benešov liegt im Naturpark Řehořkovo-Kořenecko, zwischen den Gipfeln Paprč (721 m über dem Meeresspiegel) und Skalka (735 m über dem Meeresspiegel). In diesem Dorf befindet sich ein Naturschutzgebiet Pavlovské mokřady und ein Naturdenkmal Horní Bělá.

Obec Benešov se nachází v blízkosti města Boskovic na [Drahanské vrchovině](#). Obec leží v krajinářsky zajímavém [přírodním parku Řehořkovo Kořenecko](#), mezi vrcholy Paprčem (721 m n. m) a [Skalkami](#) (735 m n. m). V katastru obce se nachází přírodní rezervace Pavlovské mokřady a přírodní památka Horní Bělá.

První doložený zápis o Benešově pochází z roku 1362, obec je rovněž zanesena na mapě Moravy a Slezska ze 14. století.

Roku 1078 daroval vévoda Ota I. toto území premonstránskému klášteru Hradisko u Olomouce. Opat kláštera povolal z Německa sklářské odborníky a ti v místě, kde je dnes Pavlovský dvůr, založili skelnou huť. Pro skláře postavili vesnici Benýšku, jak dokládá nápis na Pavlovském dvoře. Vesnice později zanikla.

Benešov vznikl jako tvrz nebo zemanství s hospodářským dvorem. V roce 1610 měla obec již dvacet stavení a svoji pečeť s běžícím jelenem. Po zrušení hradištského kláštera byl vytvořen náboženský fond a z jeho výnosu byl na místě tvrze postaven kostel vysvěcený 11. listopadu 1787.

Kostel a litinový kříž před kostelem jsou chráněny jako kulturní památky. Východní část obce tvoří místní část Pavlov založená v roce 1755 zároveň se dvorem u rybníka. Dvůr sloužil jako poboční sídlo kláštera hradištského. Na Pavlově byla v roce 1994 postavena a vysvěcena kaple.

Blažkův závrť

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Vyhlídkový let](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75551 E – 49,37716 N

Bodeneinbruch Blažkův závrť

Es geht um eine klassische Trichter Doline auf der rechten Seite gegenüber der felsigen Landzunge Balcarovy Skály. Die Senkung mit Durchmesser von etwa 30 m befindet sich am Fuße des signifikanten Grabenfelds.

Jde o klasický nálevkovitý závrť v pravé stráni [Ostrovského žlebu](#) naproti skalní ostrožny Balcarovy skály. Dolina o průměru cca 30 m leží při patě výrazného škrapového pole na tzv. Vykydalově stráni pod výraznou stavební dominantou Ostrova u Macochy – [větrným mlýnem holandského typu](#) z 19. století.

Vznik závrťu je s největší pravděpodobností spojen se zatím neznámým pokračováním podzemního toku ponorného potoka [Lopač](#), který se propadá asi půl kilometru východně od závrťu, protéká poměrně členitým systémem a v hloubce 100 m pod povrchem končí v zatím neprobádaném sifonu. Lopač vyvěrá v Malém výtoku v Pustém žlebu. Jeho podzemní cestu může naznačovat zmíněný Blažkův závrť a [jeskynní soustava Vintoky](#).

Císařská jeskyně

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76926 E – 49,38682 N

Höhle Císařská jeskyně (Kaiserliche Höhle)

Die Kaiserliche Höhle ist etwa 1 km von der Gemeinde Ostrov u Macochy entfernt. Die unterirdischen Räume bestehen aus einem dimensionalen Flur mit unterirdischen Seen und trockenen Ästen. Seit 1997 werden in der Höhle Asthmaerkrankungen und obere Atemwege geheilt.

Císařská jeskyně se rozkládá pod východní strání [Ostrovského žlebu](#), asi jeden km sv. od obce [Ostrov u Macochy](#). Podzemní prostory jsou tvořeny rozměrnou chodbou s podzemními jezery a suchými odbočkami. Krápníková výzdoba je reprezentována především mohutnými palicovými stalaktity. Celková délka jeskyně je cca 600 m.

Jeskyně je s povrchem spojena dvěma vchody a tzv. Estavelou, kterou do jeskyně přitéká voda z pramenů při východním okraji louky před Estavelou a povodňové vody potoka Lopač.

První průzkum jeskyně provedl vídeňský dvorní matematik a fyzik J. A. Nagel v rámci studijní cesty na Moravu. V letech 1790 – 1800 ji zkoumal rájecký kníže Hugo Salm, který ji nechal osvětlit a částečně zpřístupnit. K dalším badatelům patřili i Dr. J. Wankel a Dr. M. Kříž.

O největší speleologické úspěchy se zasloužil v letech 1900 – 1905 prof. K. Absolon, který provedl kompletní průzkum celého průběhu jeskyně mezi oběma vchody a položil základ k jejímu pozdějšímu zpřístupnění pro veřejnost.

V letech 1929 – 1930 byla jeskyně zpřístupněna pod vedením ostrovského starosty J. Šamalíka. V jeskyni byly zbudovány chodníky, přístaviště člunů, mosty nad jezery a upraveny průjezdné profily. Zpřístupněnou jeskyni převzala v roce 1931 akciová společnost Moravský kras, provoz a výzkum jeskyň. Po zhruba dvě desetiletí byla jeskyně objektem trvalého zájmu turistů. Provoz byl pro údajně malý zájem a celkovou zchátralost vybavení jeskyně zrušen v roce 1953.

Od roku 1997 slouží jeskyně pro léčbu astmatických onemocnění horních cest dýchacích.

Drahanská vrchovina

Hügelland Drahanská vrchovina

Das Hügelland Drahanská vrchovina ist ein Bestandteil des Systems des Brünner Hügellands und Hochlands Českomoravská vrchovina. Es geht um ein robustes Hochland ovaler Form mit Fläche von 1.183 km² und durchschnittlicher Höhe von 463 m über dem Meeresspiegel. Der höchste Gipfel des Hügellands Drahanská vrchovina ist Skalky 734 m ü. M. Der westliche Teil des Hochlands zwischen Boskovice, Blansko und Brunn heißt Adamovská vrchovina. Der östliche Teil des Hügellands Drahanská vrchovina verfügt über eine konische Form und heisst Konická vrchovina. Der Mährische Karst füllt den mittleren Teil des Hügellands Drahanská vrchovina.

Drahanská vrchovina náleží do celku Brněnské vrchoviny a soustavy Českomoravské vrchoviny. Jde o členitou vrchovinu oválného půdorysu s plochou 1183 km² a střední výškou 463 m n. m. Ve střední části se vyznačuje plochým a zarovnaným povrchem. Okraje vrchoviny jsou rozřezány hlubokými údolími. Největší výšky dosahuje vrchem [Skalky](#) (735 m n. m.). Převládajícím typem reliéfu jsou vrchoviny se zhruba stejným procentem zastoupení plochých a členitých vrchovin. Dobře jsou zastoupeny i sníženiny, malý rozsah mají naproti tomu hornatiny a pahorkatiny. Výškové rozpětí dané rozdílem mezi nejvyšším vrcholem Drahanské vrchoviny [Skalky](#) 734 m n. m. a povrchem údolní nivy Svitavy u Adamova (234 m n. m.) činí 496 m.

Západní část Drahanské vrchoviny mezi Boskovicemi, Blanskem a Brnem se nazývá Adamovská vrchovina. Je to členitá vrchovina klínovitého tvaru složená z vyvřelin brněnského masivu. Do vyvřelých hornin jsou zaklesnuty druhohorní křídové usazeniny (zejména v údolích blanenského a valchovského prolomu). Adamovskou vrchovinu mezi Blanskem a Brnem podélně prořezává kaňon Svitavy.

Východní část Drahanské vrchoviny tvoří Konická vrchovina. Geologicky je budována jednotvárným souvrstvím mořského spodního karbonu – drahanského kulmu; břidlicemi, drobami, v jižní části pak slepenci. V Konické vrchovině pramení všechny významné vodní toky napájející [Moravský kras](#) ([Sloupský potok](#), [Bílá voda](#), [Jedovnický](#) a Křtinský potok a Říčka s Hostěnickým potokem).

Moravský kras vyplňuje střední část Drahanské vrchoviny. Je vyvinut v 3 – 6 km širokém a 25 km dlouhém pruhu devonských vápenců, který se táhne od městských částí Brna – Líšně a Maloměřic severním směrem ke [Sloupu](#) a [Holštejně](#). Jde o nejrozsáhlejší a nejvíce zkrasovělé území České vysočiny o ploše cca 100 km². Krasový proces je vázán výlučně na devonské vápence, především lažánecké a vilémovické.

Téměř plochý povrch vápencového území o průměrné nadmořské výšce kolem 500 m je mírně ukloněn k jihu J. Typickým tvarem reliéfu Moravského krasu jsou zarovnané povrchy neboli plošiny. Nejrozsáhlejší a nejlépe zachovaný úsek se nachází severně od [Lažáneckého žlebu](#). Mezi [Pustým](#) a [Suchým žlebem](#) je vyvinuta [Ostrovská plošina](#). [Suchý](#) a [Lažánecký žleb](#) vymezují [Harbešsko-Vilémovickou plošinu](#). Obě plošiny jsou významné výskyty závrťů a jeskynních systémů. Mezi [Lažáneckým žlebem](#) a Kanicemi se nachází mohutná plošina, rozdělená žlebem Křtinského údolí na dvě části; Rudickou a Babickou plošinu. Obě plošiny jsou významné výskyty fosilního krasu s výplní rudických vrstev. Jižně se rozkládá Hádecká plošina.

Krasové plošiny jsou rozčleněny hlubokými údolími, tzv. žleby. Ty mohou být bezvodé – [Pustý](#) a [Suchý žleb](#), nebo periodicky protékané za vyšších vodních stavů – Křtinské údolí a údolí Říčky.

Harbešsko-vilémovická plošina

Trasa: [Cyklotrasa č. 1, Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73445 E – 49,35577 N

Hochplateau Harbešsko-vilémovická plošina

Das Hochplateau Harbešsko-Vilémovice Plattform liegt zwischen den Dörfern Lažánky, Vilémovice und Jedovnice. Das Hochplateau zeichnet sich durch eine Vielzahl von Dolinen und unterirdischen Tälern mit Bodeneinbrüchen aus. Einige von denen werden durch 100 m tiefen Schluchten gefolgt.

Harbešsko–Vilémovická plošina se rozkládá mezi obcemi Lažánky, Vilémovice a [Jedovnice](#) na ploše cca 6,4 km² v nadmořské výšce 485 – 500 m. Krátkou depresí probíhající na jz. okraji obce Vilémovice je rozdělena na dvě samostatné morfologické jednotky, menší plošinu Vilémovickou na severu a větší Harbešskou na jihu. Plošinu lemuje údolí [Suchého žlebu](#) na severozápadě a [Lažáneckého žlebu](#) na jihu. Plošina je pokryta několik metrů mocnou pokrývkou sprašových hlín. Takřka po celé plošině jsou roztroušeny pestrobarevné křemencové valouny – sluňáky. Jejich výskyt v Moravském krasu je vázán na oblasti do nadmořské výšky kolem 450 – 600 m.

Pro plošinu je charakteristický značný výskyt závrťů a ponorných závrťových údolí (celkem asi 80 závrťů). Na některé z nich navazují propasti hluboké kolem 100 m.

V důsledku intenzivního zemědělského hospodaření na plošině změnily některé závrty svoji polohu a rozměry, mnoho závrťů bylo zavezeno a rozoráno. Přesto však neustále dochází k obnově původních jíců závrťů.

Zajímavá vegetace mezofilních luk se vyskytuje pouze v ústí několika málo závrťů. Vzácně jsou rozšířeny křoviny polních remízků.

Severně od Vilémovic jsou izolované deprese soustředěny kolem závrťu Lampoša s propastovitou jeskyní. Dále je zde, na geologické hranici devonských vápenců a spodnokarbonských břidlic, vyvinuto několik slepých závrťových údolí s ponory občasných toků (Cihelna, Kajetánův a Kubův závrť). V Kajetánově závrťu byla objevena významná propastovitá jeskyně s podzemním tokem.

Původně přirozený ponorný žlíbek Vilémovického propadání (tzv. Zmola) je dnes zarovnaný. Přítok Vilémovického potoka do ponoru byl v minulosti zatrubněn. V podzemí protéká Vilémovický potok systémem jeskyně Vilémovického propadání.

Významná skupina asi 20 závrťů se rozkládá jz. od Vilémovic. Závrty sledují tektonické linie směru SZ – JV. Morfologicky zajímavý je dvojzávrť u silnice Lažánky – Vilémovice. Na geologické hranici je další výrazný ponorný žlíbek občasného toku – tzv. Daňkův žlíbek s propastovitou jeskyní s podzemním tokem.

Skupinu Společňák tvořilo původně 15 závrťů nepravidelně rozložených ve větší společné depresi. Největší závrť této skupiny má okrouhlý obrys a trychtýřovitě kotlovitý tvar o průměru 40 m a hloubce 7 m. V severní části dna závrťu je šachtovité ústí Harbešské jeskyně. Poslední zajímavou závrťovou skupinou Harbešsko-Vilémovické plošiny jsou Lažánecké závrty. Celkem 22 závrťů se v řadě táhne od Konrádova dvora na Harbechách ke skupině Společňák v délce cca 1400 m. Závrty vykazují pestré morfologické rysy od klasických mísovitých až trychtýřovitých závrťů, závrťových žlíbků a vzájemně propojených závrťů. V nejsevernějším závrťu č. 17 byla objevena 100 m hluboká propastovitá jeskyně s vodní hladinou.

Helišova skála

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [C-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75873 E – 49,41246 N

Felse Helišova skála

Der signifikante felsige Grat östlich des Dorfes Šošůvka (613 m ü.M.) ist der höchste Punkt des Mährischen Karsts. In dem heutigen bereits verlassenem Steinbruch unterhalb der Felse Helišova skála wurden Grauwacke und Schiefer abgebaut. Der untere Teil des Steinbruchs ist überflutet.

Výrazný skalnatý hřbet s triangulačním bodem východně od obce [Šošůvka](#) (613 m n. m.) je nejvýše položeným místem Moravského krasu. Je budován drobami s vložkami břidlic (drahanský kulm). Oba typy hornin můžeme pozorovat v opuštěném lomu pod Helišovou skálou.

Spodní etáž lomu je v současné době zatopena. V čisté vodě se vyskytuje rak říční.

Lom je významná geologická lokalita s dochovanými zbytky podmořského sesuvu sedimentů. Projevuje se útržky břidlic s laminami prachovců v hrubozrnné drobě a shrnutým skluzovým tělesem do podoby složitě zprohýbaných „vrás“.

Z Helišovy skály je pěkný rozhled na [Ostrovskou plošinu](#).

Těžba drob zde byla zahájena v roce 1948. Surovina byla používána ke šterkování silnic, jejichž síť se na území Moravského krasu začala budovat v přelomu 19. a 20. století. Původně používaný drcený vápenec k úpravě vozovky nevyhovoval. Na rozdíl od droby se provozem rychle opotřebovává, zvyšuje prašnost a má nevhodnou nasákavost.

Holštejn

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [C-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77791 E – 49,40614 N

Gemeinde Holštejn

Das Dorf liegt in einem Flusstal des Baches Bílá voda. Die nächstgelegene Umgebung der Gemeinde Holstein ist sehr malerisch und reich an natürlichen und kulturellen Sehenswürdigkeiten. Zu den wichtigen Sehenswürdigkeiten gehört unter anderem auch die Burgruine Holštejn aus dem 13. Jahrhundert mit der Höhle Lidomorna.

Obec se nachází v severovýchodním cípu [Moravského krasu](#) v nadmořské výšce 462 m. Rozkládá se v poloslepém [Holštejském údolí](#) potoka [Bílé vody](#). Katastrální výměra činí 645 ha.

Na jižním konci vesnice se rozprostírá nevelká polní trať zvaná „Na městečku“, která končí u paty vápencové skály. Na jejím vrcholu se ve výšce cca 26 m zachovaly trosky [hradu Holštejna](#) s jeskyní [Lidomornou](#). Hrad dal vybudovat Hartman (původně z Ceblovic), jako centrum holštejského panství. Poprvé je uveden v roce 1278. Celkem 130 let drželo hrad a holštejské panství pět Voků z Holštejna. Za posledního Voka V. došlo k rozpadu holštejského panství na část jedovnickou, kotvrdovickou a vlastní holštejskou s hradem, městečkem pod hradem a dalšími vesnicemi, z nichž některé byly následkem husitských válek pusté. O majitelích hradu se traduje, že byli určitou dobu loupežnými rytíři. K loupežným škůdcům pravděpodobně patřili Vok III. Starší a Vok IV. Mladší z Holštejna. Jejich zločiny vrcholily ke konci 14. a na počátku 15. století.

V rájeckém dominiu bylo bývalé Holštejsko vedeno jako jedovnický statek a úspěšně jej spravoval společně s rájeckým panstvím Bernard Drnovský až do své smrti r. 1601. Roku

1717 postavila rájecká vrchnost v místech zaniklého městečka panský dvůr, který s dolním a horním mlýnem přispěl k rozšíření obnoveného [Holštejna](#). Ten byl od roku 1791 obdařen statutem samostatné obce.

Nejbližší okolí Holštejna je velmi malebné a bohaté na přírodní i kulturní pamětihodnosti. Potok [Bílá voda](#) se pode obcí propadá v ponorech [Nové a Staré Rasovny](#). Ke starým, vodami opuštěným jeskyním patří především [Lidomorna](#) a [Holštejská](#). Lesnaté svahy na západ a jih od obce jsou chráněny jako [přírodní rezervace Bílá voda](#).

Obcí prochází několik turisticky značených cest a cyklotras. Za Holštejnem se nachází chatová oblast s přírodním koupalištěm.

Holštejská jeskyně

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list: [C-2](#)

Souřadnice WGS-84: 16,77485 E – 49,40351 N

Höhle Holštejská jeskyně

Diese unzugängliche Höhle stellt den Tiefgang des Baches Bílá voda dar. Es besteht aus einem dimensional Tunnel-Flur, der fast bis zur Decke mit Flusssedimenten verstopft ist. Im Dom J. Šlechty gibt es offene freie Räume, die durch Absturz der Sedimente von der Höhlendecke entstanden sind. Der Dom verfügt über viele Tropfsteine - Stalaktiten und Stalagmiten.

Dvě původně samostatné jeskyně (Holštejská a Nezaměstnaných) představují jeden z největších paleoponorů potoka Bílá voda a zároveň jeden z nejvýznamnějších profilů čtvrtohorními sedimenty Moravského krasu. Tvoří je mohutná tunelová chodba, téměř po strop ucpaná fluvialními usazeninami.

Jeskyně se nachází na úpatí z. stráně [Holštejského údolí](#), asi 200 m jz. od obce [Holštejn](#). Mohutná, téměř v celém průběhu zasedimentovaná chodba s šířkou až 56 m je sledována ručně raženými průkopy v sedimentech o délce přibližně 600 m. Hloubka jeskyně byla ověřena průzkumnými sondami, které dosáhly v hloubce 12,5 m skalního podloží. Průběh stěn hlavní chodby je kontrolován bočními rozrážkami, které kolmo odbočují z hlavního průkopu. V profilech lze sledovat nerovný povrch patrně nejstaršího zachovaného sedimentačního cyklu, který je tvořen středně až hrubě zrnitými štěrky, místy silně zvětralými, na který nasedají další akumulace.

Jde o paleoponorovou jeskyni, odvádějící vody paleotoku Bílé vody pod Šošůvskou plošinu.

V blízkosti vchodu do starší části Holštejské jeskyně (Síň J. Šlechty) jsou vytvořeny volné prostory, které vznikly odsednutím sedimentů od stropu jeskyně. Na jejich povrchu je vyvinutá sintrová deska se stalagnáty cca 30 cm dlouhými. Při kopání průkopu byly v Síni J. Šlechty nalezeny pozůstatky mamuta (stolička, obratle), soba (parohy), nosorožce (kosti, zuby), zubra, vlka, hyeny, medvěda (kosti, čelisti) a zub z bobra. Pod sintrem byly v hlinitých sedimentech objeveny i kosti drobných obratlovců.

Holštejské údolí

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list: [C-2](#)

Souřadnice WGS-84: 16,77799 E – 49,40476 N

Tal Holštejské údolí

Das Tal Holštejské údolí entstand an der geologischen Grenze des devonischen Kalksteins, des Schiefers und der Grauwacke. Bemerkenswert sind die Höhlen V Buči, Holštejská, sowie Nezaměstnaných und Lidomorna. Der östliche Teil des Tales wurde

durch aktive Tauchgänge sowie durch Hochwasser des Baches Bílá voda gebildet und heißt Stará und Nová Rasovna.

Holštejnské údolí představuje příklad okrajového údolního polje na styku devonských vápenců s drobnými a břidlicemi drahanského kulmu s bohatým vývojem povrchových a podzemních krasových jevů. Významné jsou jeskyně V Buči, Holštejnská a Nezaměstnaných, [Lidomorna](#).

Holštejnské údolí je vyplněné čtvrtohorními říčními sedimenty, jejich maximální zjištěná mocnost je 54 m.

Holštejnské údolí je podle hydrografie členěno na tři části. Vlastní Holštejnské údolí tvoří západní zvýšenou část údolního dna klesá od nadm. výšky cca 490 m po úroveň 465 m. Rozloha Holštejnského údolí je cca 50 ha. Délka zkrasovělé části údolí ve směru S – J je cca 1200 m s průměrnou šířkou cca 400 m. Na jihu je vymezeno uzávěrovou skalní stěnou s jeskyní Lidomornou.

Východní část tvoří ponorný díl Holštejnského údolí protékaný aktivní [Bílou vodou](#). Délka této části údolí je cca 0,5 km, dno klesá od výšky cca 465 m. n. m. po úroveň 442 m n. m. (aktivní ponor Nové Rasovny) Na J je omezen uzávěrovou stěnou s ponory [Nové Rasovny](#).

Za přepadovou hranou u [Nové Rasovny](#) k povodňovým ponorům [Staré Rasovny](#) pokračuje povodňový díl. Bývá zatápen v několikaletých intervalech, jen za velkých povodní. Nadmořská výška povodňového dílu je cca 446 m.

Hrad Holštejn

Trasa:

[Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list:

[D-2](#)

Souřadnice WGS-84:

16,77641 E – 49,40182 N

Burg Holštejn

Die Burgruine erstreckt sich über eine Felsenspitze 26 m hoch. Die Burg wurde im 13. Jahrhundert von Hartman von Ceblovice als Zentrum des Herrenhofs im Landbesitz Holštejn erbaut.

Obec Holštejn leží v poloslepém údolí potoka [Bílé vody](#). Na jižním konci vesnice se rozprostírá nevelká polní trať zvaná Na městečku, která končí u paty vápencové skály. Na jejím vrcholu se ve výšce cca 26 m zachovaly trosky hradu Holštejna.

Součástí hradu byla jeskyně [Lidomorna](#). Chodba do ní byla v době existence hradu zazděna. Jeskyně má centrální kupolovitý dóm rozměrů 25 × 35 m, vysoký 17 m. Dno jeskyně je pokryto ohromnými balvany, které se zřítily ze stěn a stropu dómu. Mezi nimi bylo nalezeno množství lidských kostí a předmětů z oděvů a středověké zbroje.

Tyto nálezy svědčí, že držitelé hradu Holštejna byli určitou dobu loupežnými rytíři, jak o tom vypráví pověst a jak dosvědčují archivní prameny. Oběti, které se neměly čím vykoupit, byly spouštěny na dno otvorem ve středu jeskynní klenby, k němuž bylo možno sestoupit z hradního nádvoří po několika ve skále vytesaných schodech. Je nesporné, že k loupežným rytířským škůdcům patřili Vok III. Starší a Vok IV. Mladší z Holštejna. Jejich zločiny vrcholily ke konci 14. a na počátku 15. století.

Hrad dal vybudovat Hartman (původně z Ceblovic), jako centrum panství holštejnského. Poprvé je uveden v roce 1278. Celkem 130 let drželo hrad a holštejnské panství pět Voků z Holštejna. Za posledního Voka V. došlo k rozpadu holštejnského panství na část jedovnickou, kotvrdovickou a vlastní holštejnskou s hradem, městečkem pod hradem a dalšími vesnicemi, z nichž některé byly následkem husitských válek pusté.

Roku 1717 postavila rájecká vrchnost v místech zaniklého městečka panský dvůr, kolem kterého počaly vznikat domky nových obyvatel jako základ dnešní podoby obce.

Hrad Kuchlov

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [F-4](#)
Souřadnice WGS-84: 16,88303 E – 49,32577 N

Burg Kuchlov

Diese fast ausgestorbene Burg liegt etwa 2 km östlich von der Gemeinde Ruprechtov. Die Burg entstand in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts. Auf der Suche nach dieser Burg wurden alle schriftlichen Unterlagen vernichtet, es ist weder der richtige Name bekannt.

Téměř zaniklý hrad, který se dnes označuje jménem Kuchlov, se nachází přibližně 2 km východně od obce [Ruprechtov](#). Na volně přístupný hrad odtud též vede turistické značení. Byl vystavěn při říčce [Malá Haná](#). Vznik hradu je kladen do druhé poloviny 13. století. Písemné zprávy o něm zcela chybí, není známo ani jeho skutečné jméno; název Kuchlov je totiž odvozen od pojmenování lesní trati, uváděné od 16. století.

Hrad, který pravděpodobně zajišťoval expanzi jedovnicko-holštejnského dominia v jeho jižní části, mohl vystavět některý příslušník rodu z Ceblovic. Po rozpadu a rozprodeji majetku tohoto rodu v 1. polovině 14. století hrad patrně ztratil na významu a zpusťl, i když jeho zánik při nějakém vojenském tažení nelze vyloučit.

Dispozice hradu byla trojdílná. První předhradí, oddělené příkopy, bylo dřevěné. Druhé předhradí, oddělené od jádra pouze mělkým příkopem, obsahovalo vedle brány stojící nevelký kamenný objekt a snad další dřevěné stavení. Kamenné hradní jádro pak skrývalo dva menší paláce. Dnes jsou zde ke spatření pouze drobné zbytky zdiva.

Hradský žleb

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77157 E – 49,3965 N

Talmulde Hradský žleb

Talmulde Hradský žleb ist ein Karst-Tal zwischen Stará und Nová Rasovna an der Kreuzung der Straßen Richtung Holštejn. Am Boden der Talmulde befindet sich eine ausgeprägte, unterschiedlich breite Schwemmebene mit zahlreichen Dolinen, wie z.B. Doline Wanklův závrť. Bemerkenswert sind die Höhlen Piková dáma und Spirálka, ferner Höhle 13C und Michalka.

Střední část [Suchého žlebu](#) nad uzávěrovou stěnou u [Staré Rasovny](#) není vodou protékána. Na základě morfologie údolí lze v dalším pokračování Suchého žlebu vyčlenit dva základní úseky.

Horní část údolí je dlouhá 5,2 km a spadá od kóty 465 m n. m. nad [Starou Rasovnou](#) po 423 m n. m., kde pod Vilémovicemi, v místě ústí Kamenitého žlíbku navazuje na spodní kaňonovitou část.

Horní úsek se dále člení na dvě části; Mezi [Starou Rasovnou](#) a křižovatkou silnic j. od Holštejna se část žlebu nazývá Hradský žleb. K Macošské a Vilémovické stráni pod Vilémovicemi pokračuje tzv. [Ostrovský žleb](#). Horní část žlebu má zřetelnou, různě širokou údolní nivu, prostoupenou četnými závrťmi. [Wanklův závrť](#) se nachází na louce přibližně v poloviční vzdálenosti mezi vchody do jeskyní [Piková dáma](#) a [Spirálka](#). Bártíkův závrť se skalními stěnami prolamuje pravou stráž Hradského žlebu a nachází se těsně za vchodem do [Spirálky](#). Naproti jeskyně [Balcarka](#) v [Ostrovském žlebu](#) je jeden z nejznámějších závrťů [Moravského krasu](#) – [Blažkův](#).

Stráně Hradského a Ostrovského žlebu jsou méně příkré než ve spodní kaňonovité části i počet meandrů je menší.

Hřbitov Salmů

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#), [In-line](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [C-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73839 E – 49,41589 N

Friedhof der Familie Salm

Der Friedhof der Familie Salm bildet einen selbständigen Teil des Friedhofs in Sloup. Es geht um eine rechteckige Stellfläche, die über 13 gusseiserne Grabsteine verfügt. Familie Salm hat hier ihre verstorbenen Familienmitglieder bis Ende ihres Landbesitzes begraben.

Hřbitov rodiny Salmů je samostatným oddílem hřbitova ve [Sloupu](#), který je přístupný dvoukřídlou mřížovou bránou s rodovým znakem. Šlechtické pohřebiště je vymezeno litinovým vysokým ohrazením. Na obdélníkové ploše kolem ohrazení je umístěno 12 jednoduchých náhrobků a jeden dvojitý. Náhrobní kříže jsou typickými produkty funerální litiny produkované salmovskými železárnami v Blansku. Hřbitov byl založen v roce 1828 jako panská část hřbitova ve [Sloupu](#). Salmové sem zesnulé členy rodiny pohřbívali až do konce svého držení rájeckého panství.

Spolu s doprovodnou stromovou zelení je hřbitov kulturně, historicky i esteticky významným památkovým objektem.

Hřebenáč a ponory Sloupského potoka

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [C-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73775 E – 49,41025 N

Felse Hřebenáč und Tiefgang des Baches Sloupský potok

Es handelt sich um einen isolierten felsigen Pfeiler 19 Meter hoch. Er befindet sich über die Tauchgänge des Baches Sloupský potok. Seine Form und Gestaltung gab den Namen dem Dorf. In der Nähe der Felse Hřebenáč durch mehrere ober-und unterirdische Tauchgänge fällt das Bach Sloupský potok tief unter die Erde.

Izolovaný skalní pilíř vysoký 19 metrů se nachází nad ponory [Sloupského potoka](#). Je pravděpodobně pozůstatkem původního portálu [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#). Svým tvarem dal název i obci [Sloup](#). Podle něj jsou nazývány i další obdobné tvary krasového reliéfu. K Hřebenáči se váže několik lidových pověstí.

K dalším zajímavým hřebenáčům patří skaliska Evropa a Indie a skupina Otec, Matka a Syn. Vznikly rozpadem skalního svahu podél výrazných tektonických puklin.

V blízkosti Hřebenáče se v řadě povrchových i podzemních ponorů propadá Sloupský potok. Hřebenáče i ponory Sloupského potoka jsou součástí [přírodní rezervace Sloupsko-šošůvské jeskyně](#).

Chrám P. M. Bolestné ve Sloupu

Trasa: [In-line](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [C-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73999 E – 49,4152 N

Tempel P. M. Bolestné in Sloup

Der Tempel und Wallfahrtsort P. M. Bolestné in Sloup wurde in den Jahren 1751 – 1754 durch Gräfin Caroline von Rogendorf erbaut. Diese Barockkirche ist eine der wichtigsten Baudenkmäler und Wallfahrtsorte in Brunn.

Poutní chrám Panny Marie Bolestné ve [Sloupu](#) byl zbudován v letech 1751 – 1754 zásluhou hraběnky Karoliny z Rogendorfu, která je v kryptě kostela také pochována. Projekt stavby kostela svěřila hraběnka architektu Canavalemu, který později projektoval stavbu rájeckého zámku.

Sloupský barokní chrám patří spolu s kostely ve Vranově u Brna a ve Křtinách, zasvěcenými rovněž Panně Marii, k významným architektonickým památkám a poutním místům v okolí Brna. V průčelí mezi věžemi je vysoký přes 30 m, chrámová loď je oválná o šířce 30 m a délce 40 m, dvě věže s oplechovanými báními jsou vysoké 40 m. Nad hlavním portálem vchodu je latinsky psaný nápis: Stalo se tak skrze Hospodina, tento div se udál před našimi zraky, dále letopočet stavby a dva erby Karoliny z Rogendorfu. Věže zdobí ve výklencích umístěné kamenné sochy sv. Magdaleny, sv. Marie Salome, sv. Cyrila a sv. Metoda, jejichž autorem je sochař Bleiberg, podílející se štukaturou rovněž na vyzdobě oltářů. Do jedné z věží byly zabudovány věžní hodiny a zvon, do druhé další dva zvony. Do věžičky nad lodí byl dodatečně v roce 1773 umístěn umíráček. Nejstarší zvon v pravé věži je původní. Další dva velké zvony v levé věži byly v obou světových válkách zničeny a jejich kopie byly do věže zavěšeny v roce 1988.

V interiéru chrámu upoutá hlavní oltář z černého a červeného mramoru těženého v Těšeticích na Kroměřížsku. Vzácný dřevěný svatostánek a umělecká výzdoba hlavního oltáře jsou dílem brněnského sochaře Ondřeje Šveigla a pozlacovače Vincence Kutálka. Mohutná klenba loď chrámu je vyzdobena malbami od vídeňského malíře Kašpara Sampacha, pozdějšího ředitele vídeňské malířské akademie. Je zde znázorněno nanebevzetí Panny Marie a její oslava.

Chráněná krajinná oblast Moravský kras

Naturschutzgebiet Mährischer Karst

Der Mährische Karst wurde auf einem Gebiet von 92 QM durch seine außergewöhnliche natürliche Schönheiten am 5. 7. 1956 zum Naturschutzgebiet erklärt. Zu den charakteristischen Merkmalen der Karstlandschaft gehören Höhlen, von denen mehr als 1100 registriert sind. Der wertvollste Teil des Gebietes wird durch kleine besonders geschützte Gebiete geschützt – es geht um 4 nationale Naturreservate, 2 nationale Naturdenkmäler und 11 Naturreservate. Das Höhlensystem Amateur-Höhle mit seinen Tauchungen und Quelltopf-Bereichen steht seit 2004 auf der Liste des Ramsar-Übereinkommens über den Schutz von Feuchtgebieten. Fast zwei Drittel des Gebiets gehören zu den europäischen Gebieten von gemeinschaftlicher Bedeutung Natura-2000.

Moravský kras byl pro své zcela mimořádné přírodní hodnoty vyhlášen jako chráněná krajinná oblast dne 5. 7. 1956 na území o rozloze 92 km². CHKO Moravský kras je nejstarší chráněnou krajinnou oblastí na Moravě a druhou nejstarší v České republice. Zasahuje do území tří okresů Blansko, Brno-venkov a Brno-město. Typickým krajinným prvkem jsou krasové plošiny s množstvím závrťů. Jednotlivé plošiny jsou od sebe oddělené až 150 m

hlubokými kaňonovitými žleby. Mezi charakteristické prvky krasové krajiny patří jeskyně. Na území Moravského krasu je jich evidováno více než 1100. V mnoha jsou dochovány doklady dávno zmizelého života. [Amatérská jeskyně](#) s délkou chodeb kolem 40 km je nejrozsáhlejším jeskynním systémem České republiky.

Ochrana přírody v CHKO Moravský je odstupňována do tří zón vymezených podle přírodních hodnot. Nejcenější části území jsou chráněny v tzv. maloplošných zvláště chráněných územích. V CHKO Moravský kras jsou takto vyhlášeny 4 národní přírodní rezervace, 2 národní přírodní památky a 11 přírodních rezervací. Jeskynní systém [Amatérské jeskyně](#) s navazující ponorovou a vývěrovou oblastí je od roku 2004 zapsán na seznam mezinárodně významných mokřadů Ramsarské úmluvy. Téměř dvě třetiny území je součástí systému Evropsky významných lokalit Natura 2000.

Geologický podklad, členitý terén, poloha na rozhraní Panonské a Hercynské oblasti i výskyty karpatských druhů jsou příčinou existence specifických rostlinných a živočišných společenstev. Unikátní je fauna jeskyní, přičemž nejznámější jsou netopýři. Dosud nedostatečně poznanou skupinou živočichů jsou praví jeskynní živočichové (v Moravském krasu bezobratlí), z nichž mnozí zde byli vědecky popsáni. Více než 60 % rozlohy je pokrývají lesy. Převažují porosty s přirozenou druhovou skladbou, pouze na části ploch byly nahrazeny nepůvodními smrkovými monokulturami.

Jedovnice

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Vyhlídkový let](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75515 E – 49,34368 N

Stadt Jedovnice

Die Stadt Jedovnice liegt am östlichen Rand des Mährischen Karsts. Die früheste Erwähnung von Jedovnice kommt aus dem Jahre 1251. Unter den Sehenswürdigkeiten dominiert die Kirche von St. Peter und Paul mit seiner einzigartigen Sammlung von Werken unserer führenden Künstler. Ein typisches Merkmal der Landschaft ist die Teichwirtschaft. Für die Touristen steht eine Reihe von Unterbringungen, Verpflegung und anderen Dienstleistungen zur Verfügung.

Jedovnice leží v plochém údolí na východním okraji [Moravského krasu](#) v nadmořské výšce kolem 460 m.. Katastrální výměra činí 1420 ha. Krásné okolí, možnost rekreačního využití [rybníka Olšovce](#), rozsáhlé okolní lesy a výhodná poloha v Moravském krasu činí z obce vyhledávané a oblíbené rekreační a turistické centrum.

Nejstarší zmínka o Jedovnicích pochází z roku 1251, historie obce je však mnohem starší. Souvisí s osídlováním kraje obyvatelstvem, živícím se zemědělstvím, dobýváním a zpracováním železné rudy.

Za zakladatele Jedovnického panství je považován Crha z Čeblovic. Jedovnice byly největší obcí holštejnského panství s tvrzí, rozsáhlým dvorem a kostelem. Smrtí posledního Crhy roku 1308 vymřela celá větev rodu z Čeblovic a Holštejna a osiřelé panství se dostalo do rukou mocného rodu pánů z Lipé. Jedovnice se těšily stále větší přízni. Bylo zde centrum obchodníků, řemeslníků, vzkvétal rybolov a k dostání byly výrobky rudických železářů a jedovnických tkalců a hrnčírů. Roku 1313 byly Jedovnice povýšeny na město se znakem modrého jelena v červeném poli. Od Čenka z Lipé odkoupil podstatnou část panství Vok I. ze Sovince. V průběhu několika staletí obec i panství změnily několikrát svého majitele.

Roku 1743 se na panství přizemil hrabě Antonín Salm a po smrti manželky Rafaely se stal majitelem rájeckých statků, kam v té době Jedovnice patřily. Hrabě zakládal hamry a v roce 1746 byla uvedena do provozu vysoká pec v blízkosti [Rudického propadání](#).

Mezi památkami Jedovnic dominuje kostel sv. Petra a Pavla, jednolodní stavba s půlkruhově ukončeným presbytářem a hranolovou věží v ose západního průčelí. Dnešní podoba je klasicistní z let 1783 – 1785. V kostele byl soustředěn unikátní soubor děl od našich předních umělců.

Typickým rysem krajiny okolo Jedovnic je rybníkářství s velmi dlouhou tradicí. Rybníky byly zakládány na Jedovnickém potoce a jeho přítocích. Největší je [Olšovec](#) (dříve zvaný Pilský, lidově „Pilščák“) na východním okraji Jedovnic s plochou 42 ha, využívaný k chovu ryb a k rekreaci. Pod Olšovcem je menší rybník Dymák, který patří k Julínkovu mlýnu. Proti toku Jedovnického potoka směrem do Rakoveckého údolí je soustava rybníků [Budkovan](#) s rybníky Dubový, Bukový a Vrbový. Na Budkovanu se vyskytuje řada druhů vodního ptactva.

K tradicím Jedovnic patří po staletí rozvíjené rybochovné hospodářství s pravidelným atraktivním ročním výlovem soustavy rybníků. Turistům je k dispozici řada ubytovacích, stravovacích a ostatních služeb, známý autokemp Olšovec, penziony a hotely, bohatá nabídka sportovních a kulturních akcí, řada značených regionální cyklotras. V obci a okolí je řada významných přírodních, technických a kulturních památek: [Národní přírodní památka Rudické propadání](#), [přírodní park Rakovecké údolí](#), naučná stezka Cesta železa Moravským krasem, naučná stezka Okolo Rudice, [větrný mlýn v Rudici](#), barokní kostel ve Křtinách nebo moderní kaple v Senetářově.

Jedovnické rybníky

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Vyhlídkový let](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76292 E – 49,33563 N

Teiche Jedovnické rybníky

An dem Bach Jedovnický potok und seinen Nebenflüssen wurden mehrere Teiche angelegt. Der Teich Olšovec ist mit seiner Fläche von 42 ha der größte Teich in dem Hügelland Dražanská vrchovina. Er wird für die Fischzucht und in den Sommerzeiten für die Freizeitaktivitäten und Sportfischerei eingesetzt. Unter Olšovec befindet sich der Teich Dymák. Flussaufwärts des Bachs Jedovnický potok in Richtung Tal Rakovecké údolí liegen mehrere Teiche und Weiher, so genannte Budkovan-Teiche. Die einzelnen Teiche heißen Dubový (Eichenteich), Bukový (Buchenteich) und Vrbový (Weidenteich).

Typickým rysem krajiny okolo [Jedovnic](#) je rybníkářství s velmi dlouhou tradicí. Rybníky byly zakládány na Jedovnickém potoce a jeho přítocích. Největší je Olšovec na východním okraji Jedovnic s plochou 42 ha. Pod Olšovcem je menší rybník Dymák, který patřil k Julínkovu mlýnu. Proti toku Jedovnického potoka směrem do Rakoveckého údolí je soustava rybníků Budkovan s rybníky Dubový, Bukový a Vrbový. Na Budkovanu se vyskytuje řada druhů vodního ptactva.

Řada rybníků během let zanikla a mnozí návštěvníci ani netuší, že na místě polí a luk se třpytila vodní hladina. Západně od obce ležel rybník Tunklovský, zrušený v roce 1830. Podobně zanikl i rybník Veselý, který sloužil jako násadový rybníček a ležel nad ním, ve [Veselském žlebu](#). Do dnešní doby jsou na jeho místě zřetelné obrysy hráze. Stejný osud potkal i rybník „U Jakuba“ na Kotvrdovickém potoce.

V minulosti sloužily rybníky jako laciný a jediný zdroj energie k pohonu strojů, ale hlavně byly využívány k chovu ryb. Z roku 1900 je první zpráva o výlovu rybníka Olšovce, který se koná dodnes v měsíci říjnu. Rybníky Olšovec a Budkovan jsou od r. 1931 v majetku obce, v roce 1967 byl rybník Olšovec prohlášen rybníkem rekreačním.

Rybník Olšovec (dříve nazývaný Pilský, Pilščák) je rozlohou 42 ha největším rybníkem na [Dražanské vrchovině](#). Jeho hráz je 8 m vysoká a v koruně 640 m dlouhá. Je využíván pro chov ryb a v letním období slouží k rekreaci a sportovnímu rybolovu. Je znám i pořádáním

mezinárodních závodů motorových člunů. Po obou březích jsou vybudovány promenádní chodníky s parkovou úpravou zeleně. Autokemp Olšovec nabízí ubytování v chatkách, ve stanech i v karavanech.

Jedovnické údolí

Trasa: [Cyklotrasa č. 1, Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,74706 E – 49,33608 N

Tal Jedovnické údolí

Das Becken Jedovnické údolí ist eine Vertiefung, in der die Gemeinde Jedovnice liegt. Der Bach Jedovnický potok fließt durch das Becken Jedovnické údolí, wo er mit dem Wasser mehrere Teiche versorgt. Unterhalb der Gemeinde Jedovnice fließt er in das Tal des Baches Jedovnický potok, wo er die geologische Grenze des Mährischen Karsts überquert und fällt in das Höhlensystem Rudické propadání hinein.

Jedovnická kotlina je plochá sníženina v níž leží obec [Jedovnice](#). Je vyplněna třetihorními badenskými sedimenty. Od východu do kotliny ústí Rakovecké údolí. Na západě, směrem k Blansku pokračuje Jedovnická kotlina [Lažáneckým žlebem](#). K jihu, ke Křtinám bylo v geologicky mladším období prořezáno [Luční údolí](#) s paralelním údolím recentního [Jedovnického potoka](#).

Jedovnický potok protéká Jedovnickou kotlinou, kde zásobuje vodou několik rybníků. Na svém toku přibírá několik přítoků, z nichž nejvýznamnější je Kotvrdovický potok. Pod [Jedovnicemi](#) vtéká do údolí Jedovnického potoka, které je z velké části budováno nekrasovými břidlicemi. Na konci údolí Jedovnický potok překračuje geologickou hranici vápenců [Moravského krasu](#) a propadá se v [Rudickém propadání](#). Rudické propadání je příkladem tzv. slepého krasového údolí.

V Jedovnickém údolí byly postaveny tři mlýny. Pod hrází rybníka Dymák v [Jedovnicích](#) stojí Julínkův mlýn. Pod bývalou pilou, několik set metrů od propadání se nachází Matuškův mlýn, dříve fungující také jako restaurace pro dělníky z blízké hutě.

Nedaleko jícnu [Rudického propadání](#) stával od dávných dob mlýn, registrovaný v roce 1376. Jeho držitelem byl Jan Důpník z Nitkovic. Mlýn v Rudickém propadání byl, jako jediný mlýn v [Moravském krasu](#), konstruován na tzv. spodní vodu. V průběhu staletí několikrát vyhořel. Dnes jsou z mlýna jen nepatrné zbytky zdiva a prohlubeň po bývalé stavbě.

V Jedovnickém údolí také stávala Hugova huť na zpracování místní železné rudy. Byla založena v roce 1746 hrabětem Antonínem Salmem. Jednou z hlavních pohnutek její výstavby byla snaha upotřebit velké množství dřeva po velkých polomech z roku 1739. Součástí hutě byly dvě kuplovný a slévárna. Huť zanikla koncem 19. století po ukončení těžby železných rud. Posledním zbytkem huti je opěrná kamenná zeď nad levým břehem [Jedovnického potoka](#).

Za účelem vodního pohonu strojního zařízení Hugovy huti byl zbudován malý rybník Floriánek. V současné době je hráz rybníka protržena a rybník pozvolna zaniká. Voda z Floriánku byla do hutě vedena podzemním náhonem pod levým břehem Jedovnického potoka. Ústí ručně ražené štoly dlouhé několik desítek metrů můžeme spatřit v blízkosti bývalého stavidlového uzávěru. Do Salmovy huti voda přitékala tunelem, který je dodnes patrný ve zbytku opěrné zdi nad bývalou hutí.

Jedovnický potok

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,74462 E – 49,33659 N

Bach Jedovnický potok

Der Bach Jedovnický potok entspringt in Senetářov, südlich von dem Hochpunkt Kojál (600 m) und hat bis zur Senkung in die Erde in Rudice ein Einzugsgebiet von 32 km². Unter der Erde bildet er das zweitgrößte Höhlensystem im Mährischen Karst Rudické propadání – Býčí skála. In der Nähe der Höhle Býčí skála im Tal Křtinské údolí sprudelt er heraus und fließt in den Bach Křtinský potok.

Jedovnický potok pramení 1 km sv. od Senetářova, jižně od kóty [Kojál](#) (600 m n. m.) a má po propadání u Rudice plochu povodí 32 km². V povodí se nachází několik rybníků v oblasti [Jedovnic](#), zejména [Budkovan](#) a [Olšovec](#), s celkovou plochou nad 50 ha.

Jedovnický potok vytváří v podzemí druhý největší jeskynní systém Moravského krasu [Rudické propadání](#) – Býčí skála. Voda se ztrácí v ponoru Rudického propadání, kde vytváří vertikální vodopádovou kaskádu o celkové hloubce cca 90 m. V tzv. Spodní chodbě se střídají vodopády (největší má výšku 33 m) s krátkými horizontálními úseky. Po dosažení spodní erozní báze vytváří podzemní Jedovnický potok cca 13 km dlouhý aktivně protékající horizontální jeskynní koridor. Na své podzemní cestě mívá řadu dómovitých prostor, mezi nimiž dominuje Obří dóm, největší podzemní prostor Moravského krasu. V systému chodeb se nachází několik sifonů a polosifonů. Podzemní dále protéká jeskynní soustavou Býčí skály a Barové jeskyně ve Křtinském údolí. Nedaleko Býčí skály potok vyvěrá a pravostranně se vlévá do Křtinského potoka.

Jeskyně Balcarka

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Vyhlídkový let](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75809 E – 49,37684 N

Höhle Balcarka

Diese für die Öffentlichkeit zugängliche Höhle befindet sich am Stadtrand der Gemeinde Ostrov u Macochy und ist von einem zweigeschossigen Labyrinth der verwinkelten Gänge gebildet, die mit Schornsteinen und Domen verbunden sind. Es gibt hier eine reiche vielfältige und bunte Tropfstein-Verzierung. Das natürliche Eingangsportal ist eine wichtige paläontologische und archäologische Stelle, aus denen zahlreiche Befunde von Tieren-Knochen im frühen und späteren Pleistozän, Werkzeuge aus Feuerstein und Knochen sowie Kamme der Steinzeitmenschen stammen.

Veřejnosti zpřístupněná jeskyně na v. okraji [Ostrova u Macochy](#) je tvořena dvoupatrovým jeskynním bludištěm členitých chodeb spojených komíny a dómy s velmi bohatou, mnohotvárnou a barevnou krápníkovou výzdobou. Členitý podzemní systém se rozkládá ve skalním hřbetu Balcarovy skály mezi [Ostrovským žlebem](#) a Krasovským údolím. Přirozený vstupní portál je významnou paleontologickou a archeologickou lokalitou, z níž pocházejí četné nálezy kostí pleistocenních zvířat, pazourkové a kostěné nástroje i ohniště lidí starší doby kamenné.

Návštěva jeskyně začíná v mohutném vstupním portálu. Turisté sestoupí uměle uvolňovanou chodbou do nevelkých prostor s první barevnou krápníkovou výzdobou. Následuje zastávka v cca 10 m vysokých prostorech zvaných Rotundy. Jde o kruhově modelované propasti propojující spodní a horní patro jeskyně, se stěnami bohatě zdobenými

sintrovými kaskádami. Z Rotund vede prohlídková trasa do největší prostory jeskyně Balcarky – Fochova (Velkého) dómu. Podlouhlá prostora s rozměry 65 × 20 × 15 m byla pojmenována po francouzském maršálovi z 1. světové války. Vstupní část dna dómu je přerušena závrtovou propadlinou; zřícený balvan uzavírá cestu do neznámého pokračování pod dómem. Po prohlídce Fochova dómu čeká návštěvníky strmý výstup na Galerii a odtud do Přírodní chodby. Prostorami vede trasa ve dvou výškových úrovních. Na stěnách a stropech je velmi bohatá a zachovaná krápníková výzdoba. Chodby průkopem ústí do Dómu Zkázy, který vznikl prořícením stropů jeskynních pater. Další prohlídková trasa obchází strop Rotund a směřuje do Objevitelského dómu (též Stojanova kaple). Stěny a strop této prostory jsou pokryty povlaky kašovitého sintru – nickamínku. Prohlídka končí v tzv. Popelušce, v níž dominuje zvláštní zakřivený stalaktit Handžár. Bohužel však jde o repliku zhotovenou podle fotografií, protože původní krápník byl ukraden.

Krápníková výzdoba prostor jeskyně Balcarky, ač je nehluboko pod povrchem, je velmi bohatá jak množstvím a rozmanitostí tvarů, tak i barevností. Rovné stropy zdobí velké množství brček, hůlkovitých a mrkvovitých stalaktitů. Stěny jsou pokryty členitými sintrovými náteky a bradavičnými sintry – tzv. pizolity. Pozoruhodné jsou medově zbarvené shluky kalcitových krystalů na dně sintrového jezírka v tzv. Pohádce.

Jeskyně Kůlna

Trasa:

[Pěší trasa](#)

Mapový list:

[C-1](#)

Souřadnice WGS-84:

16,73788 E – 49,40775 N

Höhle Kůlna

Die Höhle Kůlna ist eine wichtige archäologische und paläontologische Fundstätte. Diese prähistorische Höhle wurde von Menschen als Zufluchtsort und Lagerplatz ausgesucht. Die Höhle Kůlna wurde von dem Neandertaler kolonisiert, der hier Steinwerkzeuge und Knochen von erlegten Tieren überlassen hat. Es wurde auch ein Teil des Oberkiefers des Neandertalers, Scheitelbein und 3 Milchzähne gefunden. Letzter Aufenthalt des Neandertalers ist in der Zeit vor 40.000 Jahren aufgezeichnet. Die Exposition im Freien ist ein Bestandteil der Besucherrunde im Höhlensystem Sloupsko-šošůvské jeskyně, der für die Öffentlichkeit zugänglich ist.

Kůlna je významnou archeologickou a paleontologickou lokalitou, která svým významem daleko přesahuje hranice [Moravského krasu](#). Její hlavní vchod je téměř po celý den vystaven Slunci. Tato okolnost, spolu s výhodnou polohou v údolí a přítomností vody způsobila, že jeskyně byla v pravěku opětovně vyhledávána lidmi jako útočiště a tábořiště.

Hlavní část osídlení Kůlny spadá do období středního paleolitu spojeného s neandrtálským člověkem. Nejstarší kamenné nástroje, svědčící o přítomnosti lidí, pocházejí z konce předposlední ledové doby před více jak 120 000 lety. Od té doby se neandrtálci do Kůlny opětovně vraceli, což dokládají četné kosti ulovených zvířat, kamenné nástroje a zejména kosterní zbytky člověka samotného: část horní čelisti, temenní kost a 3 mléčné zuby. Poslední pobyt neandrtálců je zaznamenán z období před 40 000 lety.

Asi před 22 000 lety se v Kůlně krátkodobě usadila menší skupina lovců, tentokrát již lidí moderního typu. Dalších 10 000 let byla jeskyně zcela opuštěna. Až lovci sobů se na konci ledové doby do Kůlny vraceli k přechodným pobytům.

V té době došlo k posledním převratným klimatickým změnám. Arktický ledovec ustupoval zpět na sever. Chladnomilná zvířena zčásti vymřela (mamut, srstnatý nosorožec), zčásti se odstěhovala na sever (sob, polární liška a polární zajíc). V Moravském krasu se rozšířily lesy a s nimi přišla i lesní zvířata. Před 10 000 lety poslední lovci Kůlnu definitivně opustili.

Systematický archeologický výzkum jeskyně byl započat již v roce 1880 Dr. Jindřichem Wanklem. Další vykopávky do roku 1913 prováděli Dr. Martin Kříž a Jan Knies. Na tyto práce v roce 1961 navázal ústav Anthropos Moravského zemského muzea v Brně pod vedením PhDr. Karla Valocha.

Terénní expozice v jeskyni Kůlna je součástí návštěvního okruhu veřejnosti přístupných [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#). Je věnována archeologickým a paleontologickým nálezům v Kůlně a historii využívání jeskyně. Expozice je vybavena řadou osvětlených panelů s vysvětlujícími texty a doprovodnými ilustracemi. Součástí expozice jsou zakonzervované archeologické sondy s vyznačením hlavních archeologických kultur s letopočty. Vhodným doplňkem je několik přírodních dioramat s modely pravěkých lidí v životní velikosti.

Jeskyně Lidomorna

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,7767 E – 49,40206 N

Höhle Lidomorna (Verlies)

Die Höhle Lidomorna ist eine Tauchung des Baches Bílá voda. Wie der Name schon sagt, wurde diese Höhle als Verlies des Schlosses Holstein, dessen Ruinen sich auf einem Felsen über der Höhle befinden, verwendet.

Jeskyně Lidomorna je jeden z nejstarších paleoponorů potoka [Bílá voda](#). Jak napovídá název, sloužila tato jeskyně jako hladomorna [hradu Holštejna](#), jehož zřícenina se vypíná na skále nad jeskyní. Ještě v 50. letech 19. století zde byly patrné stopy zdí, kterými byl vchod do jeskyně uzavřen. Při výzkumech jeskyně byly nalezeny lidské kosti a kovové součásti středověkých oděvů. Vchod je široký 9 m a vysoký 2 m. Říčená prostora v jeskyni má šířku 35 m, délku 25 m a výšku 17 m. V nejvyšším bodu klenby je otvor jímž byly oběti z hradu údajně spouštěny (shazovány?) do hlubiny Lidomorny.

Jeskyně Michalka

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77339 E – 49,39594 N

Höhle Michalka

Es geht um eine archäologisch und paläontologisch bedeutende Höhle, die vor dem Zweiten Weltkrieg im gesamten Profil betoniert und als Speicher von chemischen Kampfstoffen ausgestattet war. Am Ende des Krieges wurde sie als unterirdische Fabrik genutzt. Vom 60. Jahren des 20. Jahrhundert bis 2004 wurde der Raum von den Molkerei Otínoves zum Reifen der Blauschimmelkäse verwendet.

Vchod leží v levé stráni [Hradského žlebu](#). Jeskyně představuje mohutnou horizontální chodbu o šířce cca 8 m a průměrné výšce cca 2 – 3 m, která v délce 78 m zachovává generelní směr k JZ. Pravděpodobně svahová jeskyně je modelována ve vilémovických vápencích.

Z archeologických výzkumů vyplývá, že vchod a vnitřek jeskyně sloužil jako magdalénenské stanoviště s nálezy kamenných artefaktů, „tříštěných kostí“ a lidského zubu. Z paleontologických nálezů je doložen medvěd, mamut, sob.

Jeskyně je známa od nepaměti, bývá též nazývána Ovčí jeskyní. Archeologicky ji prozkoumali J. Wankel, a hlavně pak J. Knies.

Před 2. sv. válkou byla jeskyně v celém profilu vybetonována a upravena jako sklad chemických bojových látek. Na konci války byla využívána jako podzemní továrna.

Od 60. let 20. století do roku 2004 byla prostora využívána Mlékárnou Otínoves jako dozrávací sklep plísňových sýrů.

Jeskyně Rudické propadání

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list: [E-1](#)

Souřadnice WGS-84: 16,73391 E – 49,33276 N

Höhlensystem Rudické propadání

Das Höhlensystem Rudické propadání entstand an dem unterirdischen Bach Jedovnický potok erschaffen. Das Bach fällt durch das System von mehreren Wasserfällen in Tiefe von ca. 90 m und bildet mit der Höhle Býčí skála etwa 13 km langes Höhlensystem. Das Höhlensystem Rudické propadání verfügt über eine reiche Tropfsteinverzierung. Unter den Tropfsteinen dominiert der weltberühmte Brunnen mit einem einzigartigen verkalkten Holzleiter.

Unikátní krasový jev Rudické propadání leží mezi [Jedovnicemi](#) a [Rudicí](#) ve střední části [Moravského krasu](#). Povrchový areál propadání je tvořen mohutným slepým údolím, v jehož uzávěru se otvírá aktivní ponor [Jedovnického potoka](#). Paleoponory leží v romantickém skalním amfiteátru, lidově nazývaným Kolíbky, kde se vyskytují především vývojově pokročilejší formy krasu – skalní věže, hřebenáče a trosky jeskyní. Tyto skalní útvary si oblíbil člověk již v paleolitu, o čemž svědčí četné archeologické nálezy.

Jeskyně Rudického propadání jsou vytvořeny na podzemním toku [Jedovnického potoka](#), který se propadá východně od obce [Rudice](#). Hlavní prostory pokračují v hloubce okolo 200 m pod [Rudickou plošinou](#) v délce asi 3,5 km jihozápadním směrem k odtokovému Srbskému sifonu a zde navazují ve směru toku na prostory jeskyní Proplavaná, Prolomená a Býčí skála, která je vývěrovou oblastí celého systému. [Jedovnický potok](#) se v Rudickém propadání propadá do hloubky přibližně 90 m, kde vytváří asi 13 km dlouhý jeskynní systém – druhý největší v [Moravském krasu](#) a České republice. Na své podzemní cestě mívá řadu dómovitých prostor, mezi nimiž dominuje Obří dóm, jedna z největších podzemních prostor [Moravského krasu](#). Celý systém jeskyní na podzemním toku Jedovnického potoka mezi ponorem a vývěry má nyní téměř 13 km chodeb. Z toho zhruba 6 km připadá na Rudické propadání a zbytek na Býčí skálu. V současné době je to po soustavě [Amatérské jeskyně](#) (cca 40 km chodeb) druhý nejdelší jeskynní systém v České republice. Celková hloubka jeskyní Rudického propadání (včetně 153 m hluboké Rudické propasti) je přibližně 173 m.

Ponorem [Jedovnického potoka](#), který leží pod závěrovou stěnou slepého [Jedovnického údolí](#), se vody řítí několika vodopády do Hugonova dómu v hloubce 84 m. Kaňonovitá chodba je ve svém průběhu přerušena 11 vodopády. Největší je hluboký 30 m. Celá kaskáda se v zimním období mění v mohutné ledopády. Chodba byla průběžně zkoumána již od roku 1802 (starohrabě Hugo Salm), ale žádné výpravě se nepodařilo proniknout vodopády až do Hugonova dómu. První úspěšný sestup byl proveden členy speleologického kroužku při ZK ČKD Blansko až v roce 1978.

Nejstarší historicky doložený pokus o sestup do jeskyní Rudického propadání provedl hrabě Hugo Salm v roce 1802, kdy se mu podařilo překonat první tři stupně ponorné Spodní chodby. Po něm následovala celá řada dalších badatelů. Na výzkumu dnes pracují členové České speleologické společnosti.

V Rudickém propadání se vyskytuje poměrně bohatá krápníková výzdoba v nejrůznějších velikostech, tvarech i barvách. Mezi ní dominuje světoznámá Kašna s unikátním zasin-trovaným dřevěným žebříkem, který zde byl zapomenut při objevitelských akcích na začátku 20. století.

Jeskyňe je součástí [národní přírodní památky Rudické propadání](#). Propadání a [Kolíbky](#) leží na trase naučné stezky.

Jeskyňe Spirálka a Piková dáma

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77473 E – 49,39943 N

Höhlen Spirálka und Piková dáma

Es geht um ein kompliziertes System von unterirdischen Schluchten und Gängen, die bis zu einer Tiefe von etwa 70 m unterhalb des Bodens reichen. In der Höhle Piková Dáma entsteht eine Eisenverzierungen, die in günstigen Jahren bis zum nächsten Winter aushält. Durch den Boden der Höhle fließt der Bach Bílá voda. Die Gesamtlänge des Höhlensystems beträgt ca. 3500 m.

Vchod do jeskyňe Piková dáma se nachází na hraně svahu, který uzavírá poloslepé [Holštejnské údolí](#) v [Přírodní rezervaci Bílá voda](#). Vstupní vyskružená šachta se rozšiřuje do Zříceného domu v hloubce 20 m. V jeho úrovni je vyvinut spletitý labyrint chodeb vytvářející horní patra jeskyňe. Ze dna Zříceného domu vede další puklina, která postupně přechází v 27 m hlubokou propast zvanou Studna. Ta ústí přímo do jezírka na dně povodňové Gotické chodby, které pokračuje do sifonu mezi Pikovou dámou a Spirálkou.

Do Studny visutě ústí tzv. Ledová chodba, která je částí povodňových odtokových cest ze [Staré Rasovny](#). Jde o přímé pokračování Ledové jeskyňe ve Staré Rasovně. Vlivem proudění vzduchu se zde vytváří ledová výzdoba, která v příznivých letech zčásti přetrvává do následující zimy. Chodba se stupňovitě zvedá a na konci přechází do obrovských vápencových bloků v areálu [Staré Rasovny](#).

Spodními patry jeskyňe Piková dáma protéká povodňová [Bílá voda](#) z oblasti [Staré Rasovny](#), které se sifonem dostávají až do jeskyňe Spirálka a odtud do aktivního toku.

V Pikové dámě běžně zimuje kolem 50 netopýrů. Nejhojněji je zastoupen netopýr velký a malí netopýři rodu *Myotis*, především netopýr vousatý.

Vchod do jeskyňe Spirálka leží asi 100 m za uzavěrovou stěnou poloslepeho [Holštejnského údolí](#) mezi dvěma závrtými prolamujícími z. svah Hradského žlebu. Vstupní šachta přechází do puklinovité chodbičky, ústící ve stropu 40 m hluboké Ústřední propasti. Dno propasti spadá k hladině Jezírka – začátku sifonu mezi Pikovou dámou a Spirálkou. Nad Jezírkem je vyvinut spletitý labyrint chodeb situovaný kolem Páteční propasti a propasti Fetanka, jejíž dno tvoří hladina sifonu mezi Spirálkou a jeskyní 13 C.

Převážnou část spodního patra jeskyňe Spirálka tvoří aktivní tok [Bílé vody](#), který byl s pomocí čerpadel vysledován proti proudu až k Macošskému (odtokovému) sifonu jeskyňe [Nová Rasovna](#).

Celková délka jeskynního systému je cca 3500 m s hloubkou 67 m.

Jeskyňe Vintoky

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Vyhlídkový let](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,7564 E – 49,37484 N

Höhle Vintoky

Dieses Höhlensystem ist ein Teil der Tauchgänge des Baches Krasovský potok und des Baches Hložek und entwässert das Gebiet bis zum Ausfluß im Karsttal Pustý žleb. Die größte Höhle ist die Schlucht Vintocká propast, zu dem anderen Höhlen des Systems gehören z.B. Höhle Ponorová und S Oky sowie die horizontale Höhle Cikánská.

Jižně od jeskyně Balcarky u obce [Ostrov u Macochy](#) se nachází rozsáhlý jeskynní systém zvaný Vintoky. Jeskynní soustava je součástí ponorové zóny [Krasovského potoka](#) a [potoka Hložek](#). Jeskynní systém spodní jeskynní úrovně odvodňuje území směrem k vývěrové oblasti Malého výtoku v [Pustém žlebu](#). Při větších povodních dochází k zahlcení Krasovského propadání, voda se přelévá přes okraj závrtu a po soutoku s potokem Hložek odtéká do jeskyně Ponorové. Odtud voda odtéká neznámými trativody do Vintocké propasti I.

Jeskyně Žižkůvka se nachází přímo proti Balcarově skále vysoko ve stráni, 35 m nad údolím. Podle různých podání byla jeskyně hojným nalezištěm fosilních kosterních zbytků. Postupem doby bylo však naleziště různými tzv. košťáři téměř vytěženo.

Jeskyně Liščí díra se nachází na úpatí hřbetu Vintoků, severně od Vintockých propastí a propasti Škrapové. Vertikální zkrasování bylo zkoumáno do hloubky cca 15 m.

Vintocká propast I a II a Škrapová propast představují poměrně rozsáhlý propastovitý systém tzv. invazních ponorů Krasovského potoka a potoka Hložek. Dosahují hloubky cca 70 m pod dnem údolí.

Nejmohutnější z uvedených ponorů je Vintocká propast I. Jeskyně je tvořena stupňovitou puklinovou propastí. Do tzv. Ústřední propasti se sbíhají chodby odvodňující celou oblast Vintok. Zajímavá je Chodba ozvěny, vysoká přes 30 m. V Souběžné chodbě vyúsťuje Vintocká propast II, hluboká 50 m a stejně hluboká Škrapová propast. Vintocká propast I končí nánosem štěrku a jílu v místě zvaném Absolutní dno. Z Absolutního dna odbočuje na východ chodba ústící do Říceného domu s obrovským balvanitým závalem.

Jeskyně Ponorová a S Oky jsou v těsné blízkosti Vintocké propasti I. Jeskyně Ponorová vstupuje do činnosti příležitostně za vysokých vodních stavů potoka Hložek. Odtud teče voda pod jeskyní S Oky do prostoru Dílny ve Vintocké propasti I nad Ústřední propastí.

Nejjihnější jeskynní systému Ostrovských Vintok je horizontální jeskyně Cikánská. Jde o rozměrnou chodbu, která je ve vzdálenosti 10 a 15 m od vchodu do jeskyně ve stropě prolomena dvěma na povrch otevřenými komíny.

Klímovy závrtý

Trasa:

[Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list:

[E-1](#)

Souřadnice WGS-84:

16,73866 E – 49,33675 N

Doline Klímovy závrtý

Es handelt sich um eine Gruppe von drei markanten Trichter-Dolinen der Nähe einer Feldstraße zwischen Rudice und Jedovnice. Diese Trichter-Dolinen-Gruppe entstand an der geologischen Grenze zwischen dem devonischen Kalkstein und Lockenstab aus Drahaný, der kein Karstfelsen ist.

Jedná se o skupinu tří výrazných, nálevkovitých závrtů poblíž polní cesty mezi [Rudicí](#) a [Jedovnicemi](#). Neznámé spodní patro těchto závrtů s největší pravděpodobností odvádí povrchové vody do systému [Rudického propadání](#). Nelze vyloučit, že je součástí velmi starého jeskynního systému, který s dnešním Rudickým propadáním neměl nic společného. Pod závrtý lze očekávat úzké propastovité pukliny vyplněné sedimenty a sutěmi. V zářezu polní cesty Z Rudice do Jedovnic si můžeme povšimnout výskytu břidlic, které naznačují, že závrtová skupina vznikla na geologické hranici mezi devonskými vápenci a nekrasovými horninami drahanského kulmu.

Je možné, že závrtý s navazujícím mělkým údolím, jež spadá k [údolí Jedovnického potoka](#) představují trosku staré jeskyně.

Kotvrdovice

Trasa: [Vyhlídkový let](#)
Mapový list: [E-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,78187 E – 49,35697 N

Gemeinde Kotvrdovice

Die erste schriftliche Erwähnung über Kotvrdovice stammt aus dem Jahr 1349. Während des 2. Weltkrieges ist die Gemeinde Kotvrdovice ein Teil der Schießbude in Vyškov geworden. Das Dorf verfügt über eine Fläche für Starts und Landungen von Sportflugzeugen und betreibt einen aktiven Flugstil Klub.

První písemná zmínka o Kotvrdovicích pochází z roku 1349, kdy je v moravských zemských deskách skutečně zapsán prodej holštejnského panství, které od Čenka z Lipé kupuje Vok I. z Holštejna. Kotvrdovice se na listině uvádějí jako Gotfridschlag. V majetku pánů z [Holštejna](#) byla ves až do roku 1437, kdy panství koupil Hynek z Valdštejna a Židlochovic. V roce 1459 se Vokovi V. z Holštejna podařilo získat Kotvrdovice nakrátko zpět, ale již roku 1464 ho spolu se Senetářovem, pustou západní polovinou Podomí a pustými vesnicemi Dvorce a [Budkovany](#) vlastnil Smil z Loděnice, který vystavěl v obci tvrz. V roce 1480 byl majitelem Kotvrdovic Jiřík ze Zhoře, o deset let později Jan Heralt z Kunštátu, ale již roku 1492 vlastnil kotvrdovické panství Václav Gedeon z Olešničky. V rukách tohoto rodu byly Kotvrdovice až do roku 1574, kdy vesnici získal Bernard Drnovský z Drnovic na Rájci. Poté sdílely Kotvrdovice osudy rájeckého panství, které vlastnili Rogendorfové a po nich Salmové.

Za 2. světové války se staly Kotvrdovice součástí tzv. "Vyškovské střelnice" a byly násilně vystěhovány. Po ukončení německé okupace se občané mohli vrátit zpět do svých domovů.

Významnou památkou je kaple zasvěcená Božskému Srdci Páně, které bylo inspirací i pro obecní znak.

V obci je plocha určená ke vzletům a přistávání létajících sportovních zařízení a aktivní letecký klub.

Krásensko

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-3](#)
Souřadnice WGS-84: 16,82927 E – 49,36511 N

Gemeinde Krásensko

Die erste schriftliche Erwähnung stammt aus dem Jahre 1348. Das Dorf Krásensko wurde, wie viele andere Dörfer auch, ausgesiedelt. Im Dorf befindet sich eine Arbeitsstätte Lipka - Verband und Einrichtung für die schulische Umweltbildung – bezeichnet als Rychta. Der thematische Schwerpunkt von Rychta liegt bei der Landschaft - ihrer Entwicklung, Bestandteilen, Verbindungen und Verknüpfungen sowie bei dem menschlichen Einfluss und Auswirkung auf die Natur und Landschaft um uns herum.

Nejstarší historie Krásenska je spojena s dějinami ženského benediktinského kláštera Mladosti boží a P. Marie v Pustiměři. Zakladatel kláštera, olomoucký biskup Jan Volek, daroval roku 1348 řeholnicím i ves Schönfeld, jak se tehdy Krásensko nazývalo. Ale už o 100 letů později písemné prameny uvádějí český název Krásné Pole. Středověkých dokumentů o další existenci a rozvoji vesnice je pramálo a není známo, od kdy se vesnice nazývá Krásensko.

V první polovině 16. století byl pravděpodobně držitelem krásenského dvora šlechtic jménem Jurman, vladyka z Krásenska a na Maršovicích. Koncem 16. století patřil purkrechtní dvůr v Krásensku vladykovi Kašparu Lukaveckému z Lukavice. Tehdejší olomoucký biskup Stanislav Pavlovský z Pavlovic svým listem zakázal pochovat zemřelého vladyku v kostele, poněvadž se hlásil k učení nekatolických pastorů. Avšak přes toto nařízení byl šlechtic v místním kostele pochován. Náhrobní kámen Kašpara Lukaveckého s jeho erbem a podobou byl nejprve vsazen do dlažby mezi presbytář a loď. V roce 1886 při generální opravě kostela byl náhrobek opraven a zasazen do boční zdi u křtitelnice, po poslední generální opravě se nachází u bočního vchodu. Kašpar Lukavecký zemřel bez zákonných dědiců, proto připadl jeho majetek olomouckému biskupství, v jehož majetku bylo Krásensko od roku 1588 po zrušení pustiměřského kláštera.

V době třicetileté války v Krásensku zanikla katolická fara a řada domů zpustla nebo byla vážně poškozena. V 17. století byla krásenská farnost spravována z Pustiměří, od roku 1731 pak ze Studnic. V roce 1785 byla v Krásensku zřízena samostatná kuracie pro Krásensko, Podomí a [Ruprechtov](#).

Druhá světová válka se neblaze zapsala do dějin Krásenska. Celkem 33 vesnic na západ od vojenského cvičiště vyškovské vojenské posádky bylo v letech 1941 – 1944 podle rozhodnutí velkoněmecké branné moci násilně vystěhováno. Po skončení II. světové války v květnu 1945 bylo Krásensko v troskách, z 80 % zničeno a na pokraji zániku. Přesto byla obec po válce postupně obnovena.

Hlavní obživu poskytovalo zdejším obyvatelům zemědělství. I když obec leží v nadmořské výšce 565 metrů a pole samotná ještě o sto metrů výše, přece je zde úrodná půda. Základními obilovinami zdejšího kraje byly oves, žito, méně už ječmen, z ostatních plodin hrách, len a rovněž konopí. Dosti rozšířené bylo také včelařství. Hluboké, místy skoro neproniknutelné lesy Rychtářovska, Krásenska, Podomí a Studnic dávaly v dřívějších dobách obživu kolomazníkům a uhlířům. Dalším zaměstnáním Krásenských bylo perleťářství, zejména výroba perleťových knoflíků. Velká část obyvatel [Drahanské vrchoviny](#) se živila po celá staletí tkalcovstvím. Zánik tkalcovství byl způsoben mechanizací brněnského soukenictví.

V současné době má obec 420 obyvatel. V centru obce, na návsi a v jejím okolí, jsou situovány obecní úřad, hasičská zbrojnice, pošta, mateřská škola a kostel Sv. Vavřince.

V obci se nachází pracoviště Lipky – školského zařízení pro environmentální vzdělávání – Rychta. Tematickým zaměřením Rychty je krajina – její vývoj, složky, vazby a souvislosti v ní a vliv člověka na krajinu kolem nás. Hlavní činností pracoviště během celého školního roku je příprava a realizace pobytových ekologických výukových programů – alternativ ke školám v přírodě. Pedagogové Rychty nabízí konzultace a stáže pro studenty a věnují se aktivní péči o chráněná území. Dále Rychta pořádá akce pro veřejnost, kroužky a tábory, úzce spolupracuje s obcí Krásensko i dalšími organizacemi v regionu a poskytuje prostory a zázemí pro nejrůznější akce dětských a vzdělávacích organizací.

Nad obcí se na stejnojmenné návrší tyčí do výše 340 m [vysílač Kojál](#).

Krasová

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, Vyhlídkový let](#)
Mapový list: [E-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76784 E – 49,3616 N

Gemeinde Krasová

Das Dorf wurde im Jahre 1717 gegründet. Während des Zweiten Weltkrieges wurde die Gemeinde gewaltsam ausgesiedelt. Nach dem Krieg wurde das Dorf wieder ins Leben gebracht.

Obec Roggendorf (později psanou Rojendorf a Rogendorf) založil roku 1717 (což je tedy také rokem první písemné zmínky o obci) majitel rájeckého panství Karel Ludvík, hrabě z Rogendorfu a Molenburku (1682–1744).

Roku 1897 byla na návsi vystavěna jednotřídní škola, jejímž prvním učitelem se stal známý archeolog a paleontolog Jan Knies.

Za druhé světové války byla vesnice násilně vystěhována. Po válce byla vesnice obnovena. V roce 1946 byla přejmenována na svůj současný název.

Krasovské údolí

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, Vyhlídkový let](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76744 E – 49,37363 N

Tal Krasovské údolí

Das Tal Krasovské údolí, wodurch der Bach Krasovský potok fließt, mündet in die Talmunde Ostrovský žleb ein. Der Bach Krasovský potok fließt in der Höhle Krasovské propadání in die Erde ein.

Krasovské údolí protékane Krasovským (Rogendorfským) potokem ústí do střední části [Suchého žlebu](#), do tzv. [Ostrovského žlebu](#). Je zaříznuto do nekrasových hornin drahanského kulmu (droby a břidlice). V místě jeho zaústění do Suchého žlebu se Krasovský potok propadá ve dvojici závrťových ponorů, označovaných jako Krasovské propadání I a II. V těsné blízkosti Krasovského propadání I je vchod do cca 600 dlouhého labyrintu Šamalíkových jeskyní, které směřují pod Balcarovu skálu s [jeskyní Balcarkou](#). Na mokřadní louce s ponory je vyhloubeno několik studní, které zásobují [Ostrov u Macochy](#) pitnou vodou.

Lažánecký žleb – Převážka

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73559 E – 49,34436 N

Die Talmulde Lažánecký žleb – Převážka

Lažánecký žleb heißt das Tal, das sich entlang der Straße von Jedovnice über Lažánky durch das Tal des Flusses Punkva erstreckt. Es geht um eine tiefe Schlucht – um einen Abgrund, der mit tertiären Sedimenten mit einer Dicke bis zu 195 m aufgefüllt ist.

Lažáneckým žlebem se nazývá údolí táhnoucí se podél silnice z [Jedovnic](#) přes Lažánky do Údolí Punkvy. Nejvýše položené místo dnešního dna Lažáneckého žlebu s výškou 495 m n. m. se nazývá Převážka. Odtud údolí mírným spádem klesá z. směrem k Lažánkám do Údolí Punkvy (305 m. m.). Východně pak upadá do Jedovnické kotliny (460 m n. m.). Lažánecký žleb tvoří hranici mezi severní a střední částí [Moravského krasu](#). Jde o hluboký paleokrasový (předmiocenní) žleb o délce cca 4,5 km. Údolí Lažáneckého žlebu je vyplněno badenskými sedimenty, především jíly. Tato okolnost má velký význam pro řešení vzájemných vztahů krasových jevů a pro stanovení jejich stáří. První informaci o mocnosti této sedimentární výplně přinesl vrt vyhloubený v roce 1956 východně od Lažánek, který ukázal, že celková mocnost sedimentární výplně údolí je 137 m. V blízkosti vyústění žlebu do Údolí Punkvy dosahují badenské sedimenty mocnosti 30,5 m.

Měření ukázalo, že i pod povrchem má údolí podobu úzkého kaňonu. Pod Převážkou je hluboký zhruba 195 m (dno údolí se nachází ve výšce 308 m n. m.). V horní části je kaňon široký 40 – 75 m, zatímco při dně jsou skalní stěny od sebe vzdáleny pouze 20 m.

V Lažáneckém žlebu bylo zaznamenáno několik menších jeskyní, z nichž největší je Lažánecká jeskyně v severním svahu údolí.

V místě Převážka vyvěrá ze středověké roubené tzv. Svážné studny drobný tok, který se o několik desítek metrů dále propadá v dvojzávrtnu U Svážné studny s propastovitou jeskyní. Pramen ve Svážné studni byl v minulosti pravděpodobně podchycen jako zdroj vody pro blízký Konrádův dvůr na [Harbešsko-Vilémovické plošině](#). V závrtnu probíhá speleologický průzkum s cílem objevení podzemního pokračování. Koloračním experimentem z roku 1999 byla potvrzena spojitost závrtnu s Přítokovou chodbou v jeskynním systému [Rudického propadání](#). V současné době má jeskyně hloubku cca 70 m s délkou chodeb cca 500 m. Zajímavé jsou paleontologické nálezy dobře zachovaných třetihorních korálů a schránek ústřic.

Letiště Kotvrdovice

Trasa: [Vyhlídkový let](#)
Mapový list: [E-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16, 78934 E – 49, 36396 N

Flughafen Kotvrdovice

Das Dorf Kotvrdovice betreibt seit 1995 einen Sportflug-Klub LAA Blansko - Kotvrdovice.

V katastru Kotvrdovic již od roku 1995 funguje Letecký klub LAA Blansko – Kotvrdovice. Na letišti působí dvě letecké školy, kde pod vedením instruktorů získávají své první letecké zkušenosti zájemci o ultralehké létání.

Lom Malá dohoda

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76672 E – 49,39987 N

Steinbruch Malá dohoda

In dem heute geschlossenen Kalksteinbruch Malá Dohoda bei Holštejn sind interessante verkarstete vertikale Risse mit paläontologischen Befunden von Wirbeltieren, die etwa 1.000.000 Jahre alt sind, nachvollziehbar. Die Befunde waren Feldmäuse und Hasen. Von den Raubtieren waren die am meisten reichlichen Befunde kleine Löwen, primitive Bären und ausgestorbene Hirsche. Eine größere Menge Knochen passt zu einem großen Bison und Schwein.

V dnes již uzavřeném vápencovém lomu Malá dohoda u [Holštejna](#) jsou nesmírně zajímavé zkrasovělé vertikální pukliny vyplněné červenými fosilními půdami terra rossami. Pukliny byly v dávné minulosti otevřeny až na povrch, a tak se staly pastí jak pro menší, tak i pro větší zvířata.

Stáří paleontologických nálezů je starobiharské, tj. před glaciálem gūnz, tedy přibližně jeden milión let. Lokalita byla paleontologicky velmi bohatá, nálezy patřily obojživelníkům, plazům, ptákům i savcům(hmyzožravci, netopýři, zajícovci, hlodavci, šelmy, sudokopytníci).

Největší množství kostí patří hrabošům a zajícům. Ze šelem byly nejhojnější nálezy malého lva, primitivního medvěda, hojně se nacházel vymřelý druh srnce. Větší počet kostí patří i velké formě bizona a praseti.

V jižní stěně lomu Malá dohoda můžeme pozorovat zvláštní geologický úkaz, zvaný tektonické zrcadlo, podél jehož ohlazené plochy došlo k pohybu dvou vápencových bloků. Zajímavé je i zkrasovění v horních partiích stěn, které nám dokumentuje vznik škrapů

a závrťů. Bez zajímavosti není ani fakt, že v hloubce 70 m pod lomem probíhá zatím neprozkoumaná část chodeb Staré [Amatérské jeskyně](#).

Luční údolí

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73956 E – 49,33101 N

Tal Luční údolí

Das Feuchtgebiet Luční údolí befindet sich am Radne des Hochplateaus Rudická plošina. Es erstreckt sich zwischen den Gemeinden Jedovnice und Křtiny. Die Täler sind typisch durch das Grünland im nassen Schwemmland mit geschützten Pflanzenarten. Im mittleren Teil des Tales befindet das Arboretum Křtiny.

Morfologicky, krajinářsky i přírodovědně hodnotnou částí Konické vrchoviny, jež na východní straně lemuje [Rudickou plošinu](#), je mokřadní Luční údolí. Táhne se v délce cca 4 km severojižním směrem mezi [Jedovnicemi](#) a Křtinami. Ploché údolí s průměrnou šířkou nivy kolem 100 – 150 m leží v nadmořské výšce 460 m – 420 m. S výjimkou nivy je údolí zalesněno. V horní části údolí pod Proklestem pramení Křtinský potok, který protéká několika mokřady a menšími rybníčními nádržemi. Ve Křtinách je levostranně posilován Bukovinským potokem a odtéká do Křtinského údolí, kde se ztrácí v řadě krasových ponorů.

Údolí mezi [Jedovnicemi](#) a Křtinami bylo v třetihorách vyhloubeno [Jedovnickým potokem](#). V rané fázi vývoje se potok neztrácel v [Rudickém propadání](#) ale protékal údolím od jedovnické kotliny k jihu. V posledních fázích vývoje hydrografické sítě došlo k načepování toku do podzemí v oblasti dnešního [Rudického propadání](#).

Pro údolí jsou typické luční porosty na podmáčených nivních půdách s chráněnými druhy rostlin. Přírodovědně nejceněnější plocha v severní části údolí je chráněna v Přírodní rezervaci Mokřad pod Típečkem. Další zvláště chráněné území Lučního údolí je přírodní rezervace Bayerova s bučinami na západním svahu údolí blízko Křtin.

V centrální části údolí bylo v roce 1930 založeno Arboretum Křtiny, které má ve své správě Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně-Školní lesní podnik Křtiny. Park využívá bohaté spektrum domácích stromů, keřů a bylin. Je v něm soustředěna bohatá sbírka vzácných cizokrajných dřevin. Unikátním souborem je kolekce 200 druhů vrb.

Macocha a Punkevní jeskyně

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,72996 E – 49,37329 N

Schlucht Macocha und Höhlensystem Punkevní jeskyně

Die Schlucht ist der am meisten besuchte Ort des Mährischen Karsts. Er gehört zu den massivsten Abgründen in Mitteleuropa. Die Schlucht hat eine Tiefe von 138,7 Meter bis zum Niveau des unteren Sees. Am Boden der Schlucht fließt der Fluss Punkva. Das Höhlensystem Punkevní jeskyně ist das bekannteste und meistbesuchte für die Öffentlichkeit zugängliche Höhlensystem in der Tschechischen Republik. Der trockene Teil der Besichtigung hat eine Länge von 720 m und führt auf den Boden des Erdbruchs.

Auf dem Boden fängt der nasse Teil der Besichtigung an, es wird auf Booten entlang des Flusses Punkva in der Länge von etwa 450 m gefahren.

Propast Macocha je velmi navštěvovaným místem severní části [Moravského krasu](#). Patří k nejimpozantnějším propastem tohoto typu ve střední Evropě. Málokdo z návštěvníků si však uvědomí, že propast je pouhou součástí velmi složitého krasového systému, a že vlastní Punkevní jeskyně představují pouhý jeho zlomek.

Propast Macocha s širokým otevřeným jícnem, jímž proniká až ke dnu denní světlo, patří k nejmohutnějším propastem tohoto typu ve střední Evropě. Je jedním z nejznámějších symbolů Moravského krasu. Leží na zalesněné Macošské plošině mezi kaňony [Suchého](#) a [Pustého žlebu](#). Její ústí se rozevírá do rozměrů 174 × 76 m. Její hloubka je udávána hodnotou 138,7 m po hladinu Spodního jezírka. Dno propasti tvoří mohutný suťový kužel vysoký 45 m.

Ze sifonu tzv. Horního jezírka od Amatérské jeskyně vytéká říčka Punkva. Po několika desítkách metrů se opět noří pod skálu v tzv. Spodním jezírku. Ve stěnách prostory se nachází přibližně 50 otvorů vchodů jeskyní. K nejznámějším patří Erichova, Podmůstková, Červíkovy, Pasovského a paralelních propastí (Hankenštejnova a Pekelný jícen). Do Macochy údajně poprvé sestoupil v roce 1723 mnich Lazarus Schopper. Po něm následovala celá řada dalších sestupů, mezi nimiž vynikají sestupy Jindřicha Wankla a Karla Absolona. Macocha je významná i z hlediska živé přírody výskytem ohrožených a chráněných druhů rostlin a živočichů. Mezi nimi dominuje rostlina kruhatka Matthiolova, která se nikde jinde v České republice nevyskytuje. Svoje jméno dostala propast podle staré lidové pověsti ze 17. století. Tento příběh má své skutečné jádro v události, která se podle místních kronik stala kolem roku 1693. Poeticky tuto pověst v básni Macocha zpracoval J. N. Soukup, někdejší sloupský farář. Hrana propasti je zpřístupněna Horním a Spodním můstkem.

Punkevní jeskyně jsou nejznámější a nejnavštěvovanější veřejnosti přístupné jeskyně v České republice s průměrnou roční návštěvností okolo 150 000 návštěvníků se nacházejí v [Pustém žlebu](#) v centru [národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy](#) v [Chráněné krajinné oblasti Moravský kras](#).

První část prohlídky vede starým, vodami opuštěným řečištěm Punkvy v délce 720 m s bohatou krápníkovou výzdobou na dno propasti Macocha. Přední dóm oplývá bohatou krápníkovou výzdobou, mezi níž dominuje např. nejdelší stalaktit jeskyní, zvaný Strážce, nebo stalagnát Salmův sloup. V zadní části dómu je zajímavý krápník Obrácený deštník – původně sintrová kůra na dnes již odplavených hlinitých sedimentech. Reichenbachův dóm je mohutná prostora je tvořena na zlomu, který způsobil zřícení jeskynního stropu. Jeho trosky pohřbily původní krápníkovou výzdobu. Zajímavými krápníky Zadního dómu jsou stalagmity Váza a Trpaslík. Jejich temena mají zarovnaný vrchol formovaný vodními kapkami padajícími s vysokého komínu. Malý dóm U Anděla je pojmenován podle sloupovitého stalagnátu s bočními sintrovými náteky, které připomínají andělská křídla. Morfologicky zajímavá je Tunelová chodba s dokonale kruhovým profilem, která však není součástí běžného turistického okruhu. Od Anděla byla proražena cca 100 m dlouhá štola na dno propasti Macocha.

Po průchodu štolou návštěvník prochází nad Dolním jezírkem podél jz. stěny Macochy. Následuje zastávka na tzv. Plato pod mohutným portálem Erichovy jeskyně s vyhlídkou na Spodní můstek propasti, Horní a Spodní jezírko.

Ze dna propasti pokračuje závěrečná část prohlídky plavbou na motorových člunech po říčce Punkvě. Podzemní Punkva protéká většinou uměle upravovanými chodbami v délce cca 450 m.

Plavba začíná na tzv. Mrtvém rameni, po několika desítkách metrů člun míjí vodní propast Čtyřicítku – sifon, z něhož vyvěrá Punkva po průtoku Spodním jezírkem na dně Macochy. K následujícím zajímavým partiím patří Pohádková jezera s krápníkovou výzdobou a především tzv. Mosty – skalní oblouky, které lze spatřit několik metrů pod vodní hladinou.

Na posledním Pohádkovém jezeře je plavba přerušena krátkou pěší prohlídkou krápníkového Masarykova dómu, který je součástí dalšího jeskynního systému – Skleněných domů.

Poslední úsek Vodní plavby vede sníženou chodbou Wanklova sifonu do přístaviště ve vývěru Punkvy.

Mramorový lom

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,7438 E – 49,34959 N

Steinbruch Mramorový lom

In diesem kleinen verlassenen Steinbruch wurden bunte Marmor aus Křtiny gefunden.

Jižně od vrcholu [Strážná](#) západně od [Jedovnic](#) na okraji [Harbešsko-Vilémovické plošiny](#) byl průzkumným lomem zastížen styk vilémovických vápenců macošského souvrství a křtinských vápenců líšeňského souvrství, který má charakter naprosto plynulého přechodu ze světle šedých vápenců vilémovických do fialově hnědých hlíznatých vápenců křtinských, místy s velmi dekorativními texturami. Do nadloží se barva vápenců mění do šedozelena. Litologická změna odráží ukončení útesové sedimentace a zvyšování přínosu zvětralého suchozemského materiálu.

Křtinské vápence jsou značně postiženy kliváží. Svrchní připovrchové partie jsou narušeny korozními krasovými procesy s doprovodným rozšiřováním trhlin a vznikem škrápů.

Národní přírodní památka Rudické propadání

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73414 E – 49,3345 N

Naturdenkmal Rudické propadání

Naturdenkmal Rudické propadání mit den dazugehörigen Höhlen stehen im Mittelpunkt des Naturschutzes. In dem felsigen Amphitheaters Kolíbky wurde eine prähistorische Siedlung, die etwa 15 000 bis 12 000 Jahren alt ist, gefunden. Das Gebiet des nationalen Naturdenkmals wurde deutlich von den menschlichen Eingriffen verändert.

Národní přírodní památka o rozloze 4,4 ha byla vyhlášena v okrajové části [Rudické plošiny](#) v roce 1990. Předmětem ochrany se stalo [Rudické propadání](#) s navazujícím jeskynním systémem, který je po [Amatérské jeskyni](#) druhým největším v České republice. Území je významné především krasovými jevy. Ve skalním amfiteátru [Kolíbky](#) s hřebenáči a škrápovými poli bylo archeologickým průzkumem zjištěno magdalenienké osídlení (15 000 až 12 000 před naším letopočtem). Pozoruhodný je nález plochých kamenů vybroušených do tvarů misek. Obdobné nálezy jsou vystaveny v muzeu u jeskyně Lascaux ve Francii a představují „kahany“, kterým si naši předci svítili v jeskyni při malování známých kreseb. Aktivní ponor [Jedovnického potoka](#) se nachází ve slepém údolí a jedná se o největší a nejhlubší krasové propadání vod v České republice. Voda se propadá několika kaskádami do hloubky 86 metrů. Jedovnický potok dál protéká horizontální částí jeskynního systému a vyvěrá u jeskyně Býčí skála.

V povrchovém toku žije stabilizovaná populace raka říčního, na skalách pravidelně hnízdí poštolka obecná. V jeskyni Rudické propadání je nejpočetnějším druhem při zimování netopýrů vrápenec malý, pravidelně zde zimuje i netopýr velký a netopýr černý.

Území národní přírodní památky je výrazně pozměněno zásahy člověka. V osmnáctém a devatenáctém století sloužily svahy a žlábky nad ponorem k ukládání strusky z blízkých železářských pecí. Struska je nyní splavována do jeskyně. Návštěvníkům turisticky atraktivního území slouží naučná Okolo Rudice vybavená názornými informačními panely.

Národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy

Trasa:

[Pěší trasa](#)

Mapový list:

[D-1](#)

Souřadnice WGS-84:

16,72856 E – 49,38467 N

Nationales Naturreservat Vývěry Punkvy (Quelltopf von Fluss Punkva)

Das Naturreservat mit einer Fläche von 556,5 Hektar besitzt einen Teil der Talmunden Suchý und Pustý žleb. Das Thema zum Schutz gilt sowie für die ober-und unterirdischen Karsterscheinungen als auch die wertvollen Pflanzen und Tieren mit geschützten und endemischen Arten. Das Naturreservat verfügt über einen künstlichen Eingang zum längsten Höhlensystem in der Tschechischen Republik - Amateur Höhle. Der mittlere Bereich bildet eine 138 m tiefe Schlucht Macocha. Zu den historischen Sehenswürdigkeiten gehören die Ruinen Blansek. Es gibt hier auch zwei Höhlen, die für die Öffentlichkeit zugänglich sind und zwar die Höhle Punkevní und die Höhle Kateřinská.

Plošně nejrozsáhlejší rezervace o výměře 556,5 ha byla vyhlášena v roce 1997. Zaujímá část Punkevního údolí, [Suchého](#) a [Pustého žlebu](#). Předmětem ochrany nejcennější rezervace [Moravského krasu](#) jsou podzemní a povrchové krasové jevy i cenná rostlinná a živočišná společenstva s výskytem chráněných a endemických druhů.

Evidováno je zde 511 vchodů jeskyní. V řadě z nich byly učiněny cenné paleontologické nálezy (jeskynní medvěd, bobří a pod.). V rezervaci leží umělý vchod do nejdelšího jeskynního systému v České republice – [Amatérské jeskyně](#). Centrem území je 138 m hluboká [propast Macocha](#). Její hloubka je ve skutečnosti o 50 m větší. Až do této hloubky pronikli potápěči a objevili tak vodní cestu z Dolního jezírka na vodní plavbu Punkevních jeskyní.

Roste zde řada vzácných chráněných druhů, mezi nimi i nejvzácnější rostlina Moravského krasu kruhatka Matthioliho. Nalezneme ji v [propasti Macoše](#) na jediném nalezišti v České republice. Karpatské druhy a relikty doby ledové zastupuje kapradina jazyk jelení. V podrostech bučin najdeme vzácné druhy orchidejí (střevíčník pantoflíček, krušík tmavočervený, vemeník dvoulistý, okrotici červenou a bílou aj.), naši pozornost upoutají dekorativní květy bramboříků nachových. Na několika místech lze spatřit plavuň pučivou. Mnoho vzácných druhů roste na skalách a skalních terasách. Příkladem může být lomikámen vždyživý, tařice skalní nebo dvojštítek hladkoplodý.

Živočišná složka společenstev je také velmi bohatá. Významnou skupinou chráněných druhů živočichů jsou netopýři. Při zimování v jeskyních bylo zjištěno 14 druhů. Z ptáků zde např. hnízdí datel černý, holub doupňák, krkavec velký a výr velký. Z obojživelníků je typická ropucha obecná, skokan hnědý, mlok skvrnitý, čolek horský a další. Právě jeskynní živočichy přizpůsobené životu ve věčné tmě zastupují např. četní chvostoskoci.

Rezervace je částí území zapsaného do mezinárodně významných mokřadů ramsarské úmluvy s názvem „Podzemní Punkva“.

K historickým památkám patří zřícenina hradu Blansek. Rezervace je nejnavštěvovanějším územím Moravského krasu. Nachází se zde i dvě veřejnosti přístupné [jeskyně Punkevní](#) a Kateřinská. Řada návštěvníků prochází i naučnou stezkou Macocha.

Z důvodů ochrany přírody a krajiny je do kaňonů [Suchého](#) a [Pustého žlebu](#) zakázán vjezd motorových vozidel. Z důvodu zachování dostupnosti Punkevních jeskyní a omezení dopravy v okolních krasových obcích byla zavedena organizovaná doprava turistů.

Oborský dvůr

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [B-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,79863 E – 49,46331 N

Hof Oborský dvůr

Der Hof Oborský dvůr ist ein ehemaliges Jagdschloss aus dem Landbesitz Boskovice. Es ist hier ein Wildgehege eingerichtet.

Oborský dvůr je bývalý lovecký zámek boskovického panství v [údolí Luhy](#) ze 17. století. V 18. století byl přestavěn na hospodářský dvůr. V současné době byly v okolí přistaveny další objekty a dančí obora. Pod dvorem je nedávno revitalizovaný rybník z fondů EU. Jedná se o architektonicky zajímavou stavbu s věžičkou a velkým holubníkem ve dvorním traktu.

V Oborském dvoře se nachází dančí obora. Byla zřízena v roce 1998 na místě bývalé obory s jelení zvěří, která v těch místech údajně stála na přelomu 19. a 20. století. Záměrem vlastníka je vybudovat zde středisko agroturistiky s ubytováním a nabídkou rybolovu, lovu v oboře, jízdy na koních a dalších aktivit a vytvořit tak podmínky pro komplexní využití daného území.

Vlastní prostor obory není přístupný veřejnosti. K zazvěření bylo použito 30 kusů mladé daňčí zvěře. Do budoucna počítá vlastník obory i s chovem mufloní zvěře. Zvěř je přikrmována od podzimních měsíců až do jara. V létě se zvěř pase na udržované oborní louce.

Ostrov u Macochy

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76281 E – 49,38209 N

Gemeinde Ostrov u Macochy

Die Gemeinde Ostrov u Macochy liegt an den Hängen und auf dem Boden der Talmunde Ostrovský žleb. Sie ist nach der Landzunge benannt, auf dem sie erbaut wurde. Der Name kommt auch nach der Schlucht Macocha, die sich in der Nähe befindet. Das Gründungsjahr ist 1349. In der Mitte der Gemeinde in der Nähe der Kirche von St. Maria Magdalena ist der Einlass in den Abgrund Ostrovská propast. In diesem Dorf befindet sich auch die für Öffentlichkeit zugängliche Höhle Balcarka.

Obec Ostrov u Macochy se rozkládá na svazích a ve dně [Ostrovského žlebu](#) v nadmořské výšce 450 – 500 m. Obec je pojmenována podle skalního ostrohu, na němž je vystavěna a podle blízké [propasti Macocha](#). Katastrální výměra činí 887 ha.

Český název se poprvé připomíná k roku 1371, avšak pod názvem Petersschlag (Petrova mýtina) se uvádí již v roce 1349. Tato kolonizační ves holštejnského panství se během necelého století zcela počeštila a přijala jméno Ostrov. V roce 1490 založily dvě sestry, zřejmě majitelky holštejnského panství, kostel zasvěcený sv. Anně. Teprve roku 1779 byla přistavěna věž, roku 1785 byl kostel rozšířen a zasvěcen sv. Maří Magdaléně. Od roku 1564 byla obec až do konce feudalismu součástí rájeckého panství. Koncem 19. století byl postaven nový hřbitov. Pozemek daroval kníže Hugo Salm a náklad na nový hřbitov byl uhrazen z přirážek na pivní dávku.

Přímo v centru obce, u silnice v blízkosti kostela sv. Maří Magdaleny, se nachází vstupní otvor Ostrovské propasti, která v současnosti funguje jako přirozený odtok dešťových vod do podzemí. Další zajímavostí v obci je socha Krista z 2. poloviny 19. století a kříž z roku 1869, pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1819, kamenný [větrný mlýn](#) holandského typu z roku 1814 a [propadání potoka Lopač](#). V katastru obce je zpřístupněna

[jeskyně Balcarka](#) s bohatou krápníkovou výzdobou a blízkým [Blažkovým závrtem](#). Okolí jeskyně Balcarky bylo vyhlášeno jako [přírodní rezervace Balcarova skála – Vintoky](#). Severně od obce se nachází [Císařská jeskyně](#) využívaná pro speleoterapii.

Ostrovská plošina

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75793 E – 49,39089 N

Plateau Ostrovská plošina

Der Bereich zwischen den beiden wichtigsten Talmunden des nördlichen Teils des Mährischen Karsts - Pustý und Suchý žleb – nimmt das Hochplateau Ostrovská plošina mit einer Fläche von etwa 8,7 Quadratkilometern ein. Ein typisches Karstmerkmal des Hochplateaus Ostrovská plošina sind vielfältige Formen der Dolinen. Die Doline Cikánský závrt wurde im Jahr 1969 zur Basis der Entdeckungen in der Amateur Höhle. Das Hochplateau Ostrovská plošina umfasst drei größte Dolinen im Mährischen Karst - Měšiny (Durchmesser 164 m), Dolina (166 m Durchmesser) und Městikád' (Durchmesser 106 m). In der südlichen Spitze des Hochplateaus Ostrovská plošina befindet sich das Wahrzeichen des Mährischen Karsts – Schlucht Macocha.

Území mezi dvěma hlavními žleby severní části [Moravského krasu](#) – [Pustým](#) a [Suchým](#) – zaujímá krasová Ostrovská plošina na ploše cca 8,7 km². Rozkládá se v průměrné nadmořské výšce 500 m. Skládá se ze čtyř samostatných geomorfologických celků – plošiny [Šošůvské](#), Bukovinky, Ostrovské a Macošské.

Šošůvská plošina o rozloze cca 1,8 km² je okrajovou plošinou na s. geologické hranici [Moravského krasu](#). Plošina se mírně sklání od [Helišovy skály](#) (613 m n. m.) j. směrem k plošině Bukovinky. Průměrná výška Šošůvské plošiny je 520 m n. m.

Dílčí krasová plošina Bukovinky o rozloze cca 2 km² patří k cenným geomorfologickým i krajinářským lokalitám severní části Moravského krasu. Centrálním bodem plošiny je Simonův vrch (512 m n. m.) s Cikánským závrtem. Průměrná nadmořská výška plošiny je cca 500 m. Plošina je pojmenována podle výrazné skupiny závrťů Zadní Bukovinky.

Vlastní Ostrovská plošina o ploše cca 3 km² zaujímá centrální část krasové plošiny mezi [Pustým](#) a [Suchý žleb](#) v průměrné nadmořské výšce 512 m.

Trojúhelníkový výběžek plošiny sevřený mezi hlubokými zářezy Pustého žlebu na Z a Suchého žlebu na JV označujeme jako Macošská plošina podle [propasti Macochy](#). Rozloha Macošské plošiny je cca 1,9 km², průměrná výška je cca 485 m n. m.

Plošina se mírně sklání od [Helišovy skály](#) (613 m n. m.) j. směrem k [Ostrovu u Macochy](#) a [propasti Macoše](#) v nadmořské výšce cca 500 m n. m.

Plošina je z velké části intenzivně zemědělsky využívána. Přírodě blízká vegetace je omezena na propast Macochu, jícny závrťů a místa s mělkou půdou. Zastoupeny jsou křoviny polních remízků a louky, ojediněle se vyskytují stepní trávníky.

Typickým krasovým tvarem Ostrovské plošiny jsou rozmanité závrťové formy. Řady závrťů přiváděly speleology k myšlence, že vlastně ukazují na povrchu průběh podzemních toků. Proto se pokusy o mechanické otevírání těchto závrťů a tím o proniknutí do nitra plošiny datují již od roku 1864.

Cikánský závrt na Simonově vrchu se v roce 1969 stal východiskem objevů [Amatérské jeskyně](#), která je centrálním jeskynním systémem pod Ostrovskou plošinou.

Ostrovská plošina obsahuje i tři největší závrty na území Moravského krasu – Měšiny (průměr 164 m), [Dolinu](#) (průměr 166 m), a [Městikád'](#) (průměr 106 m). Největším a nejznámějším pokusem o průnik pod Ostrovskou plošinou bylo otevření závrtu [Městikád'](#), realizované z iniciativy a pod vedením K. Absolona v roce 1934. Skončilo v hloubce 50 m pod povrchem po záhadném požáru dřevěné výztuže kopané šachty. Dnes již víme, že tato

šachta skutečně směřovala do prostor Říčeného domu později objevené [Amatérské jeskyně](#).

Centrální část plošiny protíná ploché údolí o délce cca 1 km. Může jít o tzv. uvalu – údolí vzniklé splnutím závrtové řady. V současné době se přikláníme k domněnce, že jde o trosku staré říční jeskyně se zříceným stropem. Tomu nasvědčují říční štěrky ve dně údolí a nálezy úlomků jeskynních sintrů.

Skutečnou a klasickou uvalou na Ostrovské plošině však je Hedvábná. Ve dně uvaly se nachází řada propastovitých jeskyní prozkoumaných do hloubky přes 100 m. V Jalového závrtnu byly objeveny mohutné podzemní prostory s centrální propastí, která spadá do hloubky 120 m pod povrch k hladině stagnujících podzemních vod.

Známé jeskynní prostory se nacházejí v Hlubokém závrtnu. Průzkumné práce byly prováděny i v Chlupatém závrtnu. Další otvírkou, která skončila objevem jeskynních prostor, byl průzkum Dámského závrtnu do hloubky 125 m. Jedním z posledních úspěšných otevření závrtnu na Macošské plošině byla prolongace závrtnu Maruška.

V jižním cípu Ostrovské plošiny se nachází jeden ze symbolů Moravského krasu – [propast Macocha](#).

Ostrovský žleb

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,7657 E – 49,38483 N

Talmunde Ostrovský žleb

Die Talmunde Ostrovský žleb ist ein Teil des Karsttals Suchý žleb, die auf der Ostseite das Hochplateau Ostrovská plošina umsäumt. Sie erstreckt sich zwischen der Kreuzung der Straßen U Kaštanu südlich von Holštejn und der Abbiegung Richtung Machocha in der Länge von ca. 4500 m. Zu den bedeutenden Karsterscheinungen gehören: die Höhle Císařská, die Bäche Lopač und Krasovský potok, die unter der Erde verlaufen sowie die Höhlen Zahradní, Balcarka und Vintoky.

Ostrovský žleb je součástí [Suchého žlebu](#), který na východní straně lemuje [Ostrovskou plošinu](#). Rozkládá se mezi křižovatkou silnic U Kaštanu jižně od Holštejna a odbočkou silnice na [Macochu](#) v délce cca 4500 m. K významným krasovým jevům patří [jeskyně Císařská](#), [propadání potoka Lopač](#) a Krasovského potoka, jeskyně Zahradní, [Balcarka](#) a [Vintoky](#).

Potok Bílá voda

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [C-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,78903 E – 49,41052 N

Bach Bílá voda

Der obere Teil von Karsttal Suchý žleb wird durch Oberflächenabfluss von dem Fluss Bílá voda und seinen Nebenflüssen entwässert. Der Bach entspringt südlich von dem Dorf Protivanov. Das Einzugsgebiet nach Untergang beträgt etwa 65 km² und die Fließlänge liegt bei 20,2 km. Nach der Überquerung der Grenze des Kalksteingebiets unterhalb des Dorfes Holštejn verschwindet der Bach Bílá voda unter der Erde in der Tauchung Nová Rasovna.

Horní část [Suchého žlebu](#) je odvodňována povrchovým tokem Bílá voda s přítoky Lipoveckým (Marianínským) potokem a Besčákem. Bílá voda pramení jižně od Protivanova v nadmořské výšce 638 m. Plocha povodí po propadání je asi 65 km² a délka toku

20,2 km. Po překročení hranice vápenců pod obcí [Holštejn](#) se Bílá voda ztrácí v ponoru [Nové Rasovny](#). Za zvýšených vodních stavů nestačí hlavní ponor Bílé vody pojmout veškerou vodu. Nad zahlcenými ponory se pak vytváří jezero, jehož hladina se po zvednutí do výše asi 6 m přelévá do povodňového dílu údolí – Staré Rasovny. Protéká několika povodňovými rameny do geologicky starších ponorů Staré Rasovny neboli Zbořiska. Další podzemní cesta vod vede přes jeskyně [Spirálku](#), Trináctku a Starou Amatérskou do Chodby Samoty v Nové [Amatérské jeskyni](#).

Přírodní rezervace Balcarova skála – Vintoky

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, Vyhlídkový let, Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75891 E – 49,37631 N

Naturreservat Felse Balcarova skála – Vintoky

Die Mission des Naturreservats ist der Schutz von wertvollen geomorphologischen Karstgebieten mit Höhlensystemen und Schutz von wichtigen Überwinterungsgebieten der Fledermäuse. Geschützt sind auch sekundäre Steppen- und Waldsteppen-Gemeinden an dem teilweise abgeholzten Felsengrat mit geschützten und bedrohten Pflanzen und Tieren. Das markante Höhlensystem ist Balcarka mit einer reichen Tropfsteinverzierung und Altsteinzeit Erkenntnisse.

Přírodní rezervace se nachází jižně od obce [Ostrov u Macochy](#) v oblasti Balcarovy skály a [Ostrovských Vintok](#). Byla vyhlášena v roce 1998 a zaujímá rozlohu 7,1 ha. Posláním rezervace je ochrana geomorfologicky cenného krasového území s jeskynními systémy a významnými zimovišti netopýrů. Chráněna jsou také druhotná stepní a lesostepní společenstva na částečně odlesněných skalních hřebetech s chráněnými a ohroženými druhy rostlin a živočichů. Pro území je charakteristický bohatý výskyt povrchových i podzemních krasových jevů. Nejdůležitější z nich je jeskynní systém [Balcarka](#) s bohatou krápníkovou výzdobou a paleolitickými nálezy. V oblasti Ostrovských Vintok je známá Cigánská jeskyně s významnými paleontologickými nálezy (množství kostí pratury *Bos primigenius*). Ve [Vintocké propasti I](#) se již v roce 1911 podařilo proniknout do hloubky 75 m. Botanicky i zoologicky cenné jsou odlesněné jižní a jihozápadní svahy s vegetací stepního charakteru, zejména křovinami, jako jsou brslen evropský a bradavičnatý, svída krvavá, dříšťál obecný či chráněný dřín jarní, nápadný je jalovec obecný. Na skalách se setkáme se slezníkem červeným a rozchodníkem bílým. Z chráněných druhů zde dále roste nenápadný lomikámen trojprstý a jedovatý oměj vlčí mor.

Z motýlů je významná velmi vzácná můra šedavka bučinová a vzácná pídalka žlutozelená. Z ptáků lze vidět ostříže lesního, zajímavým druhem je lelek lesní, kterého je možno zaslechnout zejména v noci. Nejhojnějším dravcem je poštolka obecná. V [jeskyni Balcarka](#) bylo v zimním období zaznamenáno 5 druhů netopýrů. Nejpočetnější je vrápenec malý a netopýr černý. Z jeskyně Balcarka pochází i nově pro vědu popsáný pravý jeskynní živočich roztoč *Belba clavigera*.

Přírodní rezervace s veřejnosti přístupnou jeskyní je turisticky silně exponovaným územím.

Přírodní rezervace Bílá voda

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77379 E – 49,39785 N

Naturreservat Bílá voda

Das Naturreservat schützt eine Fläche von 31,7 Hektar. Waldbestände sind meist natürlicher Zusammensetzung und sind die Heimat für viele bedrohte und geschützte

Arten von Pflanzen und Tieren. Der Schutz liegt auch bei der historisch bedeutenden Burgruine Holštejn. Von den zahlreichen Höhlen kann man zum Beispiel die Höhle Nová und Stará Rasovna, Höhle Spirálka, Piková dáma und die Höhle 13C nennen. Bemerkenswert sind auch alte Höhlen, wo das Wasser unter der Erde verläuft, wie z.B. Lidomorna, Holštejnská und Nezaměstnaných.

Rezervaci vyhlásila Správa [CHKO Moravský kras](#) v roce 2000. Chrání území o rozloze 31,7 ha v krasovém [Holštejnském údolí](#). Lesní porosty mají převážně přirozené složení a vyskytuje se zde mnoho chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Ochranou je zabezpečena i historicky významná zřícenina [Holštejnského hradu](#), který je v historických análech zmiňován již v roce 1278. Zvláštností je mohutná jeskyně, která byla dříve s hradem spojena podzemní chodbou. Název Hladomorna či [Lidomorna](#) připomíná její využití jako vězení. Hrad byl opuštěn v roce 1550 a do dnešní doby se zachovaly pouze zbytky hradeb a věže.

Vyvinuto je zde typické poloslepé a slepé krasové údolí. Bílá voda (jedna ze zdrojnic podzemní Punkvy) mizí do podzemí v ponoru [Nové Rasovny](#). Za vyšších vodních stavů, zejména při jarním tání sněhu, nestačí hlavní ponor pojmout veškerou vodu a nad zahlcenými ponory se vytváří jezero. Po zvednutí do výše cca 6 m se Bílá voda přelévá do povodňového dílu údolí a teče do ponorů [Staré Rasovny](#). Z četných jeskyní lze jmenovat např. Novou a Starou Rasovnu, [jeskyni Spirálku](#), [Pikovou dámu](#) a jeskyni 13C. Pozoruhodné jsou staré ponorové jeskyně [Lidomorna](#), [Holštejnská](#) a [Nezaměstnaných](#). Z vodami opuštěných jeskyní pochází řada nálezů pleistocénní fauny (mamut, sob a další).

V lesích vzácně roste chráněný tis červený a oměj vlčí mor. Na podzim vzácně vykvétá hořeček brvitý. Z živočichů lze v potoce spatřit raka říčního, z plazů je vzácná jedovatá zmije obecná. Mezi nejvzácnější ptáky rezervace patří sýc rousný, výr velký a krkavec velký. Netopýři pravidelně zimují v některých jeskyních. Nejčastější je vrápenec malý, netopýr velký a netopýr vousatý. Na některých skalních stěnách je povoleno horolezectví a v řadě jeskyní i amatérská speleologie.

Přírodní rezervace Rakovec

Trasa: [Cyklotrasy č. 1](#)

Mapový list: [F-2](#)

Souřadnice WGS-84: 16,79926 E – 49,32164 N

Naturreservat Rakovec

Das Naturreservat Rakovec ist ein Bestandteil der besonders geschützten Bereichen innerhalb des Forstbetriebes in Křtiny. Es geht um einen Überblick der Holzarten – Kiefer, Eiche, Buche. Das Ziel des Schutzes und der Schonung ist die Erhaltung der natürlichen Waldgesellschaften, Wahrung ihrer dynamischen Entwicklung und lokaler natürlichen Prozesse.

Přírodní rezervace je součástí sítě zvláště chráněných území v areálu Školního lesního podniku Křtiny. Rezervace obsahuje cennou ukázkou přírodě blízkých jedlodubových bučin. Cílem ochrany rezervace je zachování přírodě blízkých až přirozených lesních společenstev, respektování jejich dynamického vývoje a zdejších přírodních procesů.

Přírodní rezervace Rakovec leží na sv. úpatí hřebenu Proklestu (574 m. n. m.) U sv. hranice přechází v úzkém pruhu v plochou údolní nivu potoka Rakovce.

Je součástí sítě zvláště chráněných území v areálu Školního lesního podniku Křtiny, navržené prof. A. Zlatníkem a sloužící k účelům přírodovědecko-ochranářským, pedagogickým a výzkumným. Rezervace obsahuje cennou ukázkou přírodě blízkých jedlodubových bučin, méně pak typických a javorových dubových bučin na podloží kulmské droby.

Cílem ochrany rezervace je zachování přírodě blízkých až přirozených lesních společenstev, respektování jejich dynamického vývoje a zdejších přírodních procesů. Zvýšenou pozornost věnovat lesním společenstvům jakožto významné složce biotopů vzácných a zvláště chráněných druhů rostlin i živočichů, a to s cílem udržení prosperity populací těchto cenných druhů ve zvláště chráněném území.

Dominantní dřevinou původních společenstev je buk lesní s průměrnou až dobrou kvalitou. Ve společenstvech původní dřevinné skladby se jednotlivě vyskytuje také dub zimní, který je zastoupen převážně v severní části území. Habr obecný se vyskytuje pouze ojediněle. Jedle bělokorá byla v původní dřevinné skladbě zastoupena mnohem více, v současné době je zcela na ústupu. Z dalších dřevin se v rezervaci vyskytuje také javor mléč, olše lepkavá, bříza bělokorá, lýkovec jedovatý, krušina olšová, jasan ztepilý, růže šípková, bez černý, bez hroznatý, lilek potměchuť, jeřáb ptačí a lípa malolistá.

Na území rezervace nebyl v minulosti žádný podrobný zoologický průzkum realizován. Pro bezobratlé živočichy mají nepostradatelný význam především stromové dutiny, ale také mrtvé a odumírající dřevo. Ze skupiny obojživelníků byl v území a jeho blízkém okolí pozorován skokan štíhlý, z plazů se tu můžeme setkat např. se slepýšem křehkým. Mezi hojnější druhy ptáků patří ve sledovaném území např. pěnice černohlavá, pěnkava obecná, budníček menší, budníček větší, sýkora koňadra, sýkora modřinka, drozd zpěvný, kos černý, červenka obecná, střízlík obecný, linduška lesní nebo brhlík lesní. Z řádu šplhavců byl pozorován např. strakapoud velký nebo žluna zelená. Při přeletu a lovu lze v území pozorovat některé dravce, např. krahujce obecného. Ze savců je dle pozorování, pobytových stop a znamení, možné považovat za relativně běžný výskyt veverky obecné, lasice hranostaje, kuny lesní, kuny skalní, jezevce lesního nebo lišky obecné.

Přírodní rezervace Sloupsko-šošůvské jeskyně

Trasa:

[Pěší trasa](#)

Mapový list:

[C-1](#)

Souřadnice WGS-84:

16,73957 E – 49,41015 N

Naturreservat – Höhlensystem Sloupsko-šošůvské jeskyně

Das Naturreservat verfügt über eine Fläche von 7,8 ha und wurde im Jahre 1999 gegründet. Es umfasst eine Tauchungsfläche des Baches Sloupský potok mit dem anschließenden Höhlensystem Sloupsko-šošůvské jeskyně. In den Höhle-Sedimenten wurden reiche Entdeckungen an Fauna aus dem Alt-Pleistozän, insbesondere die Höhlenbären entdeckt. Unter Schutz steht auch die archäologische Höhle Jeskyně Kůlna mit Entdeckungen der Neandertaler. Die natürliche Artenzusammensetzung der Vegetation ist vor allem in unzugänglichen felsigen Stufen und Terrassen erhalten.

Rezervace se nachází ve východním svahu Sloupského údolí mezi obcí [Sloup](#) a hotelem Broušek v katastrálním území Sloup v Moravském krasu a Šošůvka. Má výměru 7,8 ha. Byla zřízena vyhláškou Správy [CHKO Moravský kras](#) v roce 1999.

Rezervace zaujímá ponorovou oblast Sloupského potoka s návaznými jeskynními systémy [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#). Unikátem jeskyní jsou až sedmdesát metrů hluboké podzemní propasti propojující dvě úrovně jeskynních chodeb. V jeskynních sedimentech byly objeveny bohaté nálezy staropleistocenní fauny, zejména jeskynního medvěda. Ochranou je zajištěna i světově známá archeologická lokalita – [jeskyně Kůlna](#) s nálezy kosterních pozůstatků neandrtálského člověka. Z dalších krasových jevů lze uvést alespoň ponory a hřebenáče.

Přirozená druhová skladba vegetace se zachovala především na nepřístupných skalních stupních a teráskách. Významný je výskyt silně ohroženého tisu červeného, z dalších chráněných druhů v rezervaci roste například ostřice tlapkatá a lilie zlatohlávek.

Nejtypičtějšími a nejvýznamnějšími živočichy rezervace jsou netopýři. [Sloupsko-šošůvské jeskyně](#) jsou jejich nejvýznamnějším zimovištěm. Při zimování zde bylo zjištěno 17 druhů. Nejpočetnější je netopýr velký a vrápenec malý. V letním období byl v portálu jeskyně hojný i netopýr vodní. Ve skalních rozsedlinách a puklinách hnízdí a svoje ukryty nachází rorýs obecný, rehek domácí a jiné druhy. Ve skalních výklencích může hnízdit i naše největší sova – výr velký. Skály a skalní ostrožiny jsou často osidlovány kunou skalní, která se někdy zdržuje a loví i v jeskyních.

[Sloupsko-šošůvské jeskyně](#) jsou jednou ze čtyř veřejnosti přístupných jeskyní v Moravském krasu. Od roku 1998 je do návštěvnického okruhu zařazena i [jeskyně Kůlna](#) a turistům slouží i krátká naučná stezka Sloupsko-šošůvské jeskyně.

Propadání Lopače

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76026 E – 49,37963 N

Wassertauchung Lopač

Die Tauchung des Baches Lopač im südlichen Teil der Gemeinde Ostrov u Macochy entführt das Wasser in das riesige unterirdische Flusssystem mit Wasserfällen, Mäandern und Brunnen. In diese Wassertauchung mündet die lokale Kläranlage. Bei den Forschungsarbeiten im Jahre 1995 ist hier tragisch Herr Jan Šimeček gestorben.

Ponory potoka Lopače jsou vytvořeny v [Ostrovském žlebu](#) na jižním okraji obce [Ostrov u Macochy](#). Do propadání je zaústěna místní čistička odpadních vod. Jihovýchodně odtud, u silnice, je další deprese – tzv. Mlynářovo propadání. Do povodňového ponoru na úpatí skalky na dně závrtu byla odváděna voda z bývalého mlýna.

Vstupní části jeskyně jsou tvořeny prostorami v labilních sborech blokové suti zakončené sifonem v hloubce 30 m pod terénem.

Při průzkumu odtokového sifonu dne 3. 9. 1995 tragicky zahynul ing. Jan Šimeček. V rámci vyprošťovacích prací byla z povrchu vyražena šachtice.

Šachtice v hloubce 30 m ústí ve stropu jeskyně za sifonem oddělujícím od sebe „starý“ a „nový“ Lopač, ukončené dalším sifonem.

Později byla prokopána výše položená chodba, která umožnila průzkumné práce v koncovém závalu za sifonem. Za závalem je zatím největší prostora jeskyně – Velikonoční dóm. Jeho délka je cca 22 m. V nejnižším bodu dómu potok Lopač kaskádovitě klesá tzv. Meandry. Řečiště zde má velmi prudký spád, který vrcholí 8 m vysokým vodopádem. Pod vodopádem pokračuje meandrující chodba s řadou komínů, jezírek a místy s krápníkovou výzdobou. Za následující sérií kaskád padá Lopač 11 m hlubokým vodopádem do prostory, kde se vlévá do jezírka závěrečného sifonu.

Přírodní park Rakovecké údolí

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [F-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,80519 E – 49,32074 N

Naturpark Rakovecké údolí

Der Naturpark Rakovecké Tal umfasst das Quellengebiet des Baches Rakovec, Naturschutzgebiet Rakovec und Teich Budkovan. Botanisch hoch geschätzt sind die stark unter Wasser stehenden Wiesen am Bach Rakovec und in der Nähe der Teiche.

Přírodní park Rakovecké údolí byl vyhlášen na ploše téměř 1200 ha. Nachází se v jihozápadní části [Drahanské vrchoviny](#). Zahrnuje pramennou oblast potoka Rakovce, zahlou-

bené údolí střední části toku, [přírodní rezervaci Rakovec](#) a [rybník Budkovan](#) jv. od [Jedovnice](#). Skalní podloží tvoří sedimenty spodního karbonu, převážně slepence a droby, příp. břidlice. Na dně údolí jsou miocenní mořské sedimenty.

Nejrozšířenějším typem lesa jsou kulturní smrčiny s vtroušenou borovicí lesní. V blízkosti "Říček" se ve větší míře objevuje i jedle bělokorá. V území je vyhlášena Přírodní rezervace Rakovec se starším porostem buku.

Botanicky cenné jsou silně podmáčené louky v nivě potoka Rakovec a v blízkosti rybníků. Spolu s různými druhy ostřic a sítin zde rostou pcháč zelinný, p. potoční, suchopýr úzkolistý a vzácněji i chráněný prstnatec májový, kosatec sibiřský, violka bahenní nebo bradáček vejčitý. Rakovecké údolí je proslulé především rozsáhlým nalezištěm bledule jarní.

V jehličnatých lesích si staví příbytky v podobě kup mravenec lesní. Z dravců se vyskytuje káně lesní, krahujec lesní a ze sov kalous ušatý, sýček obecný a puštík obecný. Z drobného zpěvného ptactva se v lese a křovinách objevují sýkora modřinka a s. koňadra. Na březích potoka můžeme spatřit např. skorce vodního a konipasa horského. V bystřinách potoka žije dnes už poměrně vzácný pstruh obecný potoční.

Na kopci Černov mezi Ruprechtovem a Račicemi se dochovala významná archeologická lokalita s pozůstatkem keltského sídliště (oppidia) z doby přibližně 400 let před n. l. Nálezy keramiky ukazují na pozdější osídlení Slovanů. Severně od Beštanky je artéský pramen. Územím vede naučná stezka s 10 zastávkami.

Přírodní park Řehořkovo Kořenecko

Trasa:

[Cyklotrasy č. 2](#)

Mapový list:

[A-2](#)

Naturpark Řehořkovo Kořenecko

Der Naturpark Řehořkovo Kořenecko befindet sich um das Dorf Kořenec herum. Der Park hat einen leichten Berg-Charakter. Die höchsten Gipfel erreichen eine Höhe von ca. 700 m über dem Meeresspiegel (Gipfel Paprč ist 721 m über dem Meeresspiegel hoch).

Přírodní park Řehořkovo Kořenecko o rozloze 2 300 ha byl vyhlášen v roce 1992 v severní části okresu Blansko v okolí obce Kořenec. Park je součástí [Drahanské vrchoviny](#). Má mírně podhorský ráz. Zvlněný terén Protivanovské a Štěpánovské planiny od Mojetínského hřbetu odděluje údolí říčky Bělá, která pramení v oblasti Pavlovských mokřadů a obtéká území parku. V dolních partiích je údolí říčky hluboce zahloubené do okolního reliéfu. Nejvyšší vrcholy dosahují výšky kolem 700 m n. m. (Paprč má 721 m n. m.). Za hranicí parku leží také nejvyšší vrchol Drahanské vrchoviny [Skalky](#) (735 m n. m.). Nejnižší bod území je v nadmořské výšce 420 m n. m., jedná se o vtok říčky Bělé do vodní nádrže Boskovice v Melkovském údolí.

Geologické podloží parku tvoří především kulmské horniny (spodnokarbonské sedimenty myslejovického souvrství, především droby). Od jihu zasahuje brněnský masiv s granodiority, na východním okraji se vyskytují devonské bazální pískovce, jílovité břidlice a vilémovické vápence (Vratíkovský a Mojetínský kras).

Pustý žleb

Trasa:

[Pěší trasa](#)

Mapový list:

[C-1](#)

Souřadnice WGS-84:

16,7365 E – 49,40387 N

Talmunde Pustý žleb

Die Talmunde Pustý žleb ist ein tiefes Karsttal zwischen den Gemeinden Sloup und Skalní Mlýn. Im oberen Teil des Tales Sloupské údolí liegen die für Öffentlichkeit zugänglichen Höhlen Sloupsko-Šošůvské jeskyně mit der Höhle Kůlna.

Im nächsten Abschnitt hat das Tal einen Charakter des wilden Canons mit massiven senkrechten Felswänden. Eine der größten Wendungen und Krümmung, ist der Mäander Koňský spád, er verfügt über ein Amphitheater von 100 m hohen Felsen. Der untere Teil der Talmunde Pustý žleb ist ein Bestandteil des nationalen Naturschutzgebiets Vývěry Punkvy.

Pustý žleb je hluboké krasové údolí mezi ponory [Sloupského potoka](#) u [Hřebenáče](#) ve Sloupském poloslepém údolí a Skalním Mlýnem, kde se k němu zleva připojuje [Suchý žleb](#).

V horní části, v [oblasti ponorů Sloupského potoka](#) ve Sloupském údolí, se nacházejí známé veřejnosti přístupné [Sloupsko-šošůvské jeskyně](#) s [Kůlnou](#). Dominantou je skalní pilíř [Hřebenáč](#), který dal název obci Sloup.

V dalším úseku se údolí Pustého žlebu prudce zahlubuje do vápenců a nabývá rázu divokého kaňonu se svislými skalními stěnami. U Výtoku Punkvy, s výškou cca 350 m n. m., je údolí široké pouze 250 m, zato je hluboké 140 m. Ve snaze vyrovnat spádovou křivku s výškovým rozdílem cca 120 m vytvořilo údolí řadu velkých prohnutých zákrutů, které mají za úkol prodloužit vodorovnou vzdálenost erozních základů, a tím zmenšit spád. Jedním z největších zákrutů je meandr, jehož amfiteátr je tvořen 100 m vysokou skalní stěnou zvanou Koňský spád.

Údolí mezi Skalním Mlýnem a Starohraběcí hutí, modelované především v nekrasových horninách brněnského masivu s četnými výchozy skalních srubů, modelovaných mrazovým zvětráváním, se označuje jako Údolí Punkvy. Nejspodnější část údolí po soutoku Punkvy se Svitavou (270 m n. m.) se nazývá Arnoštovo údolí.

Na začátku žlebu, těsně pod obcí Sloup, je údolí hluboké přibližně 70 m a široké přibližně 500 m. Nadmořská výška údolního dna v těchto místech činí cca 470 m.

Kaňonovitý charakter žlebu dokreslují kolmé skalní stěny o výšce až 80 m, jako je např. skalní amfiteátr nad [Punkevními jeskyněmi](#), Majdaléna nebo Kůň. V levé stráni před Skalním Mlýnem je Stěna zapadajícího Slunce.

Levou stráž Sloupského údolí zaujímá Přírodní rezervace Sloupsko-šošůvské jeskyně. Spodní část Pustého žlebu je součástí Národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy. V Pustém žlebu převažují bučiny, strmé skalní srázy porůstají suťovými lesy. Přirozenými nelesními stanovišti žlebu jsou skalní ostrožny a sutě. Teplomilná i horská vegetace je významným zdrojem biologické rozmanitosti.

Horní část Pustého žlebu je tvořena Sloupským údolím se široce rozevřenými svahy. Rozloha Sloupského údolí je cca 0,6 km². Sloupské údolí je oblastí ponorů západní skupiny zdrojnic podzemní Punkvy – [Sloupského potoka](#). Proudí podél členité skalní stěny s izolovanými skalisky k [Hřebenáči](#), při jehož úpatí se zčásti propadá. Hlavní ponory se nacházejí v jeskyni Staré skály. Kromě hlavního ponoru bylo zjištěno přibližně 20 míst, kde se vody Sloupského potoka ztrácejí do podzemí. Tento počet se neustále mění vlivem přesunů sedimentů.

Nynější dno Sloupského údolí je tvořeno povrchem 60 m mocných štěrkopískových nánosů. Pro Sloupské údolí jsou typické „hřebenáče“ (Evropa, Indie, Otec, Matka a Syn, Hřebenáč). Některé z nich jsou částečně pohřbenými krasovými svědeckými tvary, jiné jsou výsledkem mechanického (mrazového) větrání vápenců. Pozoruhodná je i mohutná jeskynní troska – průchozí tunelovitá [jeskyně Kůlna](#).

Rozstání

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-3](#)
Souřadnice WGS-84: 16,83704 E – 49,39728 N

Gemeinde Rozstání

Die erste schriftliche Erwähnung über das Dorf stammt aus dem Jahre 1358. Während des Zweiten Weltkrieges wurde das Dorf ausgesiedelt. Zu den kulturellen Sehenswürdigkeiten gehören die Kirche von St. Michael und die Windmühle im Aufbau, nun ohne Windrad.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1358 kdy ves držel Ješek z Rájce a jeho dva bratři. V roce 1368 prodali ves Přibíkovi z Křetína a roku 1390 ji získal Petr z Kravař a Plumlova a připojil ji tak k plumlovskému panství. Součástí plumlovského panství byla až do roku 1592, kdy byla pány z Pernštejna nejprve zastavena a poté v roce 1596 i prodána Bernardu Drnovskému z Drnovic a stala se součástí rájeckého panství. V roce 1618 koupil Rozstání majitel plumlovského panství Maxmilián z Lichtenštejna a připojil ji tak zpět k této državě.

Za druhé světové války byla obec německými okupanty násilně vystěhována. Byla zařazena do 3. etapy stěhování 33 obcí [Drahanské vrchoviny](#). Za války bylo mnoho domů zničeno, po válce byla obec znovu osídlena.

Ke kulturním památkám patří kostel svatého Michala a stavba větrného mlýna, dnes již bez větrného kola.

Rudice

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,72522 E – 49,33834 N

Gemeinde Rudice

Gemeinde mit Eisen-und Bergbau-Tradition liegt im Hochplateau Rudická plošina. Die Besiedlung der Landschaft fällt in die slawische Besiedlung Anfang des 9. Jahrhunderts. Die Slawen siedelten hier als Bergarbeiter, Kohlenträger und Hüttenarbeiter. Name des Dorfes stammt aus dem alten slawischen Namen von Roda bzw. Rota als Bezeichnung für Eisenerz. Das Eisenerz wurde in diesem Dorf und seiner Umgebung abgebaut und bis zum 19. verarbeitet Jahrhundert. Ein wichtiger Meilenstein ist die Windmühle. Unterhalb des Dorfes verläuft ein Teil des Höhlensystems Rudické propadání– Býčí skála.

Obec s železářskou a hornickou tradicí leží ve střední části [Moravského krasu](#) na [Rudické plošině v](#) nadmořské výšce 490 až 530 m. Katastrální výměra činí 483 ha. V současné době má obec 301 domů, a přibližně 1000 obyvatel.

Osídlení zdejší krajiny spadá do období slovanské kolonizace počátkem 9. století. Slované se v okolních hvozdech usídlili jako prospektoři, uhlíři a hlavně hutníci. Z této doby pravděpodobně pochází staroslovanský název Roda, nebo Rota pro železnou rudu, od něhož je odvozen i vlastní název obce. Některé názvy dochované dodnes, jako Žegrov, Žakan jsou nezvratným důkazem vazeb k hutnění železa. Rokem 1247 je datován vznik nejstarší části budoucí Rudice, zvané Dědina. Vladyka Jakub z Rudice koupil rudický majetek v roce 1414 a přímo na rudickém dvorci žil 40 let. Byl také držitelem erbu, který je dnes znakem obce. Nejstarší dolování železných rud skončilo rokem 1450. Roku 1506 vydává král Vladislav další privilegium kutacího práva pro Beneše Černožského z Boskovic. Přelom v životě Rudice představuje příchod Salmů v roce 1746. Císařským dekretem dostávají Salmové výhradní právo výroby litiny na území Rakouska-Uherska.

To přináší velký rozmach hutí (Starohraběcí, Mariánská, Klamovka, Františka) včetně Hugovy hutě a kuplovy u [Rudického propadání](#). Těžba železných rud dosáhla vrcholu v roce 1860. Těžba železné rudy skončila s provozem hutí v Blansku (1896), pokračovala těžba ohnivzdorných hlín rudických vrstev. Pestrobarevné jíly a písky jsou dochovány v pískovně Rudice – Seč.

Obec má tři části. Nejstarší je Dědina ve spodní části. Hajce, které jsou položeny na severozápadním okraji obce, byly původně domovem „hajcířů“. Tak se nazývali ti, kteří se zabývali milířováním dřevěného uhlí, nezbytného pro zpracování železné rudy. Nejvýše položenou částí obce je Tumperk. Je také nejmladší, zároveň však největší částí obce, kterou začali již v 18. století osídlovat potomci původních železářů – zaměstnanci blanenských Salmových železáren.

Významnou dominantou obce je [větrný mlýn](#) na Tumperku z roku 1865 s muzejní expozicí geologie a speleologie. Pod obcí probíhá značná část druhého největšího jeskynního systému Moravského krasu Rudické propadání – Býčí skála. Ponory [Jedovnického potoka](#) s navazujícími jeskyněmi se nacházejí v těsné blízkosti romantického skalnatého amfiteátru [Kolíbky](#). Obec je významným výchozím místem do střední části Moravského krasu s dobrými stravovacími a dalšími turistickými službami. Obcí prochází naučné stezky Okolo Rudice a Cesta železa Moravským krasem. Dále je zde vedeno několik turisticky značených cest a cyklotras.

Rudická plošina

Trasa:

[Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list:

[E-1](#)

Souřadnice WGS-84:

16,73466 E – 49,33785 N

Hochplateau Rudická plošina

Das Hochplateau Rudická plošina füllt den Mährischen Karst aus. Von dem Plateau Harbešsko-Vilémovická plošina ist sie durch die Talmulde Lažánecký žleb getrennt. Im Westen erhebt sich leicht über das Hochland Adamovská vrchovina. Im Osten übergeht das Hochplateau Rudická plošina in einen konischen Highlands. Durch leichtes Gefälle fällt es aus dem höchstgelegenen Gelände rund um das Dorf in Richtung Rudice und Tal Křtinské údolí zwischen den Gemeinden Křtiny und Adamov. Das Hochplateau Rudická plošina entwässert das Bach Křtinský potok und seinen Nebenfluss Jedovnický potok. Auf der Plattform gibt es zahlreiche ober-und unterirdischen Karst Formen wie Einbohrlöcher, Karst Täler und Karst Höhlen, die ein Bestandteils des Höhlensystems Rudické propadání sind.

Rudická plošina vyplňuje střední část [Moravského krasu](#). Na severu mírným svahem spadá do sníženiny Suchdolských plošin ([Harbešsko-Vilémovická plošina](#)), od kterých je oddělena [Lažáneckým žlebem](#). Na západě se mírně zvedá nad Adamovskou vrchovinu. Na jihozápadě u Adamova sahá až k hlubokému údolí řeky Svitavy, které proráží Adamovskou vrchovinu hlubokým průlomovým údolím. Na východě Rudická plošina vcelku plynule přechází do sousední Konické vrchoviny. Plošina mírným svahem upadá od nejvýše položených terénů v okolí obce [Rudice](#) směrem ke Křtinskému údolí mezi Křtinami a Adamovem.

Rudickou plošinu odvodňují Křtinský potok a jeho přítok [Jedovnický potok](#). Jedovnický potok vytváří v podzemí druhý největší jeskynní systém Moravského krasu [Rudické propadání](#) – Býčí skála.

Základní morfologie plošiny byla formována během spodnokřídového tropického zvětrávání a v průběhu dalších krasových cyklů. V severní části Rudické plošiny se nacházejí hluboké krasové deprese vyplněné druhohorními usazeninami s ložisky železné rudy. Na plošině se vyskytuje celá řada povrchových a podzemních krasových forem, jako jsou

závrťová pole, krasová údolí s ponory a jeskyně související s podzemní soustavou [Rudické propadání](#) – Býčí skála, která celou plošinu protíná ve směru SSV – JJZ. Recentní krasové odvodňování je vázáno na podzemní erozní bázi ve výšce 300 – 340 m n. m. Z tohoto údaje je zřejmá velká mocnost zkrasovělých vápenců, díky nimž mohly vzniknout hluboké krasové deprese, mohutné ponory s podzemními vodopády a rozsáhlé jeskynní systémy s obrovskými dómy a vysokými komíny.

Ponory a skalní útvary v [Kolíbkách](#) s nálezy sídliště člověka ze starší doby kamenné jsou chráněny v [národní přírodní památce Rudické propadání](#). V západní části plošiny je vyhlášena Národní přírodní rezervace Habrůvecká bučina.

V okolí Rudice jsou zachovalé mezofilní louky. Rudická jezírka hostí mokřadní vegetaci. [Národní přírodní památka Rudické propadání](#) je typická výskytem vegetace suchých trávníků a skal.

Ruprechtov

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)

Mapový list: [F-3](#)

Souřadnice WGS-84: 16,84924 E – 49,32917 N

Gemeinde Ruprechtov

Die erste schriftliche Erwähnung stammt aus der Mitte des 15. Jahrhunderts. Es gibt mehrere wichtige Kulturdenkmäler, wie die Kirche von St. Wenzel, Hütte mit einem Strohdach, Glockenturm, ein paar Kreuze und eine Statue von St. Norbert. Zu den Seltenheiten gehört eine Windmühle der holländischen Art mit Halladay-Turbine.

Ruprechtov patří mezi vesnice novějšího původu, protože po celé období středověku o něm nemáme žádné zprávy. Obec byla vždy součástí račického panství. První písemná zmínka pochází až z poloviny 15. století, z roku 1446 v seznamu vsí račického panství, které v té době zdělila moravská šlechtična Kunka z Kravař, po svém otci Jiřím, posledním mužském potomku tohoto rodu. Rod pánů z Kravař vlastnil Račické panství a tedy i vesnici Ruprechtov 80 roků.

Jméno obce je odvozeno od osobního jména Ruprecht – dříve Ruprechtův dvůr.

Od počátku 20. století měla pro obživu obyvatel značný význam výroba vlněného zboží, perleťových knoflíků a také domácí tkalcovství. V roce 1908 byly v provozu dva mlýny.

Za okupace byla obec určena k vystěhování, měla jako jiné další obce na [Drahanské vrchovině](#) uvolnit místo německé střelnici. Díl obce byl vystěhován, část však zůstala ušetřena a bez vážnějších důsledků se dočkala osvobození.

V obci se nachází několik významných kulturních památek, jako je kostel svatého Václava, chalupa s doškovou střechou, zvonice, několik křížů a socha sv. Norberta.

Mezi opravdové unikáty však patří větrný mlýn holandského typu s Halladayovou turbínou. Pro Drahanskou vrchovinu bylo již od 17. století typické využívání energie větru pomocí větrných mlýnů. Zpočátku se stavěly mlýny celodřevěné, později zděné, tzv. mlýny holandského typu. Reprezentant tohoto typu, který byl navržen do seznamu památek UNESCO, se nachází zde v Ruprechtově; uvidíme ho na druhém konci obce směrem na Podomí. Byl postaven roku 1873 a zpočátku byl opatřen klasickými lopatami. Později však byl osazeno efektivnější tzv. Halladayovou turbínou, které díky snazšímu ovládní neohrožila destrukce ani destrukce mlecího zařízení při silnějším větru.

Skalky a přírodní rezervace Skály

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [A-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,79016 E – 49,50155 N

Gipfel Skalky und Naturreservat Skály

Gipfel Skalky ist der höchste Gipfel von dem Hügelland Dražanská vrchovina und ist 735 m über dem Meeresspiegel hoch. Hier befindet sich eine meteorologische Dienststelle - ein fest eingebaute 35 m hoher meteorologischer Locator, um die momentane Intensität der Niederschläge und Bewölkung zu erfassen.

Der Grund für den Schutz der so nah gelegenen Naturschutzgebiete sind primäre Wälder überwiegend mit Buche und vereinzelter Mischung der Fichte und Bergahorn mit typischer so genannten Krautschicht.

Skalky jsou nejvyšším vrcholem [Dražanské vrchoviny](#). Jsou součástí tzv. Konické vrchoviny. Nadmořská výška je 735 m.

Na Skalkách je zbudován meteorologický lokátor ČHMÚ, jež slouží ke zjišťování rozložení okamžitých intenzit atmosférických srážek a výskytu jevů spojených s oblačností na velké ploše řádu 100 000 km². Jde o speciální věž s podestou ve výšce 35 m nad okolním terénem. Věž je řešena jako železobetonový tubus kruhového průřezu. Pod vrcholem věže, na úrovni 31 m je prstencovitý prostor pro umístění technologie radiolokátoru.

Přírodní rezervace Skály se nachází na katastrálních územích Protivanova a Bukové v okrese Prostějov. Přírodní rezervace je pojmenována podle vrcholu Dražanské vrchoviny, který má nadmořskou výšku 724 metrů. Rezervace má rozlohu 5 hektarů, byla vyhlášena v roce 1988.

Důvodem ochrany jsou původní lesní porosty s převažujícím bukem a s ojedinělou příměsí smrku ztepilého a javoru klenu a s typickým bylinným podrostem. Je zde instalována odbojová naučná stezka. Lovecká chata Hanačka, která byla postavena v roce 1810, byla jedním z opěrných bodů partyzánské skupiny Jermak.

Skály Kolíbký

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73451 E – 49,3339 N

Felsen Kolíbký

Das Felsen Amphitheater ist ein beliebtes Klettergebiet in diesem Gelände. In Kolíbký gibt es mehrere kleine Höhlen. Archäologische Umfragen ergaben hier Siedlungen aus der Steinzeit. Die Felsen Kolíbký bei Rudice wurde von Jägern der Rentiere und Pferde bereits im Magdalénien vor etwa 12.000 Jahren bewohnt.

Kolíbký je lidový název pro romantický skalní amfiteátr nad aktivním ponorem [Rudického propadání](#). Jsou vyhledávaným horolezeckým terénem vyššího stupně obtížnosti. Z geologického hlediska jde o fosilní uzávěrovou stěnu někdejších ponorů [Jedovnického potoka](#). O stáří krasového údolí svědčí vývojově pokročilé formy povrchových krasových jevů, především dvě výrazné skalní věže, zvané hřebenáče. V Kolíbkách se nachází několik drobných jeskyní. Vlastní pokračování jedovnického paleotoku však není známo, místo vlastního ponoru není morfologicky patrné a skrývá se pod sutěmi a hlínami v hloubce několika desítek metrů.

Archeologickým průzkumem zde bylo zjištěno sídliště ze starší doby kamenné. Kolíbký u Rudického propadání obývali lovci sobů a koní již v období magdalenienu před cca

12 000 lety. Sídliště s četnými nálezy kamenných nástrojů a kosterních zbytků lovených zvířat prokázal archeologický průzkum.

Velmi zajímavé jsou nálezy desek z kulmských drob s vybroušenými pravidelnými miskami. Celkem bylo nalezeno 16 desek, ale pouze 13 z nich mělo záměrně vyhloubený kruhovitý důlek: 6 z nich pouze z jedné strany a 7 protilehle z obou stran. Důlky mají průměr kolem 10 cm, hloubka přesahuje 1 cm. Na některých blocích jsou patrné stopy ohně. Takové bloky postrádají ve střední Evropě analogii co do počtu i záměrnosti jejich výroby. Při interpretaci nálezů jsou možné dvě vysvětlení; blízký zdroj minerálních barviv z rudických vrstev by naznačoval, že kameny mohly sloužit při jejich rozmělnění. K tomu účelu ovšem v paleolitu, např. v Dolních Věstonicích, stačily i desky zcela ploché a stopy barviva se na nich často dochovávají. Morfologicky mají nálezy z Kolíbek velmi nápadné analogie mezi francouzskými nálezy paleolitických tukových lamp.

Skelná huť a přírodní rezervace Skelná huť

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)

Mapový list: [B-3](#)

Souřadnice WGS-84: 16,80087 E – 49,47313 N

Hütte Skelná huť und Naturreservat Skelná huť

Die Glashütte Skelná huť und das Naturreservat wurden im Jahre 1768 gegründet. In der Glashütte wurden sowie billige Ware als auch Luxusgüter mit exklusivem Charakter angeboten. In 1912 ist die Glashütte niedergebrannt und wurde nicht mehr in Betrieb genommen.

Das Naturschutzgebiet Skelná huť schützt einen Talteich des Baches Luha durch gut gepflegte Gemeinden, Wiesen mit Torf und Feuchtgebieten, mit bedrohten Arten von Pflanzen und Tieren.

Sklárna v Oboře byla založena v roce 1768. Je však pravděpodobné, že přípravné práce k plnému rozběhnutí výroby započaly již počátkem sedmdesátých let osmnáctého století. Zárodky vzniku nové sklárny můžeme odhadovat od roku 1760 až 1761.

Z celkového počtu pracovníků skelné hutě největší procento představovali sklářští tovaryši, vykonávající odborně méně náročnou práci. Zcela nekvalifikovaná a fyzicky nejnáročnější práce v hutích byla svěřována podruhům. Poměrně kvalifikačně obtížnou činnost zastávali tzv. tabuláři, zabývající se výrobou tabulového skla. Nejnekvalifikovanější velmi úzkou vrstvu tvořili brusiči skla, malíři skla a rytci. Broušené sklo bylo již tehdy označováno za výrobní klenot a chloubu českých zemí.

Lze soudit, že sortiment sklárny byl poměrně pestrý a že sklárna nabízela jak levné zboží, tak i výrobky luxusní a exkluzivní povahy. Zaměstnanci sklárny byli podřízeni sklářskému mistru. V čele skelné hutě, se vším doprovodným zařízením, stáli oborský šafář a hlavně prefekt – správce – sklárny.

Smutný osud postihl oborské skláře 26. dubna 1912. Téhož dne sklárna vyhořela. Její majitelé, boskovická vrchnost, se rozhodla sklárnu již nerenovovat a výrobu natrvalo zastavit.

Přírodní rezervace Skelná huť se nachází v katastru městyse Protivanov v okrese Prostějov. Chráněné území se nachází v údolí Luhy mezi obcemi Protivanov a Ždárná. Přírodní rezervací byla vyhlášena 7. července 1988. Její rozloha činí 19 hektarů. Místo je pojmenováno po skelné huti, která zde fungovala v letech 1760 až 1912. Na území přírodní se nachází [Oborský dvůr](#).

Jedná se o část údolí potoka Luhy s dobře zachovanými společenstvy podmáčených a zrašeliňujících luk s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů. Je zde trvalá populace všivce lesního, původně bohatý výskyt prstnatce májového je dnes již minulostí.

Zajímavé jsou meandry potoka nad samotnou rezervací s porosty mechů a rašeliníků, s výskytem čarovníku alpského a rozrazilu horského.

Sloup

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, In-line, Pěší trasa](#)

Mapový list: [C-1](#)

Souřadnice WGS-84: 16,73974 E – 49,41481 N

Gemeinde Sloup

Gemeinde Sloup ist ein wichtiger Wallfahrtsort. Der Name der Gemeinde wurde aus dem Felsgrat abgeleitet. Die älteste Erwähnung über Sloup stammt aus dem Jahre 1356. Ein bedeutendes Denkmal ist die Wallfahrtskirche Pany Marie Bolestné. Weithin sind die Höhlen Sloupsko-Šošůvka sehr beliebt und oft besucht.

Obec Sloup je severní vstupní branou do [CHKO Moravský kras](#) a také významným poutním místem. Nachází se ve Sloupském údolí na počátku [Pustého žlebu](#) v nadmořské výšce 470 m. Katastrální výměra činí 762 ha. Obec nese svůj název od skaliska [Hřebenáč](#), jehož heraldická podoba se objevila i v obecním znaku a praporu.

Datum založení obce nelze přesně doložit, benediktinský mnich Gregor Wolny v roce 1837 poznamenal, že Sloup byl založen roku 1052. Poté byl Sloup vévodou Břetislavem údajně darován kostelu ve Staré Boleslavi. Prvním historicky podloženým údajem o existenci Sloupu je záznam, že v roce 1356 osadu vlastnil Ješek Pátek ze Sloupu. Další zmínky o obci jsou uvedeny v Zemských deskách cúdy Olomoucké.

Roku 1578 přešla obec do majetku rájeckého panství. Významnou postavou se stala hraběnka Karolina z Roggendorfu, která se po smrti manžela v roce 1741 ujala správy panství a v letech 1751 – 1754 nechala ve Sloupě postavit [chrám Panny Marie Bolestné](#). V roce 1763 vykoupil rájecké panství Antonín Josef starohrabě ze Salm–Reifferscheidtu. V rukou tohoto rodu bylo panství 182 let až do roku 1945.

Velký rozvoj obce nastal po zpřístupnění [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#) počátkem dvacátého století. V roce 2000 získala obec prestižní celorepublikové ocenění v podobě získání titulem Vesnice roku.

Obec je místem čilého cestovního ruchu. Kromě [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#) se stejnojmennou naučnou stezkou a [přírodní rezervací](#), jsou ze Sloupu dobře dostupné všechny ostatní veřejnosti přístupné jeskyně Moravského krasu, včetně [propasti Macocha](#). Pro výlety lze využít několika značených turistických a cyklistických tras.

Obec Sloup nabízí svým návštěvníkům pobyt v příjemném, čistém a klidném prostředí. Hostinské služby poskytují soukromá pohostinství v centru obce, stylová letní restaurace Relaxa na koupališti a místní hotely Broušek a Stará škola, vybavené také prvotřídní ubytovací kapacitou. Další ubytování nabízí Rekreační středisko Čermák a místní autokemp.

Sloupsko-šošůvské jeskyně

Trasa: [Pěší trasa](#)

Mapový list: [C-1](#)

Souřadnice WGS-84: 16,73889 E – 49,41057 N

Höhlensystem Sloupsko-šošůvské jeskyně

Das Höhlensystem ist ca. 4,5 km lang. Es wird durch das unterirdische Wasser des Baches Sloupský potok in zwei Ebenen modelliert. Der obere Stock der Höhle ist für die Öffentlichkeit zugänglich. Der untere Stock der Höhle ist nicht für die Öffentlichkeit zugänglich und besteht aus einem aktiven Wasserstrom des Baches Sloupský potok. Der untere Stock ist mit dem oberen durch unterirdische fast 80 m tiefe Schluchten verbunden. Das Höhlensystem Sloupsko-šošůvské jeskyně ist durch wichtige Entdeckungen von

prähistorischen Skeletten der Großraubtiere (insbesondere Höhlenbären) sehr berühmt. Das Höhlensystem Sloupsko-šošůvské jeskyně ist das größte Überwinterungsgebiet der Fledermäuse im Mährischen Karst.

Jeden z nejkomplikovanějších jeskynních systémů [Moravského krasu](#) je dlouhý přibližně 4,5 km. Je modelován ponornými vodami [Sloupského potoka](#) ve dvou hlavních úrovních. Pro horní, geologicky starší úroveň jsou charakteristické prostorné chodby a dómy s plochými stropy, vyplněné pestrou paletou jeskynních sedimentů a sintrových tvarů.

Horní patro jeskyně je zpřístupněno pro veřejnost. Úpravy se datují od konce 19. století, kdy zde fungovaly tři zpřístupněné jeskyně (Nicová s Eliščinou, Staré skály a Šošůvská). Eliščina jeskyně byla v roce 1879, jako první ve střední Evropě, osvětlena elektrickými obloukovými lampami. Tyto samostatné jeskyně byly počátkem 20. století umělými průkopy propojeny v jeden celek. Některé části jeskyně jsou značně poškozeny odlámaním sintrové výzdoby, začazením Stříbrné chodby. Zajímavostí je velké množství podpisů z 18. a 19. století, mezi jinými i podpis J. A. Nagela, který jeskyni v roce 1748 poprvé popsal a zhodnotil.

Poslední významná rekonstrukce jeskyně proběhla v letech 1997 – 1999, kdy byla do návštěvní trasy začleněna Černá propast a [jeskyně Kůlna](#). Část jeskyně v oblasti Starých skal byla upravena pro speleoterapii.

Spodní patro jeskyně není veřejnosti přístupné. Je tvořeno aktivním řečištěm Sloupského potoka. S horním patrem je propojeno podzemními propastmi, hlubokými až 80 m (propast Stupňovitá, Kolmá, Postranní, Nagelova a Černá).

Systém Sloupsko-šošůvských jeskyní je významný nálezy pravěkých koster velkých šelem (především jeskynních medvědů) svrchnopleistocenního stáří. Z historických pramenů je uváděn počet 300 ks zde vyzvednutých medvědích lebek. Celé kostry se nacházely v chodbě U Řezaného kamene. Jedná se o světový unikát a to jak z hlediska akumulací kostí, tak i z hlediska nálezů úplných koster (utopení zimujících medvědů při jarním tání). Další významná lokalita byla objevena při rekonstrukci jeskyně v roce 1999 ve Stříbrné chodbě. Kromě medvědů jsou z oblasti Sloupsko-šošůvských jeskyní popsány další druhy (např. jeskynní hyena, lev, mamut a srstnatý nosorožec).

Dnes je systém Sloupsko-šošůvských jeskyní největším zimovištěm netopýrů v [Moravském krasu](#). Celkem zde bylo zjištěno 17 druhů netopýrů. Nejpočetnějším druhem je netopýr velký, hojný je vrápenec malý. Ostatní druhy jsou zastoupeny v menším počtu exemplářů. Ke zvyšování počtu netopýrů napomáhá jejich důsledná ochrana (omezení rušení na zimovištích, uzavření jeskyní v zimním období aj.)

K ochraně krasových jevů i živé přírody zde Správa [chráněné krajinné oblasti Moravský kras](#) vyhlásila [přírodní rezervaci Sloupsko-šošůvské jeskyně](#).

Součástí systému Sloupsko-šošůvských jeskyní a zároveň propadání jedné z hlavních zdrojnic říčky Punkvy – jeskyně Staré skály začíná plochým širokým portálem v patě skalní stěny u [Hřebenáče](#). Vchod je dnes hlavním ponorem [Sloupského potoka](#), jehož vody se v Předsíni vcezuji puklinami a hrubými štěrkovými náplavy do podzemí.

Prostorné, většinou horizontální chodby a síně horního patra Starých skal jsou známy od nepaměti.

Do spodního patra sestoupil poprvé matematik a fyzik Johann Anton Nagel v roce 1748, který poznal i dno sousední, 80 m hluboké propasti, nazvané později jeho jménem.

K morfologicky výrazným krasovým partiím v okolí Starých skal patří tzv. Propáстка.

Sloupský potok

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, In-line, Pěší trasa](#)
Mapový list: [C-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73907 E – 49,41185 N

Bach Sloupský potok

Zu dem Bach Sloupský potok ist Wasser der Flüsse Luha und Žďárná zugeordnet, das weiter durch den Zustrom der Bäche Petrovický und Němčický verstärkt wird. Das Quellengebiet des Baches Sloupský potok oberhalb der Tauchgänge umfasst eine Fläche von 49,9 Quadratkilometern. Das Wasser fällt in den Boden an alten Felsen, strömt durch die unteren Stöcke des Höhlensystems Sloupsko-šošůvské jeskyně und fließt in die Amateur Höhle ein.

Sloupské údolí je oblastí ponorů západní skupiny zdrojnic podzemní Punkvy – Sloupského potoka. Jeho ponory jsou soustředěny ve výškové úrovni cca 470 m n. m. Rozloha Sloupského údolí je cca 0,6 km². [Sloupským potokem](#) jsou označovány spojené vody [Luhy](#) a [Žďárné](#), které ještě posiluje přítok Petrovického a Němčického potoka. Povodí zdrojnic Sloupského potoka nad ponory zaujímá plochu 49,9 km². Hlavní zdrojnice [Luha](#), na mapách někdy nesprávně označovaná jako Punkva, pramení ve výšce 594 m n. m., celková délka povrchového toku je 15,5 km. Sloupský potok teče podél členité skalní stěny s izolovanými skalisky k [Hřebenáči](#), při jehož úpatí se zčásti propadá. Hlavní ponory se nacházejí v jeskyni Staré skály.

V hloubce cca 80 m Sloupský potok mizí v odtokových sifonech na dně Černé propasti ve Sloupsko-šošůvských jeskyních a odtéká do Sloupské větve [Amatérské jeskyně](#).

Stará a Nová Rasovna

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77631 E – 49,40043 N

Höhle mit Wasserdurchfluss Stará a Nová Rasovna

Die Höhle Nová Rasovna ist eine aktive Wasserdurchfluss-Höhle des Baches Bílá voda. Die Höhlen von Stará Rasovna sind Hochflut-Bestandteile des Tals Holštejnské údolí. Bei Hochwasser geht das Wasser über den Rand der Terrasse in Nová Rasovna hinaus und das Wasser wird von diesen Höhlen in das Höhlensystem Piková dáma – Spirálka abgeleitet.

Příklad klasického poloslepého údolí s výrazně vyvinutými aktivními ponory, přepadovou hranou a povodňovými ponory. V podzemí je skryt složitý systém aktivních a povodňových odvodňovacích cest s návazností na další jeskyně [potoka Bílá voda](#) ([Piková dáma](#), [Spirálka](#) apod.).

Nová Rasovna je ponorovou jeskyní se vstupní propastovitou částí, která spojuje horní patra s bohatou krápníkovou výzdobou, a se zajímavě modelovanými středními patry. Spodní úroveň tvoří dlouhé povodňové chodby, které jsou v přední části protékány aktivní [Bílou vodou](#).

Stará Rasovna se nachází v uzavěrové stěně povodňového dílu poloslepého Holštejnského údolí v Přírodní rezervaci Bílá voda. Je tvořena zbořem mohutných bloků, což vystihuje její starší název – Zbořisko. Jeskyně Staré Rasovny jsou povodňovými ponory vod, které se za povodní přelévají přes hranu terénního stupně u Nové Rasovny. Vody jsou z velké části odváděny do jeskynního systému [Piková dáma – Spirálka](#). Starou Rasovnu tvoří systém jeskyní Propastovitá chodba (Diaklášová), Keprtova chodba, Trativodná a Ledová.

Strážná

Trasa: [Cyklotrasa č. 1, Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,74227 E – 49,35461 N

Gipfel Strážná

Der Gipfel Strážná (538 m ü.M.) ist der höchste Punkt des Karst-Hochplateaus Harbešsko-Vilémovická plošina. Es liegt an der geologischen Grenze zwischen dem Kalkstein aus Mährischen Karst und Lockenstab aus Drahaný, der kein Karstfelsen ist.

Plochý vrchol Strážné (538 m n. m.) je nejvyšším bodem krasové [Harbešsko-vilémovické plošiny](#). Je vybudován v blízkosti geologické hranice nekrasových hornin drahanského kulmu a vápenců [Moravského krasu](#). Pozoruhodný je dochovaný systém křovinatých remízků s kamenicemi. Po Strážnou, v úbočí Veselského žlebu nad Jedovnicemi je [opuštěný lom](#) na křtinské vápence – mramory.

Suchý

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [A-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76266 E – 49,48237 N

Gemeinde Suchý

Gemeinde Suchý ist ein berühmter Ferienort. Die Domäne ist der Teich mit einer Fläche von 6 ha. Gemeinde Suchý gehört in den Sommermonaten zu den meistbesuchten und sehr beliebten Urlaubsorten.

Obec Suchý se nachází v lesnatém prostředí [Drahanské vrchoviny](#) v nadmořské výšce 661 metrů n. m. Nejvyšší vrchol Drahanské vrchoviny, tzv. Skalky, má nadmořskou výšku 735 metrů n. m. a je vzdálený jen asi 2 km od obce.

Suchý je známé rekreační středisko, jehož doménou je rybník o rozloze cca 6 ha. Díky této skutečnosti a možnostem ubytování v rekreačních zařízeních, patří Suchý během letního období k hojně navštěvovaným a vyhledávaným rekreačním střediskům. V rekreační oblasti se nachází přes 300 soukromých chat a několik penzionů. Díky vysoké nadmořské výšce vyniká Suchý nejen velmi čistým vzduchem, ale v zimě také výbornými sněhovými podmínkami a příznivým terénem pro milovníky běžeckého lyžování.

Suchý žleb

Trasa: [Cyklotrasa č. 1, Cyklotrasa č. 2, Vyhlídkový let, Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75191 E – 49,37371 N

Karsttal Suchý žleb

Das Tal Suchý žleb ist ein Karst-Tal, das sich entlang der östlichen Grenze des Mährischen Karst an der geologischen Grenze des Mährischen Karsts von Holštejn bis zur Steinmühle erstreckt. Bei der Steinmühle verbindet es sich mit dem unteren Teil des Karsttals Pustý Žleb. In Suchý žleb gibt es 240 registrierte Höhlen. Der obere Teil des Tales Suchý žleb wird durch Oberflächenabfluss aus dem Bach Bílá voda entwässert. In anderen Teilen des Tals gibt es in der ganzen Länge fast kein Oberflächenwasser, nur in dem mittleren Teil kommt es zur Mündung des Baches Lopač und Krasovský potok. Der untere Teil des Tala Suchý žleb ist ein Bestandteil des nationalen Naturschutzgebietes Vývěry Punkvy.

Ein großer Teil des Tals Ostrovský žleb wurde abgeholzt und beherbergt ein naturnahes Unterwuchs, Gebüsch und Gestrüpp. Im Tal Suchý žleb befindet sich eine Nicht-Wald-Vegetation wie Schutt, Steine und thermophile Sträucher.

Suchý žleb je krasové údolí, které se táhne ve směru SSV – JJZ až SV – JZ při východní geologické hranici severní části [Moravského krasu](#) od [Holštejna](#) ke Skalnímu Mlýnu v délce asi 9 km. U Skalního Mlýna se spojuje se spodní částí Pustého žlebu.

V celém Suchém žlebu je evidováno 240 jeskyní.

Horní část Suchého žlebu je odvodňována povrchovým tokem [Bílá voda](#). Další části žlebu jsou téměř v celém úseku bez povrchových toků, pouze ve střední části do něj ústí [Lopač](#) a [Krasovský potok](#).

Horní část Suchého žlebu klesá od [Holštejnského údolí](#) k rozcestí pod Vilémovicemi, kde navazuje na spodní kaňonovitou část.

Horní část Suchého žlebu nese pojmenování Holštejnské údolí. Je odvodňována povrchovým tokem [Bílá voda](#). Po překročení hranice vápenců pod obcí [Holštejn](#) se Bílá voda postupně ztrácí soustavou nezahloubených ponorů v korytě toku a zbytek vod se propadá v ponoru [Nové Rasovny](#). Za zvýšených vodních stavů nestačí hlavní ponor Bílé vody pojmout veškerou vodu. Nad zahlcenými ponory se pak vytváří jezero, jehož hladina se po zvednutí do výše asi 6 m přelévá několika povodňovými rameny do geologicky starších ponorů [Staré Rasovny](#) neboli Zbořiska. Další podzemní cesta vod je přes jeskyně [Spirálku](#), Třináctku a Starou Amatérskou do Chodby samoty v Nové [Amatérské jeskyni](#). Zde se [Bílá voda](#) stéká se [Sloupským potokem](#) a vytváří říčku Punkvu. K dalším významným jeskyním patří systém jeskyně Nezaměstnaných – [Holštejnská](#) a [Lidomorna](#). Mezi [Starou Rasovnou](#) a křižovatkou silnic jižně od Holštejna (U kaštanu) se část žlebu nazývá [Hradský žleb](#). Z jeskyní je významný systém [Piková dáma – Spirálka](#), jeskyně 13C a [jeskyně Michalka](#).

K zajímavým povrchovým krasovým tvarům patří [Wanklův](#) a Bártíkův závrť.

K macošskému zákrutu pod Vilémovicemi pokračuje tzv. [Ostrovský žleb](#). Horní část žlebu má zřetelnou, různě širokou údolní nivu, prostoupenou četnými závrty. Naproti [jeskyni Balcarce](#) v [Ostrovském žlebu](#) je jeden z nejznámějších závrťů Moravského krasu – [Blažkův](#). Z dalších jeskyní je to např. Dagmar, [Císařská](#), Zahradní a Ostrovská propast. V oblasti ponorů Lopače, Krasovského potoka a potoka Hložek je vyvinuta jeskyně [V Propadání Lopače](#), turisticky zpřístupněná [Balcarka](#) a jeskynní systém [Ostrovských Vintok](#). Na hraně Macošské stráně je otevřen portál Srnčí jeskyně.

Spodní kaňonovitá část, nazývaná též Suchý žleb, je dlouhá 3,5 km a poměrně strmě klesá ke Skalnímu Mlýnu. Závrťové formy se zde nevyskytují. Stráně jsou velmi příkré, většinou tvořené skalními stěnami. K významným jeskyním patří soustava tzv. harbešských jeskyní – Kalova, Krápníková Zazděná a Králova. V blízkosti Skalního Mlýna jsou v pravém údolním svahu otevřeny portály jeskyní Koňská jáma a Kateřinské. Krasovou morfologii Suchého žlebu dotvářejí trosky starých jeskyní – Čertův most a Čertova vrátka. Ponorová oblast [Holštejnského údolí](#) a přilehlých strání je součástí [přírodní rezervace Bílá voda](#). Skalní ostrožny Balcarovy skály a Vintok jsou rovněž vyhlášeny za [přírodní rezervaci](#). Spodní část Suchého žlebu je součástí [národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy](#).

Velká část Ostrovského žlebu je odlesněna a hostí přírodě blízké stepní trávníky a křoviny. V Suchém žlebu je významně zastoupena vegetace nelesních sutí, skal a teplomilných křovin.

Šošůvka

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [C-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75171 E – 49,41057 N

Gemeinde Šošůvka

Šošůvka ist ein Dorf, das sich auf dem Hochplateau Šošůvská plošina befindet. Die erste Erwähnung über die Gemeinde stammt aus dem Jahre 1374. Die markante Silhouette des Dorfes ist die Kapelle von St. Wenzel und St. Agnes, die im Jahr 2002 fertig gebaut wurde. Der Autor des Glasaltars ist Valer Kováč aus Ostrov u Macochy. Östlich des Dorfes befindet sich der felsige Grat Helišovy sklály, hier gibt es einen schönen Blick auf die Plattformen des nördlichen Teils des Mährischen Karsts.

Šošůvka je návesní obec ležící u silnice od [Sloupu](#) do Vysočan. Leží v severní části [Moravského krasu](#) na [Šošůvské plošině](#) v nadmořské výšce 454 až 613 m n. m. Katastrální výměra činí 512 ha. V současnosti žije v Šošůvce 733 obyvatel.

První zmínka o obci pochází z roku 1374, kdy Mikuláš z Petrovic nechal zapsat do Zemských desek věno své manželce Dorotě, mimo jiné ve vsi Wsschusouecz na zboží, které zde držel. Jistě zlepšil nejen manželství, ale současně potvrdil existenci vsi Šošůvka. Nezvyklý název se píše v následujících dobách v rozmanitých podobách (Sosnůvka, Šušuvra). Střídají se vlastníci a to i ze znamenitých rodů: z Kunštátu, Valdštejna, Cimburka, Šárova, Boskovic, Pernštejna. Za Drnovských je Šošůvka připojena k panství Rájeckému. Roku 1675 se majiteli panství stali Rogendorfové, poté roku 1743 sňatkem vstupuje na scénu rod Salm-Reifferscheidtů. K rájeckému panství patřila Šošůvka až do roku 1848. První obecní pečeť z roku 1682 byla společná se Sloupem. Na obecní pečeti z roku 1789 je ve znaku rýč.

K zajímavým místům patří kaplička (uvnitř se studánkou) pravděpodobně z druhé poloviny 18. století a kaplička datovaná 1787. Dále jsou to dva památkově chráněné kříže. Výraznou siluetou obce je kaple sv. Václava a sv. Anežky České dokončená v roce 2002. Autorem skleněného oltáře je Valer Kováč z Ostrova u Macochy.

Východně od obce se vypíná skalnatý hřbet [Helišovy sklály](#) (613 m n. m.), odkud je pěkný rozhled po plošinách severní části Moravského krasu. Pod [Helišovou skálou](#) byl v minulosti otevřen lom na těžbu drob. Lom již dávno není činný, v zatopené spodní etáži zůstalo zachováno hluboké jezírko s výskytem raka říčního. Další opuštěný vápencový lom Na Bradinách s troskou šachtové vápenky se nachází jihozápadně od obce. Na katastru obce se nachází část systému [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#). Zajímavé je prameniště v polní trati Troubky východně od obce, z něhož byl veden vodovod na hrad Holštejn. Pitná voda byla na hrad přiváděna dřevěnými rourami, jejichž zbytky byly v trati donedávna vyorávány.

Obcí prochází turistická značka a cyklotrasa. V obci funguje kozí farma rodiny Sedláků s výrobou kozích sýrů.

Šošůvská plošina

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#)
Mapový list: [C-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76218 E – 49,40369 N

Hochplateau Šošůvská plošina

Das Hochplateau Šošůvská plošina ist eine Randplattform an der nördlichen geologischen Grenze des Mährischen Karsts. Es gibt hier eine erhebliche Menge von Dolinen, die in Reihen oder Gruppen angeordnet sind. Es wird von mehreren kleinen Bächen, die unter

der Erde verlaufen und in Tauchgänge Šošůvské ponory und in der Doline U Trojičky verlieren.

Šošůvská krasová plošina je okrajovou plošinou na severní geologické hranici [Moravského krasu](#). Plošina se mírně sklání od [Helišovy skály](#) k plošině Bukovinky. Je významná množstvím závrťů, uspořádaných do řad a skupin, především na východní straně, v blízkosti [Holštejnského údolí](#). Plošina je odvodňována několika drobnými toky, které se ztrácejí do podzemí v tzv. Šošůvských ponorech a v závrťu U Trojičky. Hydrografická pozice těchto toků je zatím neznámá, s největší pravděpodobností jsou odvodňovány do systému [Amatérské jeskyně](#).

Údolí Bílé vody

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [C-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,78152 E – 49,40816 N

Tal Bílá voda

Der Bach Bílá voda entspringt südlich von der Gemeinde Protivanov. Das Quellengebiet hat eine Fläche von etwa 65 km² und eine Fließlänge von 20,2 km. Das Wasser fällt in der Nähe von Holštejn an der Höhle Nová Rasovna und fließt unter der Erde in die Amateur-Höhle ein, die sich mit dem Bach Sloupský potok verbindet und einen Strom des Flusses Punkva schafft.

Potok Bílá voda, největší zdrojnice Punkvy, pramení jižně od Protivanova v nadmořské výšce 638 m. Údaje o povodí se u různých autorů různí, pravdě nejbližší se jeví plocha povodí po propadání asi 65 km² a délka toku 20,2 km. Propadá se jižně od [Holštejna](#) v propadání [Nová Rasovna](#) v nadmořské výšce 443 m. Další podzemní cesta vod je přes jeskyně [Spirálku](#), [Třináctku](#) a Starou Amatérskou do Chodby samoty v Nové [Amatérské jeskyni](#). V geologicky starších dobách se poměry v ponorové oblasti Bílé vody značně měnily. Jednak bylo v různých obdobích Holštejnské údolí zahlubováno, zanášeno či znovu vyklíženo, a pak docházelo také k velkým změnám v množství přitékané vody a množství přinášeného materiálu. Severojižní úsek Bílé vody před Rozstáním byl v geologické minulosti horním tokem [Malé Hané](#). Oproti tomu údolím potoka Beščák mohla přitékat do [Holštejnského údolí Luha](#), přičemž jedním z hlavních propadání těchto vod byla [Holštejnská jeskyně](#). V souvislosti s vývojem údolí se vyvíjela i [Nová Rasovna](#), která je systémem spojujícím cesty několika paleotoků i tří současných toků.

Holštejnské údolí je poloslepé krasové údolí. Potok se ztrácí do sedimentů již v korytě před vlastním propadáním. Mocnost výplně údolí je v nejhlubších místech přes padesát metrů. Místa v korytě, kde se nejvíce ztrácí voda, jsou znát při nízkých průtocích. V oblasti obce Holštejn došlo v nedávné minulosti ke značným změnám toku. Jsou zde dva bývalé mlýny, tzv. Horní a Dolní. Od Dolního mlýna voda tekla uměle upraveným náhonem do Podhradního ponoru. Za velkých povodňových stavů nestačí propadání [Nová Rasovna](#) pojmout veškerou vodu a voda se přelije do povodňového úseku údolí a je pohlcována především jeskyněmi ve [Staré Rasovně](#). V historické minulosti nebyl zaznamenán případ, že by voda přetekla do [Hradského žlebu](#), který je pokračováním Holštejnského poloslepého údolí směrem na [Ostrov u Macochy](#).

Údolí Hložku

Trasa: [Cyklotrasa č. 1, Vyhlídkový let, Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76051 E – 49,37233 N

Tal Hložka

Das Tal Hložka ist von einem Bach Hložka durchgeflossen und mündet in die Talmulde Ostrovský žleb. Es liegt im Lockenstab aus Drahaný, der kein Karstfelsen ist. Der Bach Hložek fließt in den Bach Krasovský potok und dann fällt in die Tauchung Krasovské propadání. Bei Hochwasser kommt das Wasser in das Höhlensystem Vintok.

Údolí Hložku protékane stejnojmenným potokem ústí do střední části [Suchého žlebu](#), do tzv. [Ostrovského žlebu](#). Je zaříznuto do nekrasových hornin drahanského kulmu (droby a břidlice). V místě jeho zaústění do Suchého žlebu se Hložek vlévá do [Krasovského potoka](#) a propadá se v Krasovském propadání I. Za vysokých vodních stavů pokračuje dále a propadá se v Ponorové jeskyni, která je součástí jeskynního systému [Ostrovských Vintok](#). Propastovitý systém s horizontálními a vertikálními chodbami o délce přibližně 1 km sahá do hloubky 70 m. Jeskynní systém odvodňuje území směrem k vývěrové oblasti Malého výtoku v [Pustém žlebu](#).

Údolí Luhy

Trasa: [Cyklotrasa č. 2, In-line](#)
Mapový list: [C-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,76505 E – 49,43394 N

Tal Luha

Der Fluss Luha, auf den Karten manchmal fälschlicherweise als Punkva bezeichnet, entspringt unter dem höchsten Punkt des Hügellandes Drahanská vrchovina. Der Fluss fließt durch das Tal Luha bis zum Sloup, wo er den größten Nebenfluss des Baches Sloupský potok bildet. Das Tal des Flusses Luha liegt im Lockenstab aus Drahaný, der kein Karstfelsen ist. Das gesamte Einzugsgebiet – Quellengebiet vom Bach Sloupský potok beträgt 170 km² mit einem durchschnittlichen Durchfluss von 0,96 m³.s⁻¹. Der Bach Sloupský potok fällt unter die Erde an den Alten Felsen in der Nähe von Sloupsko šošůvské Höhlen.

Luha, na mapách někdy nesprávně označovaná jako Punkva, pramení pod nejvyšším bodem [Drahanské vrchoviny Skalky](#). Potok teče údolím Luhy přes [Skelnou huť](#), kde se nachází stejnojmenná přírodní rezervace. Jeho tok pokračuje přes [Oborský dvůr](#), kde se nacházejí pozůstatky zaniklé středověké osady Hošperk. Dále teče hlubokým lesem přes zaniklou středověkou osadu Gadišinu až ke [Sloupu](#), kde tvoří hlavní přítok [Sloupského potoka](#).

Údolí Luhy je výrazně zaříznuto do nekrasových hornin drahanského kulmu, především drob a břidlic. V drobách je zhruba uprostřed údolí vymodelován skalní útvar Vlčí hlava. Spodní část údolí v blízkosti [Sloupu](#) přechází ze zalesněných partií do lučních porostů s chráněnými druhy rostlin.

Sloupské údolí je ponorovou oblastí jedné ze dvou zdrojnic podzemní Punkvy – [Sloupského potoka](#). Celková plocha povodí je 170 km² s průměrným průtokem 0,96 m³.s⁻¹. Sloupský potok vzniká v obci Sloup soutokem šesti zdrojnic, z nichž hydrologicky nejvýznamnější jsou právě Luha a Ždárná. Sloupský potok se propadá do podzemí ve Starých skalách u [Sloupsko-šošůvských jeskyní](#).

Údolí Malé Hané

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-3](#)
Souřadnice WGS-84: 16,84717 E – 49,36202 N

Tal Malá Haná

Der Bach Malá Haná entspringt in der Gemeinde Krásensko. Der Bach fließt im Karbon Schiefer und Grauwacke Lockenstab aus Drahaný mit einer Reihe von Aufschlüssen. Wiesen- sowie Waldbewuchs im Tal Malá Haná ist die Heimat für eine Reihe von bedrohten Arten von Pflanzen und Tieren.

Potok Malá Haná pramení v. od [Krásenska](#). Potok se prudce zařezává do spodnokarbonských břidlic a drob drahanského kulmu s řadou výchozů. Z velké části je údolí zalesněno, prochází jím turistická trasa i frekventovaná cyklotrasa. Ve stráních nad údolím jsou dochovány zříceniny středověkých [hradů Kuchlov](#) a Hrádek. Malá Haná se se vlévá do Opatovické vodní nádrže. V Dědicích se stéká s velkou Hanou a vytváří říčku Haná. Luční i lesní porosty údolí Malé Hané hostí řadu chráněných druhů živočichů a rostlin.

Opatovická přehrada byla zbudována v roce 1972 zatopením asi 70 hektarů údolí říčky Malá Haná. Sypaná hráz má výšku až 36 metrů nad terénem, u paty hráze dosahuje hloubka vody kolem 33 metrů, objem zadržené vody je zhruba 10 000 000 m³. Přehradní nádrž slouží jako zdroj kvalitní pitné vody pro Vyškov, Bučovice a okolí. Platí zde zákaz koupání.

Veselský žleb

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,74811 E – 49,35051 N

Talmulde Veselský žleb

Der östlichen Rand des Plateaus Harbešsko-Vilémovická plošina ist durch das breite Tal Veselský žleb sehr bedeutsam. An der tektonischen Linie liegt die geologische Grenze zwischen den Kalksteinen aus Křtiny im Mährischen Karst und Schiefer von Lockenstab aus Drahaný. Im unteren Teil übergeht die Talmulde Veselský žleb in die Vertiefung des Beckens von Jedovnice.

Východní okraj Harbešsko-vilémovické plošiny je výrazný díky širokému údolí Veselského žlebu. Na tektonické linii je zde vyvinuta geologická hranice mezi křtinskými vápenci [Moravského krasu](#) a břidlicemi drahanského kulmu. V západní stráni žlebu byl otevřen malý, dnes [opuštěný lom](#) na tzv. Křtinské mramory.

Ve spodní části přechází Veselský žleb do sníženiny [Jedovnické kotliny](#). Ve dně údolí pramení Veselský potok, který napájel dnes již zrušený Veselý a Tunklovský rybník.

Větrný mlýn a geopark v Rudici

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,72806 E – 49,33372 N

Windmühle und Geopark in Rudice

Eine der markantesten kulturellen Sehenswürdigkeiten der Gemeinde Rudice ist die Windmühle in dem Dorfteil Tumperk. Es handelt sich um ein Steinmühlwerk der holländischen Art. Sie wurde 1865 gebaut. Im Jahre 1940 wurde die Mühle geschlossen und 1945 das Mühlrecht endgültig aufgehoben. Seit dem Jahre 1994 befindet sich in der

Mühle das Museum der Gemeinde Rudice mit der Höhlenforscher-, Mineralogie-, Bergbau- und Metallurgieexposition. Ein Bestandteil der Ausstellung ist auch der so genannte Geopark, der im Freien in der nächsten Nähe von der Mühle erbaut wurde.

Jednou z nejnápadnějších kulturních památek obce [Rudice](#) je větrný mlýn, zvaný též Větrák, situovaný na vrcholu kopce Tumperka. Místo bylo zvoleno jednak pro svoji polohu nejvýše nad okolní plošinou, jednak pro otevřenost převládajícím, od severu a severozápadu vanoucím větrům. Z hlediska stavebního jde o jeden z šesti kamenných mlýnů holandského typu, které se nacházejí v regionu ([Rudice](#), [Ostrov u Macochy](#), Petrovice, Němčice, Kořenec, Buková). Větrný mlýn v [Ruprechtově](#) je odlišného typu (větrná turbína). Kamenná válcová stavba skládaná z místního vápence je 7,5 m vysoká. Síla zdiva spodního podlaží je 135 cm. Kuželová, původní šindelová střecha byla otáčivá s možností nastavení hřídele s lopatami do příznivého větrného proudu. Mlecí soustrojí se na rudickém větráku nezachovalo, pouze několik kamenných mlecích kol kameníků je umístěno v areálu přilehlé zahrady.

Větrný mlýn na rudickém Tumperku byl zbudován v roce 1865. V roce 1866 se pruské oddíly při tažení ve směru na Blansko nechaly ošálit jeho podobou pevnostní věže (mlýn byl tehdy bez střechy) a zaujaly pod mlýnem útočnou formaci s palebným postavením polního dělostřelectva. Po zjištění průzkumníků, že se nejedná o opevnění, byl poplach odvolán. V roce 1929 byl mlýn upraven na pohon elektrickým proudem.

V roce 1940 byl mlýn uzavřen a mlynářské právo bylo definitivně zrušeno v roce 1945.

Od roku 1994 je ve mlýně otevřeno muzeum obce [Rudice](#) – expozice speleologie, mineralogie a historie hornictví a hutnictví.

Součástí areálu Větrného mlýna v Rudici je i geologická expozice pod širým nebem. Z celého geologického defilé napříč Moravským krasem byly vybrány a svezeny vzorky hornin a dle vypracovaného systému rozděleny v Geoparku. Vstupní část areálu je vybavena trojbokým stojanem s břidlicovou stříškou a dvěma lavičkami. Na panelu je znázorněna geografická situace území s orientací geologického defilé, které je znázorněno řezem vedeným od Adamova k Myslejovicím. Řez protíná všechna souvrství spočívající na podložní brněnské vyvřelině, přes usazeniny devonu, karbonu, jury a křídly.

Prohlídková trasa je vyznačena chodníkem z plochých kamenů. Jednotlivé tematicky související i několikátunové exponáty jsou v několika skupinách na uměle upravených vyvýšeninách a opatřeny popisovými tabulkami. První část prohlídky obsahuje vzorky brněnské vyvřeliny (granit, granodiorit), které ukazují pestrost tohoto vyvřelého tělesa. Dalším vzorkem jsou bazální klastika. Druhá část prohlídky představuje velkou skupinu devonských vápenců (vápence vavřínecké, josefovské, lažánecké, vilémovické a křtinské). Ve třetí části jsou představeny horniny karbonu, kdy se vytvořila mohutná souvrství břidlic, pískovců, prachovců, velmi hrubých drob a slepenců drahanského kulmu. Čtvrtá část Geoparku je prozatím poslední. Jsou tam instalovány jurské vápence s výliskem zkamenělého amonita, které pocházejí z lomu Hrubých v Olomučanech. Křída je zastoupena pískovci a pískovcovou brekcií přivezenými taktéž od Olomučan.

Pod terénním stupněm východní části parku, na němž je zbudován odpočinkový prostor se stolky a lavičkami, je postavena replika selské vápenické pece.

Větrný mlýn v Ostrově u Macochy

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Cyklotrasa č. 2](#), [Výhlídkový let](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75533 E – 49,37921 N

Windmühle in Ostrov u Macochy

Diese Stein-Windmühle holländischer Art befindet sich am Rande der Gemeinde Ostrov u Macochy. Die Mühle wurde wahrscheinlich im Jahre 1865 erbaut. Die Mühle ist mit

renovierten Schaufeln ausgestattet. Die Maschineneinrichtung ist erhalten geblieben. Die Renovierung der Mühle wurde von ihren letzten Besitzern durchgeführt.

Zděný větrný mlýn holandského typu se tyčí na z. okraji [Ostrova u Macochy](#). Zděné válcové těleso z lomového kamene má bílou obrovňavku ostění dveřních portálů a oken. Mlýn byl vybudován ve druhé polovině 19. století, pravděpodobně v roce 1865.

Mlýn je vybaven renovovanými lopatami. Zůstalo v něm zachováno strojní zařízení – velký hřídel (val) větrných lopat, velké převodové palečné kolo, převodové cévové kolo, mlecí složení s kameny a s vysévací truhlou (moučnicí). Strojní zařízení je dokladem tzv. českého mlýnského složení, typického pro naše větrné mlynářství 18. a 19. století. Mlýnice je zachována včetně členění pracovních podlah (podstřeší, mlecí podlaha s kameny a moučnice v přízemku). Vybavení je doplněno soukromou expozicí mlynářského a zemědělského náčiní. Renovaci mlýna provedli jeho poslední majitelé.

Vilémovice

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,74731 E – 49,3626 N

Gemeinde Vilémovice

Gemeinde Vilémovice liegt auf dem Plateau Harbešsko-Vilémovická plošina. Die ersten urkundlichen Erwähnungen über das Dorf kommen aus dem Jahre 1349. Das Dorf und seine Umgebung verfügt über Vielzahl von Dolinen mit Schluchten und Tauchgängen des Karstgewässers, wie z.B. Tauchung Vilémovické propadání und Doline Kajetánův závrt. An dem Dorfplatz befindet sich die Kapelle von Petrus von Alcantara aus dem Jahre 1725. An dem Platz finden wir sogar ein kleines Museum, das von den Amateur-Höhlenforschern gebaut wurde.

Vilémovice leží v severní části [Moravského krasu](#) 10 km východně od Blanska na [Harbešsko-Vilémovické plošině](#) v nadmořské výšce kolem 500 m nad levou straní [Suchého žlebu](#), který ves odděluje od [propasti Macocha](#). Katastrální výměra činí 543 ha. Vesnice se poprvé připomíná na holštejnském panství roku 1349 se jménem Wilhelm-schlag. Jméno je důsledkem německé kolonizační vlny koncem 13. století. Část osady patřila k Jedovnicím, se kterými roku 1569 a 1573 přešla na Bernarda z Drnovic.

Vilémovice jsou protáhlou návesní obcí utvářenou postupným nárůstem kolem staré komunikace, ke které jsou orientovány obytné domy. Současná silnice vede mimo obec, což je velká výhoda. Řada staveb z místního vápence dává obci neopakovatelný ráz, který zapadá do krajiny plné krasových jevů. V obci a její těsné blízkosti se nachází celá řada významných krasových jevů. Jsou to především závrt s navazujícími propastmi a ponory krasových vod, jako např. Vilémovické propadání a Kajetánův závrt. Obec je rovněž známá v souvislosti s pověstí o [propasti Macocha](#). Propast leží na vilémovickém katastru a je majetkem obce.

Na návsi je kaple sv. Petra z Alkantary z roku 1725, vystavěná na památku ukončení moru. Kolem kaple je skupina památných stromů. Na návsi nalezneme i malou muzejní expozici, kterou zde vybudovali amatérští jeskyňáři. Ta vznikla na podkladu původní výstavy uspořádané k patnáctému výročí založení základní organizace České speleologické společnosti Myotis v roce 1998. Po stěhování z původních prostor je Speleomuseum od roku 2004 otevřeno v budově Obecního úřadu. Expozice s názvem Jeskyně, kras a my všichni je zaměřena především na těžkou a náročnou práci amatérských jeskyňářů.

Vilémovicemi prochází několik turisticky značených cest, které spojují další zajímavá místa [Moravského krasu](#).

Vilémovice – Krchůvek

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#), [Vyhlídkový let](#), [Pěší trasa](#)
Mapový list: [E-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75595 E – 49,35969 N

Hügelgrab Vilémovice – Krchůvek

Grabhügel mit einem Kreuz und einer Infotafel liegt an der Kreuzung der Straßen Jedovnice – Ostrov u Macochy und Vilémovice – Krasová. Es geht um ein Massengrab der Vilémovice Einwohner, die mit sehr schwerer Pest im Jahre 1715 starben.

Mohyla s křížem a informační tabulí leží při křižovatce cest [Jedovnice](#) – [Ostrov u Macochy](#) a [Vilémovice](#) - [Krasová](#). Jde o hromadný hrob obyvatel Vilémovic, kteří zemřeli při silné morové ráně v roce 1715. Pozůstalí osadníci se tehdy zavázali, že každoročně za odvrácení moru budou vypravovat na pouť v době Svatodušních svátků na Svatý Kopeček u Olomouce.

Vlčí skála

Trasa: [Cyklotrasa č. 2](#), [In-line](#)
Mapový list: [B-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,75932 E – 49,43909 N

Felsen Vlčí skála

Der Felsen Vlčí skála ist eine interessante Felsformation am Boden des Bachtals Luha. Der Felsen wurde aus Grauwacke von Lockenstab aus Drahaný gebaut. Unterhalb des Felsens wurde eine mit Dach versehene Ruhestätte erbaut. Zu dem Felsen führt von der Gemeinde Sloup eine Inline Spur.

Vlčí skála je zajímavý skalní útvar ve dně údolí potoka [Luha](#). Skalka je budována drobnými drahanskými kůlmi. Pod skálou je zbudováno zastřešené odpočívadlo.

Ke skále je ze Sloupu vybudována Inline dráha. Je vhodná i pro bruslaře-začátečníky. Kromě několika zatáček máte obvykle výhled několik set metrů před sebe a je tedy dost času se vyhnout nebo zastavit. Dlouhé rovné úseky přímo vybízí k prvním bruslařským pokusům nebo naopak k pořádnému rozjezdu, jste-li už zkušení bruslaři.

Vyhlička Koňský spád

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,7297 E – 49,3785 N

Aussicht Koňský spád

Eine der größten Krümmungen der Talmulde Pustý žleb ist ein Mäander, dessen Amphitheater durch eine 100 m hohe Felsenwand genannt als Koňský spád gebildet ist. Der heutige Aussichtsort ist nach dem historischen Ereignis benannt, wenn eine Pferdekarre in die Tiefen fiel. Unter der Mauer wurde in 1973 ein 90 Meter langer sinkender Stollen gebaut, der für eine sichere Höhlenforschung in der Amateur Höhle sorgt.

Jedním z nejtypičtějších zákutí [Pustého žlebu](#) je meandr, jehož amfiteátr je tvořen 100 m vysokou skalní stěnou zvanou Koňský spád. Místo je pojmenováno podle historické události, kdy se zde do hlubiny zřítíl koňský povoz. Delší osa meandru má směr VJV – ZSZ. Délka osy meandru činí 190 m, šířka je 80 m, délka údolního dna 410 m a spád 11 m.

V Koňském spádu se nachází paleovýtoková jeskyně Řečiště. Prokopáním několika náno-sových sifonů byly postupně objeveny prostory směřující pod Ostrovskou plošinu. Jeskyně má horizontální průběh, vyniká dobře vyvinutými erozními tvary a zejména pak unikátním 8 m vysokým stalagnátem.

Pod stěnou, v jeskyni U Javora, byla v roce 1973 vyražena 90 metrů dlouhá klesající štola, která umožnila bezpečný průzkum [Amatérské jeskyně](#). Po hraně skalní stěny vede trasa naučné stezky Macocha s vybudovanou vyhlídkou.

Vysílač Kojál

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [E-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,81638 E – 49,37005 N

Fernsehsender Kojál

Fernsehsender TV Sender Kojál ist der dritthöchste Bau in Tschechien. Nach dem Umbau in den 80. Jahren des 20. Jahrhunderts verfügt er über eine Gesamthöhe von 340 Metern.

Televizní vysílač Kojál se nachází na 600,3 m vysokém vrcholu stejného jména mezi obcemi Lipovec a [Krásensko](#) (v katastru druhé jmenované), přibližně 25 km severovýchodně od Brna. Po výstavbě v roce 1959 měřil 322 m. Do provozu byl spuštěn 3. března. V 80. letech prošel rekonstrukcí, stávající stožár byl demontován a těsně vedle byl postaven nový o celkové výšce 340 metrů. Na vrcholu se nachází laminátová konstrukce cca 22 m vysoká.

Vysílač je třetí nejvyšší stavbou v Česku

Wanklův závrť

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [D-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77421 E – 49,39857 N

Doline Wanklův závrť

Die Doline Wanklův závrť entstand durch Absturz der abgehängten Decke in der Höhle am 5. April 1855. Der Augenzeuge der Ereignisse Hr. Jindřich Wankel hat die Ereignisse gleich danach beschrieben. Unterhalb der Doline befindet sich einer der später entdeckten Teilen des Höhlensystems Piková dáma – Spirálka.

Wanklův závrť v [Hradském žlebu](#) představuje mimořádně cenné svědectví o vzniku říčených závrťů. Původně válcovitá propast hluboká 22 – 24 m o průměru 5 – 9 m vznikla propadem do tehdy neznámého krasového podzemí dne 5. dubna 1855. Očitým svědkem události se stal Jindřich Wankel, který ji popsal následně:

„Nedaleko vesnice Holštejna blíž Blanska udál se 5. dubna t. r. zajímavý přírodní jev. Zřítila se totiž za strašlivého lomozu partie země na ploše asi 46 – 48 čtverečných sáhů (86 – 90 m²) ... Pohled na tuto nově vzniklou, téměř kolmou propast jest hrůzný, jak pro její sráznost, tak pro nezvyklou podívanou. Jen s největší opatrností můžeš se odvážit přiblížit k okraji propasti. Jícen má asi 13 m v průměru, je naprosto okrouhlý, ostře od ostatního povrchu odtržený. Dno propasti je oválné, 5 – 9 m dlouhé, 7 – 9 m široké, hloubka činí asi 22 – 24 m. Právem lze odhadovat, že do hloubi propadl sloupec země o kubatuře asi 750 m³.

Wanklův závrť se z původní válcovité deprese (propasti) za 150 let změnil takřka k nepoznání. Díky přirozeným svahovým procesům došlo k sesutí povrchových vrstev půdy do krasové deprese a vzniku trychtýřovité až mísovité deprese o průměru cca 20 m a hloubce

cca 4 m. Pod závrtem se nachází jedna z částí později objeveného jeskynního systému [Piková dáma – Spirálka](#).

Zaniklá ves Budkovany

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [F-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,77318 E – 49,32888 N

Aufgelöste Gemeinde Budkovany

Das untergangene mittelalterliche Dorf Budkovany liegt oberhalb des Teiches Budkovan. Es gibt hier Spuren nach drei Häusern. Der Niedergang der Gemeinde Budkovany war wegen Feuer irgendwann zwischen 1437-1464, wovon eine Menge von Schmutz, Abfall und Schmiererei zeugt.

Zaniklá středověká ves Budkovany leží nad rybníkem [Budkovan](#), cca 2 km jihovýchodně od městečka [Jedovnice](#), v nadmořské výšce 470–495 m. Ves je lokalizována při západním okraji hráze rybníka Budkovan, kde jsou patrné stopy po třech staveních a dále v dnešní polní trati svažující se od okraje lesa na jihu, k rybníku Budkovanu na severu. Ves měla zvláštní teréní utváření, čímž se společně s další zaniklou vsí Vilémovem liší od ostatních zaniklých osad v Moravském krasu.

V roce 1960 se dr. E. Černému podařilo lokalizovat i druhý konec vsi na okraji dnešního lesa, asi 200 m jižním směrem nad rybníkem. V tomto prostoru mezi lesem a rybníkem je možno nalézt též množství středověké keramiky. V lese se pak dochovaly málo zřetelné stopy po plužině zaniklé vsi.

Budkovany byla součástí holštejnského dominia. Má se za to, že ves byla založena Bohušem nebo Hartmanem z Ceblovic na Jedovnicích, (předkové pánů z Holštejna) v druhé polovině 13. století

K zániku Budkovan došlo někdy mezi léty 1437 až 1464, a to požárem (pravděpodobně k tomu došlo v době husitských bouří), o čemž svědčí množství nacházené vypálené mazanice.

Zaniklá ves Bystřec

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [F-2](#)
Souřadnice WGS-84: 16,80268 E – 49,3226 N

Aufgelöste Gemeinde Bystřec

Die erste schriftliche Erwähnung stammt aus dem Jahre 1349. Das Dorf wurde durch einen Brand während der Hussitenkriege zerstört, entweder im Jahre 1423 oder 1431. Im Jahre 1464 wurden die Fundamente der einzelnen Gebäude entdeckt und befinden sich zur Zeit im Tal Rakovecké údolí. An die Geschichte des ausgestorbenen Dorfs erinnern zur Zeit die Infotafeln und der Wiederaufbau von einigen Wohnungen.

V oblasti [Drahanské vrchoviny](#) se nachází poměrně velké množství zaniklých středověkých osad. Vsi byly zakládány v 13. století, kdy došlo ke kolonizaci tohoto výše položeného území. K zanikání v masovějším měřítku docházelo v neklidném 15. století, a to zejména za husitských válek. Vzhledem k tomu, že drsná a zemědělsky málo výnosná Drahanská vrchovina nepřitahovala nové osadníky, zničené vsi nebyly v drtivé většině znovu obnoveny a spolu se zemědělskými pozemky zarostly postupně lesem. Výzkumem těchto lokalit se zabýval profesor Ervín Černý, který objevil v této oblasti přes šedesát zaniklých vsí.

Zaniklá ves Bystřec leží 4 km jihovýchodně od městečka [Jedovnice](#) ve výši 450 m.n.m. První písemná zmínka je z roku 1349, kdy se uvádí jako Mehrlinslag. Od roku 1371 je její jméno počestěno na Bystřec a jako součást hoštejnského panství je uváděna až do roku 1437. Ves zanikla požárem za husitských válek, a to buď v roce 1423 nebo roku 1431. Roku 1464 se uvádí jako pustá. Dle archeologického materiálu ves vznikla již v 1. polovině 13. století a zanikla v 1. polovině 15. století, čemuž odpovídají písemné záznamy. Od roku 1975 zde provádí systematický průzkum Moravské zemské muzeum pod vedením PhDr. Ludvíka Belcrediho.

Odkryté základy stavení zaniklé Bystřece se nacházejí v Rakoveckém údolí. Historii zaniklé vsi připomínají informační panely a rekonstrukce několika obydlí.

Zaniklá ves Hamlíkov

Trasa: [Cyklotrasa č. 1](#)
Mapový list: [F-3](#)
Souřadnice WGS-84: 16,85758 E – 49,33571 N

Aufgelöste Gemeinde Hamlíkov

Das untergangene mittelalterliche Dorf Hamlíkov liegt 1 km nördlich von Ruprechtov. Nach archäologisch relevanten Funden war das Dorf Hamlíkov in der Mitte des 13. Jahrhunderts gegründet. Nach dem deutschen Historiker Wolfgang Wann besteht die Möglichkeit, dass in das Dorf Hamlíkov im Jahre 1284 der Rattenfänger junge Leute führte. Es ging eigentlich um einen Lageplan, der neue Ortseinwohner in unbewohnte Regionen Mährens bringen sollte und sie sollten hier neue Siedlungen anlegen.

Zaniklá středověká vesnice Hamlíkov leží na katastrálním území obce Podomí v okrese Vyškov. v trati Psí žleb, dva km jv. od Podomí a 1 km sv. od [Ruprechtova](#), v nadmořské výšce 480 - 490 m. Její přesná lokalizace byla zjištěna roku 1958 profesorem MUDr. Ervínem Černým, který na Dražanské vrchovině lokalizoval postupně přes 60 zaniklých středověkých vesnic.

Vesnice pravděpodobně byla původně součástí holštejnského panství. Ve výčtu osad, které koupil Vok I. z Holštejna a nechal zapsat roku 1349, se tato ves však neuvádí. První písemná zmínka pochází až z roku 1353, kdy její polovinu směnil Vok z Holštejna s Oněšem z Charvát díly ve vsích Rudě a Loučce. Druhou polovinu Hamlíkova směnil Vok s Janem z Loučky ve stejném vsích na Rýmařovsku.

Ves Hamlíkov se dále jako osdlá uvádí v letech 1385, 1407 a 1437. Poprvé se jako pustá uvádí roku 1493. Mezi léty 1550-1567 byla znovu osídlena, avšak roku 1596 se opět a natrvalo uvádí jako pustá.

Podle archeologických nálezů byla ves Hamlíkov založena již v polovině 13. století. Je pravděpodobné, že již tehdy byla jednou ze vsí, které patřily k [hradu Holštejnu](#), jež držel Hartman z Holštejna, kolonizátor části Dražanské vrchoviny, ale je též možné, že patřila k [hradu Kuchlovu](#), který vlastnil neznámý šlechtic či man. [Dražanská vrchovina](#) byla ve 13. století částečně kolonizována osadníky z Dolních Rakous, kde měli styky páni z Holštejna, a ze Saska, odkud pocházel olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku.

Podle německého historika Wolfganga Wanna je možné, že ves Hamlíkov je onou tajemnou vsí, kam roku 1284 odvedl krysař z Hameln mladé lidi. Mělo se ve skutečnosti jednat o lokátora, který přiváděl nové osadníky do neosídlených oblastí Moravy a ti tam zakládali nové osady. Jméno Hamlíkov pak je počestělá podoba německého jména Hämlingen, což znamená „Hamelnští“. Tuto hypotézu podpírá např. i tím, že německé město Hameln leží v Sasku poblíž Schauenburku, odkud pocházel olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku, který byl významným činovníkem velké kolonizace na Moravě.

Závrt Dolina

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,74344 E – 49,39453 N

Doline Dolina

Gewölbte Doline Dolina ist die zweitgrößte Doline im Mährischen Karst mit einem Durchmesser von 166 m. Im südlichen Teil der Doline in einer Tiefe von etwa 100 m geht ein Sloup-Korridor der Amateur Höhle durch.

Mísovitý závrt Dolina se nachází na severozápadním okraji [Ostrovské plošiny](#) v blízkosti Měšin. Je druhým největším závртом na území [Moravského krasu](#) o průměru 166 m. Jižním okrajem závrtu, v hloubce asi 100 m, prochází část Sloupského koridoru [Amatérské jeskyně](#) v oblasti členitého labyrintu v okolí Černého domu.

V blízkosti Doliny se nachází závrt Měšiny. V literatuře je označován jako největší závrt Moravského krasu. Průměr této mělké sníženiny je 164 m. S největší pravděpodobností se však nejedná o jeden velký závrt, ale o systém vzájemně propojených menších závrtů. Ve dně sníženiny bylo v minulosti několik závrtů otevíráno. V závrtu C 13 a v Říceném závrtu byly vyhloubeny šachtice do hloubky 70 m. Ani tato hloubka nepřinesla úspěch v překonání mocných sedimentárních ucpávek.

Podle dnešních znalostí Měšiny komunikují se Sloupským koridorem [Amatérské jeskyně](#), který probíhá západně od nich.

Závrt Městikád'

Trasa: [Pěší trasa](#)
Mapový list: [D-1](#)
Souřadnice WGS-84: 16,73851 E – 49,38706 N

Doline Městikád'

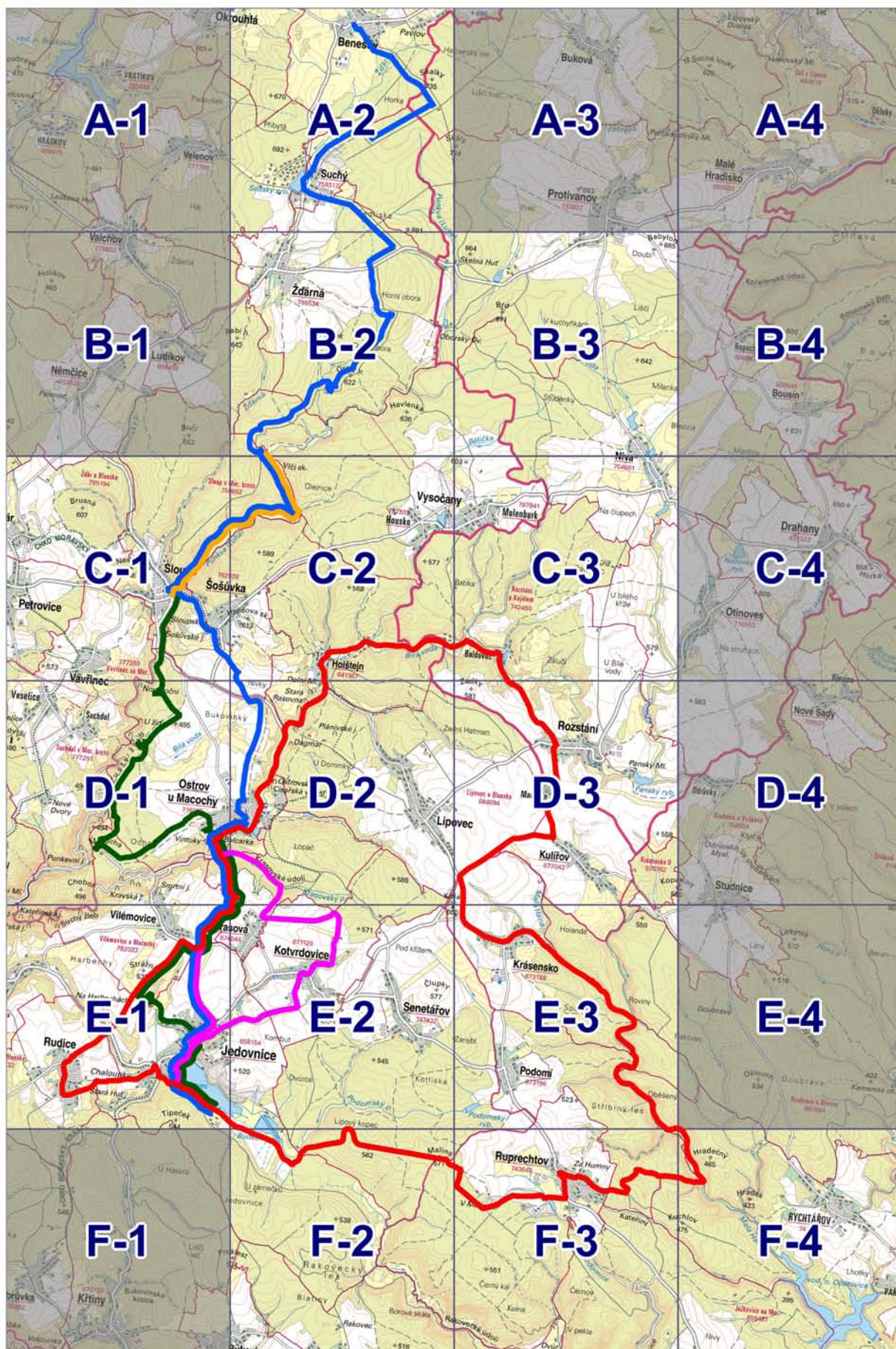
An der Unterseite der morphologisch markanten Talenge des Plateaus Ostrovská plošina befindet sich eine der größten Dolinen Mährischen Karsts - Městikád'. Der Durchmesser der kesselförmigen Doline beträgt 106 m. Im Jahre 1934 versuchte Karel Absolon in die unterirdischen Räume zu kommen, leider war er nicht erfolgreich.

Ve spodní části morfologicky výrazné uvaly na [Ostrovské plošině](#) (trosky staré říční jeskyně) se vyskytuje jeden z největších závrtů Moravského krasu – Městikád'. Průměr kotlovitého závrtu je 106 m, jeho hloubka pod úrovní plošiny činí 16 m. V roce 1934 se o průnik do předpokládaných podzemních prostor pokusil Karel Absolon. Průzkumná šachta, hluboká 50 m byla zničena požárem vředřevy. Pokud by k této nešťastné a dodnes nevysvětlené události nedošlo, byla by [Amatérská jeskyně](#) objevena o 35 let dříve. Šachta směřovala do dnes známého Říceného domu v Bludišti Milana Šlechty.

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

LISTOKLAD

0 1 2 3 4 5 km

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

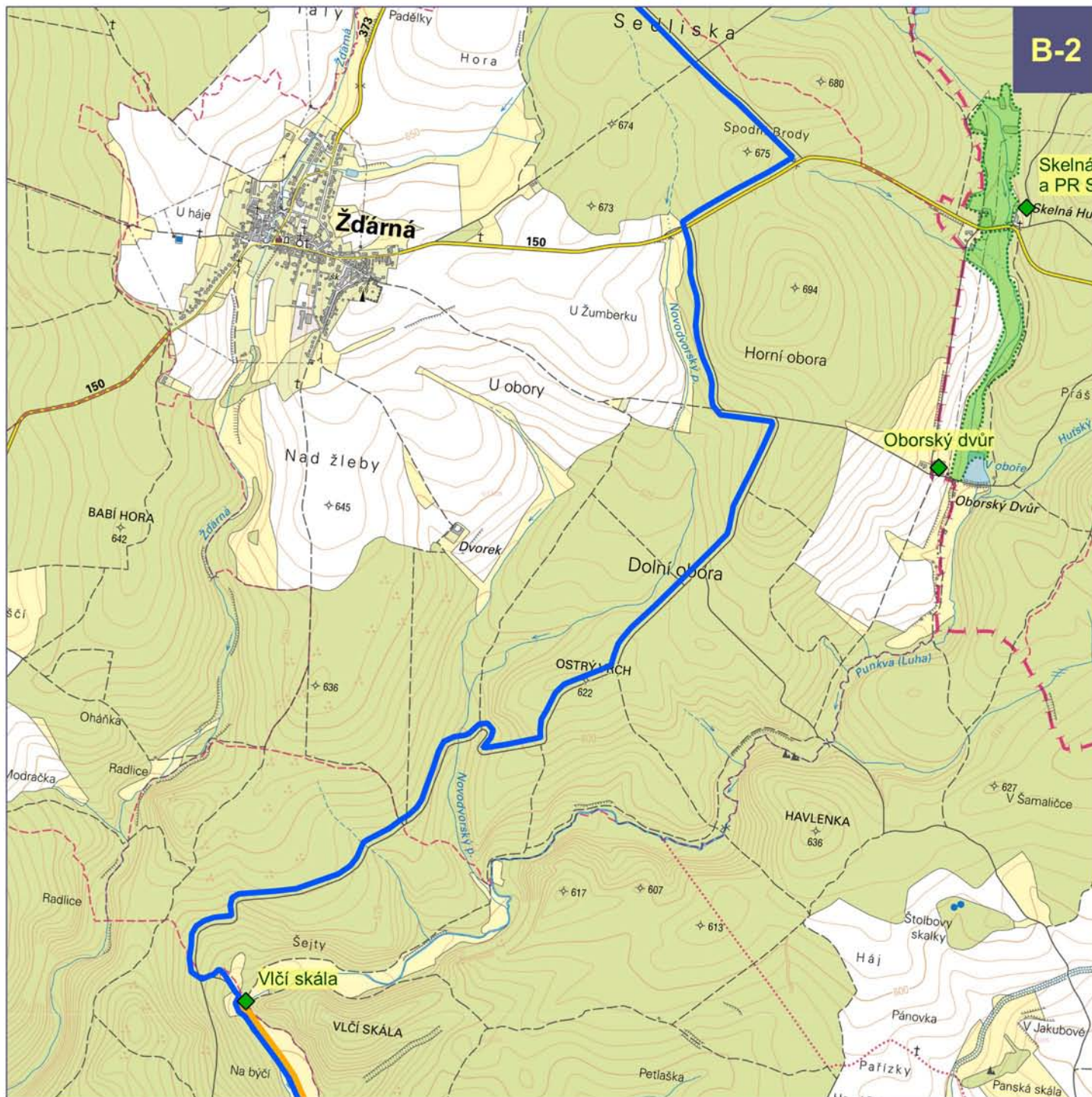
LOKALITY

- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

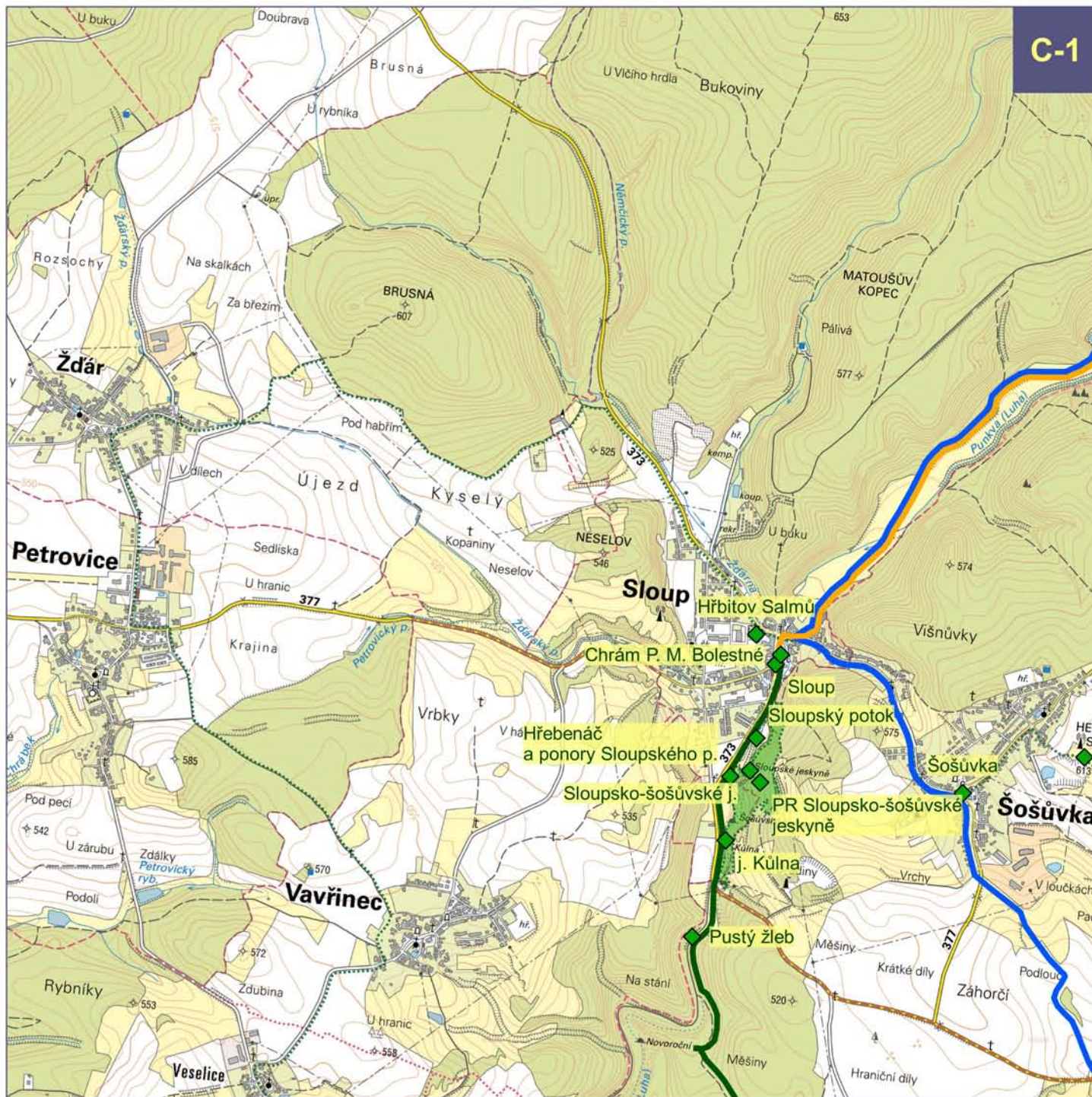
- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

C-1

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

C-2

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

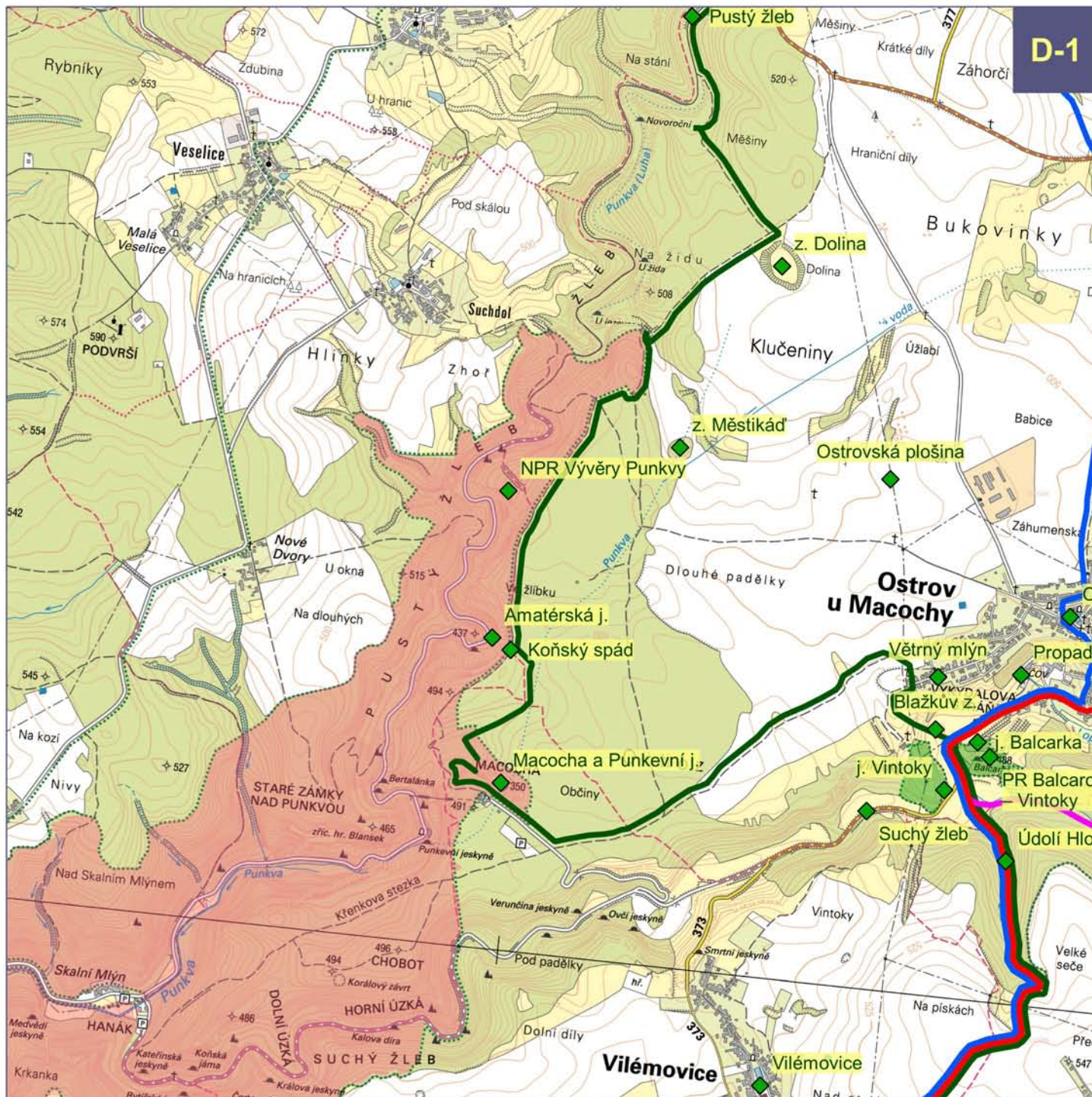
- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČUZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

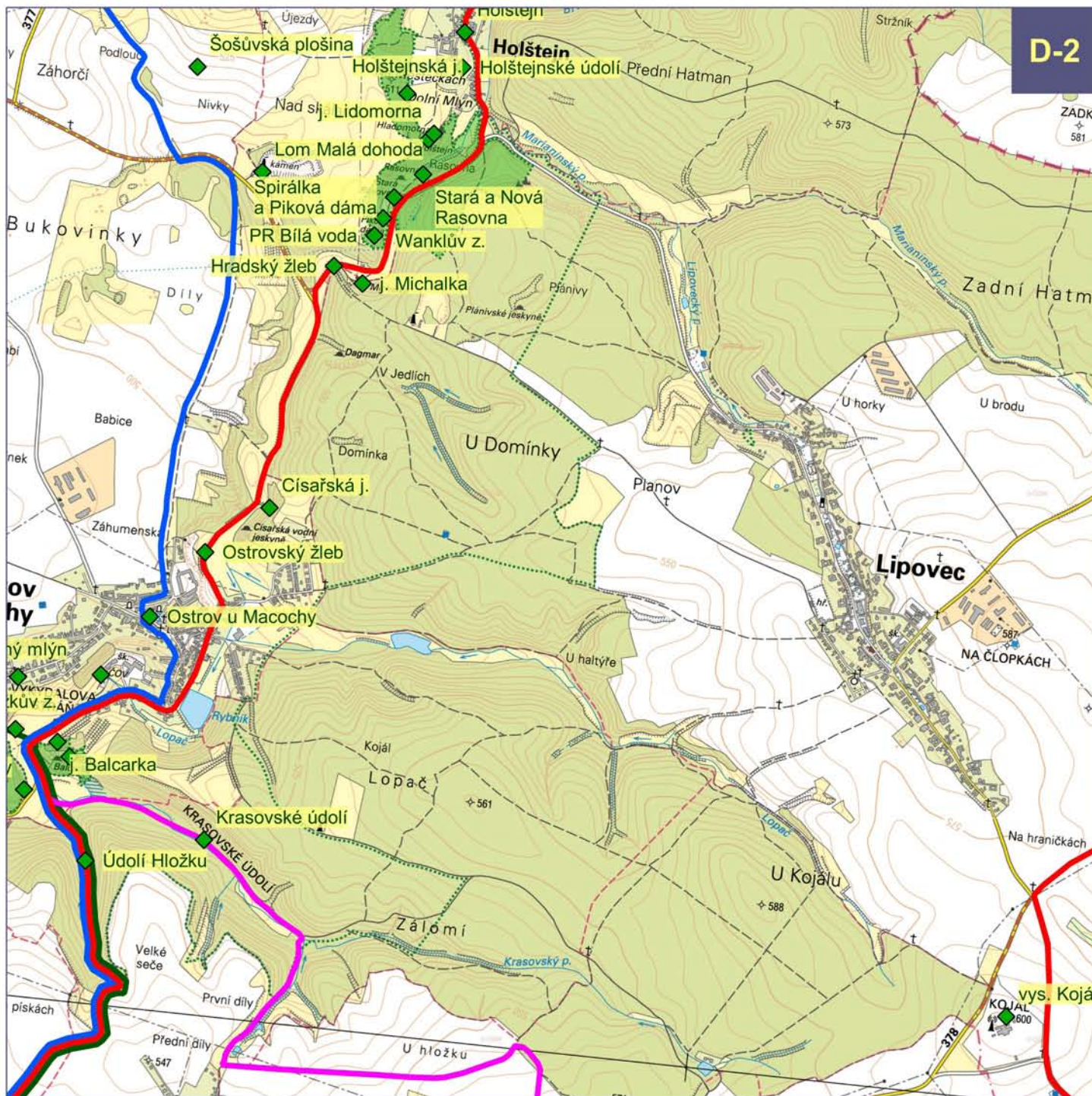
LOKALITY

- Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

D-2

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČUZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

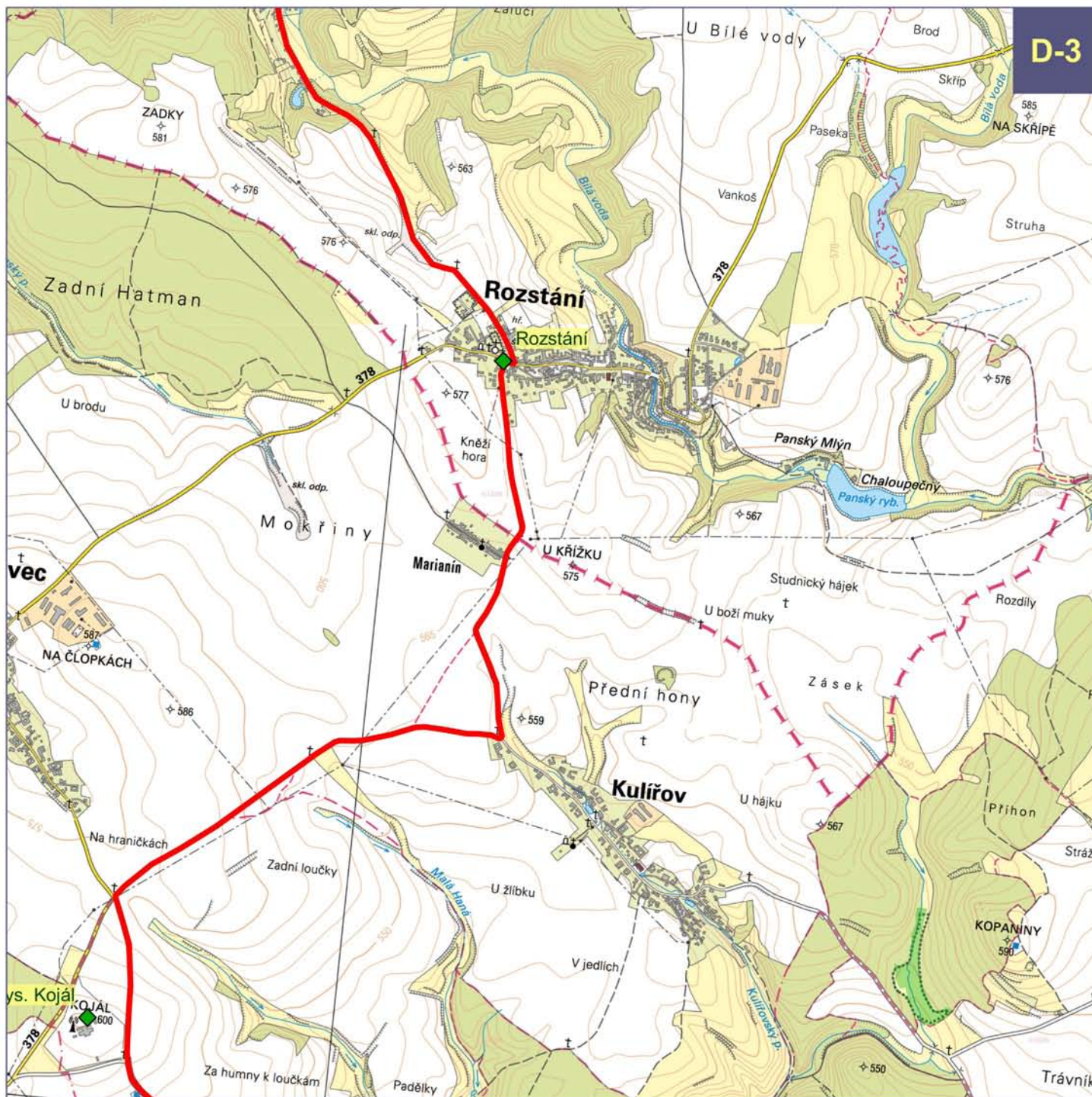
LOKALITY

- Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

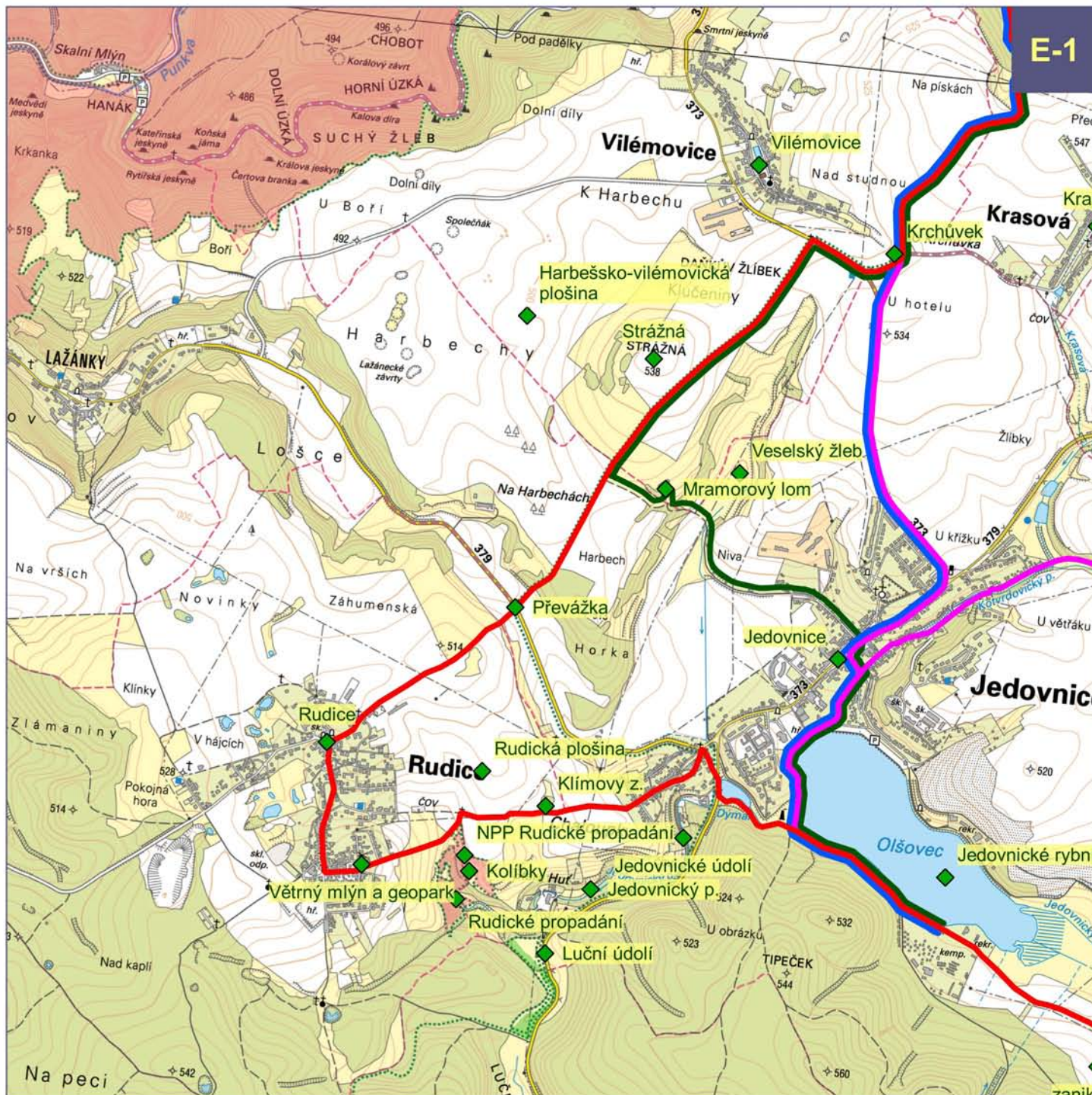
LOKALITY

- Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

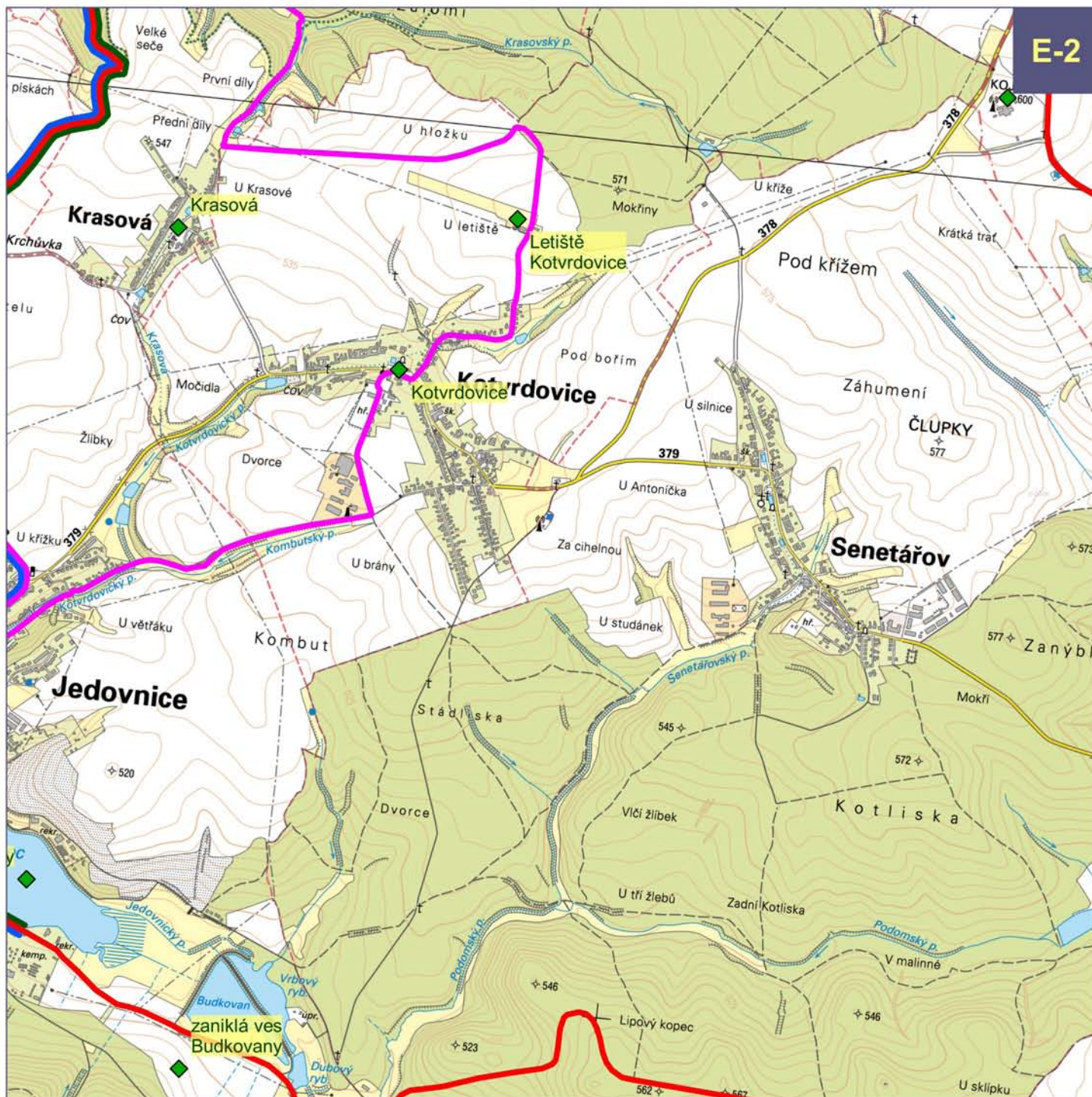
LOKALITY

- Místa popsána v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

E-3

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

F-2

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

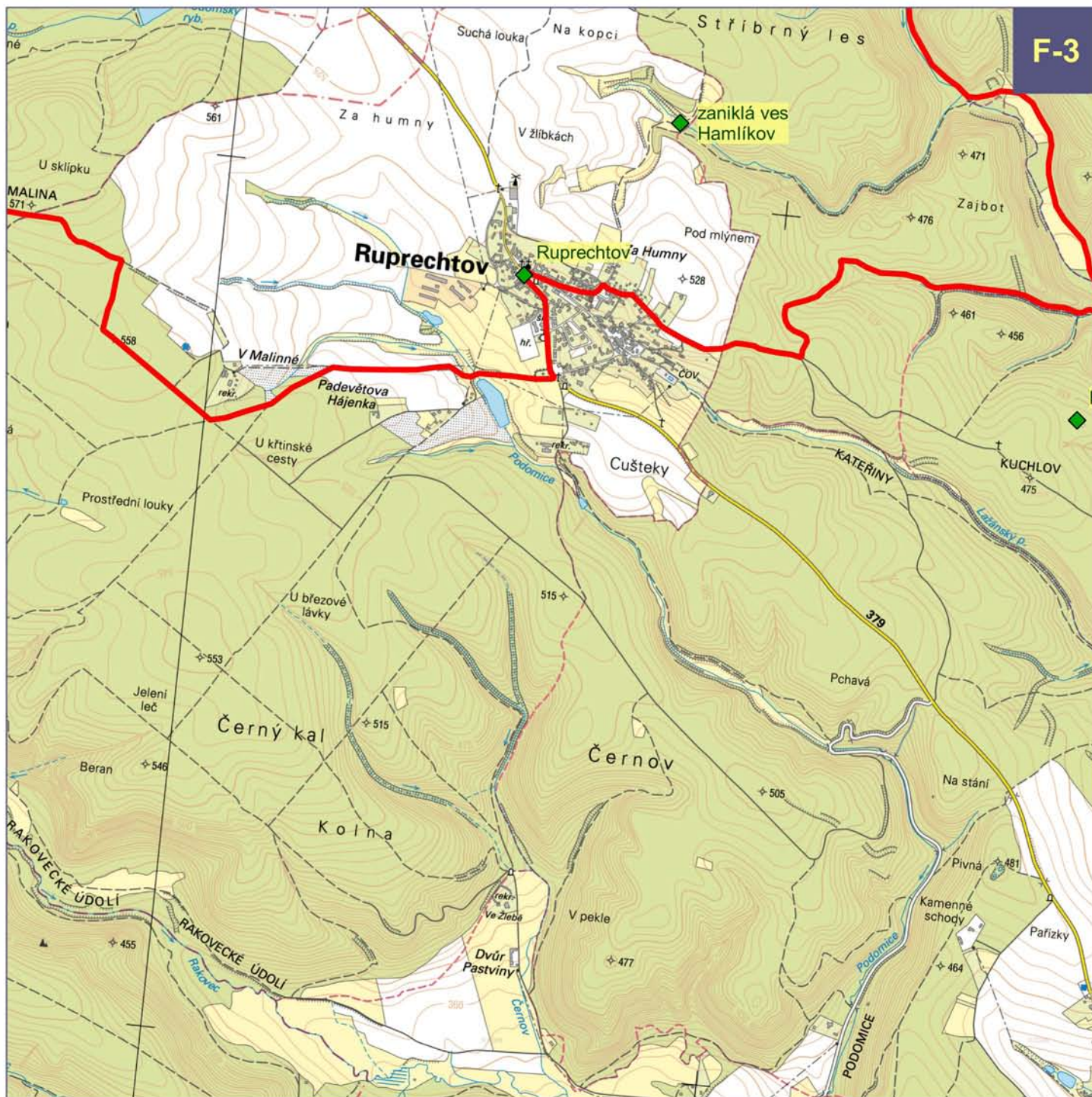
- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

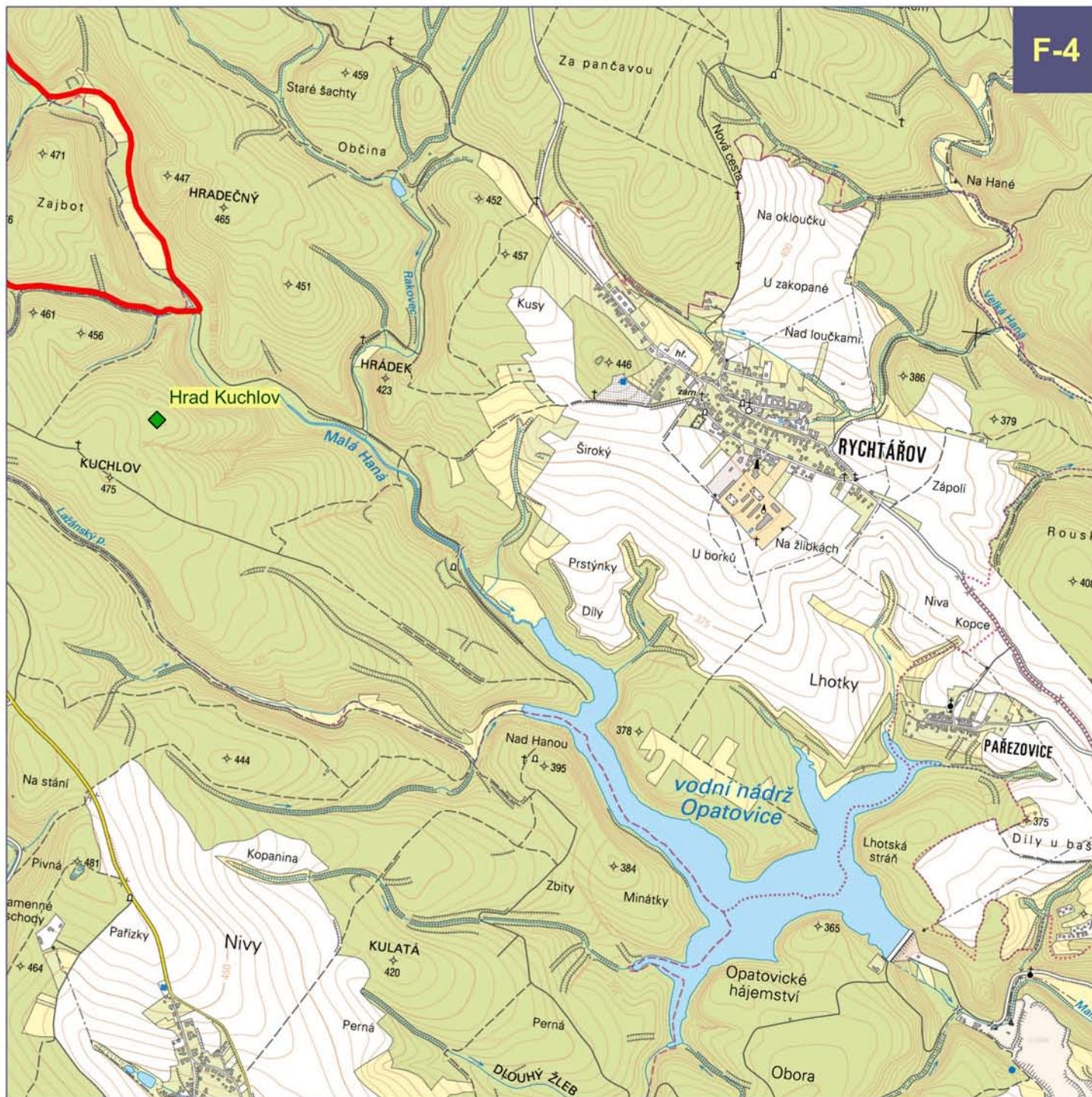
- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

MORAVSKÝM KRASEM pěšky, na kole, na bruslích

Topografický podklad Základní mapa ČR 1 : 25 000
© ČÚZK

A-1	A-2	A-3	A-4
B-1	B-2	B-3	B-4
C-1	C-2	C-3	C-4
D-1	D-2	D-3	D-4
E-1	E-2	E-3	E-4
F-1	F-2	F-3	F-4

TRASY

- Cyklistická trasa č. 1
- Cyklistická trasa č. 2
- In-line
- Pěší trasa
- Vyhlídkový let

LOKALITY

- ◆ Místa popsaná v Průvodci

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památka
- přírodní rezervace
- přírodní památka

0 250 500 750 1000 m

